

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ANDERSENIANA

VOL. VII

EILER HØEG

H. C. ANDERSEN OG HANS ODENSE-VENNER
I FAMILIERNE IVERSEN OG HANCK

*

E. MARQUARD

H. C. ANDERSEN SOM ANSØGER
OG
H. C. ANDERSENS SIDSTE VILJE

EJNAR MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN 1939

E I L E R H Ø E G

H. C. ANDERSEN OG HANS ODENSE-VENNER
I FAMILIERNE IVERSEN OG HANCK

FORORD

Om H. C. Andersens Udvikling i Ungdomsaarene og de første Manddomsaar giver de Breve, han vekslede med Forfatterinden Henriette Hanck, mange interessante Oplysninger. Hidtil har Brevvekslingen, der findes i H. C. Andersens Hus og i det kongelige Bibliothek, kun delvis været offentliggjort, men H. C. Andersen Samfundet paatænker at udgive den i de kommende Aargange af Anderseniana og har bedt mig indlede Udgivelsen med en Fremstilling af det venskabelige Forhold, hvori H. C. Andersen gennem mange Aar stod til Henriette Hancks Familie.

Naar jeg, trods manglende Øvelse og ringe Tid, har ment ikke at burde afslaa dette, er det fordi jeg, der er Søsterdattersøn af Henriette Hanck, gennem en i Barndommen opstaaet Kærlighed til H. C. Andersen og en varm Slægtsinteresse er kommet i Besiddelse af saavel mundtlige som skriftlige Familiemeddelelser, der har megen Betydning for Forstaaelsen saavel af det gennem mange Aar varende Venskab som af de Personer, Andersen derved kom i Forbindelse med.

Grundlaget for Artiklen udgøres herudover tillige af et omfattende Brev- og Billedmateriale fra H. C. Andersens Hus og den Collinske Brevsamling i det kongelige Bibliothek, for hvis Benyttelse jeg takker de to nævnte Samlinger. Tillige takker jeg meget Museumsinspektør Chr. M. K. Petersen, Bibliothekar H. Topsøe-Jensen og Redaktør K. Riedewaldt-Schiøtt for værdifulde Oplysninger under Udarbejdelsen.

BREVMAERIALET.

Breve fra H. C. Andersen:

Til:	Dateret:	Trykt:	Ejer:
Bogtrykker Iversen	Kbhvn. Febr. 1823	B. og B. S. 3.	Eiler Høeg
»	» 16/1 1824	» S. 3.	»
Madam Iversen	Nørager 15/8 1829	» S. 34.	»
»	Kbhvn. 3/9 1830	» S. 47.	»
Augusta Søeborg	» 5/12 1830	» S. 57.	?
»	» 6/12 1831	» S. 96.	?
Madam Iversen	Rom 14/11 1833	» S. 157. (Ufuldst.)	Eiler Høeg
»	München 3/5 1834		»
»	Sorø 18/8 1834	» S. 252. (Ufuldst.)	»
Adjunkt Hanck	Kbhvn. 15/9 1835		»
Fru M. Hanck	Lykkesholm ?/7 1836		H. C. A.'s Hus
Louise Hanck	» 17/7 1836		Eiler Høeg
»	» 30/7 1836		»
Fru M. Hanck	Kbhvn. 24/9 1836		H. C. A.'s Hus
Madam Iversen	» 4-7/1 1837	» S. 363. (Ufuldst.)	Eiler Høeg
Fru M. Hanck	Lykkesholm 19/8 1837		H. C. A.'s Hus
Madam Iversen	Kbhvn. 2/12 1837		»
Fru M. Hanck	Nysø 17/7 1838		»
»	Sorø 2/8 1838		»
»	Lykkesholm 23/7 1839		»
»	Kbhvn. 3/4 1847 el. 8		Eiler Høeg
»	Kielburn near London 21/7 1847		Kgl. Bibliothek
Fru Louise Læssøe f. Hanck	Holsteinborg 18/12 1865		Eiler Høeg

Breve til H. C. Andersen:

Fra:	Dateret	Ejer:
Bogtrykker Iversen	Odense 23/2 1823	Kgl. Bibliothek
»	» 31/1 1824	»
Madam Iversen	» 14/11 1827	»

Fra:	Dateret:	Ejer:
Augusta Søbørg	Odense 21/2 1829	Kgl. Bibliothek
»	» 20/11 1829	»
Madam Iversen }	» 19/12 1829	»
Augusta Søbørg	» 27/3 1830	»
»	» 15/9 1830	»
Caroline Hanck }	» Efteraar 1830	»
»	» Efteraar 1830	»
(Henriette Hanck) }	» 12/2 1831	»
Augusta Søbørg	» 31/3 1831	»
»	» 11/5 1831	»
»	» 28/4 1832	»
»	» 12/12 1832	»
»	» 14/4 1833	»
»	» 17/7 1833	»
Fru M. Hanck	» 30/8 1833	»
Augusta Søbørg	» 18/5 1834	»
Adjunkt Hanck	» 28/8 1835	»
»	» 23/11 1835	»
Augusta Søbørg	» 23/10 1840	»
Fru M. Hanck }	Kbhvn. 11/8 1847	»
Caroline Hanck }	» ?/10 1849	»
(Ludvig Læssøe) }	» 20/1 1850	»
Caroline Hanck	Boller 2/12 1851	»
»	Kbhvn. 14/12 1851	»
»	Boller 15/3 1853	»
»	Kbhvn. 25/9 186?	»
»	» 2/4 1874	»

Forkortelser.

B. og B. Breve fra Hans Christian Andersen. Udgivne af C. St. A. Bille og Nikolaj Bøgh. I - II. Kbh. 1878.

Brevveksling: H. C. Andersens Brevveksling med Edvard og Henriette Collin. Udgivet af C. Behrend og H. Topsøe-Jensen. Kbh. 1933—37.

Collin: Collinske Brevsamling. Kgl. Bibliothek.

Oprindelsen til Venskabet mellem H. C. Andersen og Familierne Iversen og Hanck er velkendt. Da Andersen i Slutningen af August 1819 af sin Moder endelig havde faaet Lov til at rejse til København, gik han, — praktisk som han allerede dengang var i at træffe Rejseforberedelser, — op til den gamle Bogtrykker og Avisudgiver Christian H. Iversen, som boede ude paa sit Landsted »Marieshøj i Tollelund« ved Odense Kanal, for af denne at faa en Anbefalingsskrivelse til Solodanserinde ved det kongelige Theater Mad. Schall, idet det var fortalt ham, at hun skulde være den mest indflydelsesrige Person ved Theatret, thi det var jo paa dette, at han mente, hans Fremtid laa. Iversen fraraadede ham det paa det bestemteste og raadede ham til at lære et Haandværk, men da Andersen svarede: »Det vilde virkelig være en stor Synd«, vandt han ved den samme Aabenhed og Tillid, hvormed han siden skulde vinde saa mange store og berømte Mænds Venskab, ogsaa her Iversens og fik den ønskede Skrivelse. Dette Andersens Svar bevarede i Familien, og Augusta Søborg minder ham om det i et af sine Breve adskillige Aar efter (12/2 1831).

Naar Andersen henvendte sig til Iversen, saa laa det i, at denne altid havde været i Spidsen for dramatiske Arrangementer i Odense, og Andersen vidste, at Skuespillere, specielt det kongelige Theaters, som Aaret forud havde været paa Tourné i Odense, altid var velkomne Gæster paa Marieshøj.

Om han selv tidligere har været derude, kan ikke bestemt afgøres, men det er dog sandsynligt, efter hvad Augusta Søborg lader skinne frem flere Steder i sine Breve til ham. Et Sted (14/4 1833) skriver hun: »Vi har jo fulgt Dem siden Deres 11te Aar omtrent, saalænge kan jeg huske Dem klart og tydeligt«, og et andet Sted (17/7 1833): »Ingen kan glæde sig meer over det glædelige, den sjeldne Lykke De har gjort, end jeg som allerede havde Inter-

Silhouetter af Familierne Iversen og Hanck.

esse for den lille William Schakespeare i de *blaae Klæder* med Øjnene som oftest vendt mod Himlen, fordi hans Stilling paa Jorden, ja selve *Jorden* syntes ham for snæver for det, der gjærede i hans Bryst!«. Det kunde tyde paa, at han her som andre Steder i Odense har optraadt som Sanger og Deklamator, samtidig med at han løb Byærinder for Folk.

Tidligere Boghandler, nu alene Bogtrykker og Avisudgiver *Christian Henrik Iversen* var født 6/8 1748 og var altsaa i 1819 71 Aar gammel. Han var Søn af den kendte Koncertmester og Komponist Johannes Erasmus Iversen, der tillige var Cantor ved Metropolitan-skolen og Frue Kirke, og Hustru Henriette Antonette Dahlmann. Holberg, der var en god Ven af Faderen, stod Fadder til den lille Christian Henrik. Da Faderen døde allerede i 1755, kom Christian Iversen som gaarig i Huset hos en Farbroder David Iversen, der var Boghandler i Altona. Her lærte han Boghandelen og blev 1764 Bestyrer af Farbroderens Filial i Lübeck, som han fra 1771 drev i eget Navn, og efter at han efter Datidens Skik havde rejst rundt med Bogpakker, etablerede han sig som Boghandler i Odense i 1775. Tre Aar efter købte han det Brandtske Bogtrykkeri her og udfoldede nu en alsidig Virksomhed. Han startede Fyens Stifts Adresse Avis og Avertissementstidende, ogsaa kaldet »Iversens Avis«, og som Forlægger udgav han adskillige litterære og videnskabelige Værker. Han var endvidere Medstifter af Odense Klub, stiftede Fyens typografiske Selskab og det dramatiske Selskab i Odense. Hans Polemiker med Redaktøren af den anden Avis i Odense, Søren Hempel, var meget hvasse og til stor Underholdning for Publikum. Carl Bruun giver følgende Karakteristik af ham i »Christian Iversen. En Provsredaktør fra forrige Aarhundrede« (Danmark Illustreret Kalender for 1893. S. 87—107): »Der er i Virkeligheden noget absolut moderne ved denne Provsredacteur, som uden at være nøjeregnende med Midlerne skaber sig en Position i Danmarks næststørste By og forstaar at hævde den til sin Død. Han var en livlig og vittig Mand, Causeur og Selvironiker, opvakt og opfindsom, altid parat til at krydse en Klinge med sine Modstandere og uovertræffelig, naar det gælder at klare sig i en snæver Vending. Han er ikke ukyndig i den Taskespiller-

kunst at gøre Sort til Hvidt, han kan sno sig og dreje sig, saa at han glider bort mellem Fingrene paa sin Konkurrent, ja, naar det kniber, sætter han Myndighederne en Voksnæse paa og lader dem løbe med Limstangen. Han bygger sit Blad og sin Existens paa Flyvesand, men efterlader begge Dele i grundmuret Stand, thi han er en Mester i at afværge ethvert truende Lynnedslag og komme uskadt ud af Bygerne«.

Han gjorde Bogtrykkerfaget en stor Tjeneste, idet det var hans velunderbyggede Klager og Indberetninger til Kongen, der gav Anledning til, at Provinsbogtrykkere fik Autorisation til at ud-danne Svende i Faget. Hidtil havde det københavnske Bogtrykker-laug haft Eneret hertil og benyttet denne Ret paa en meget haard-hændet Maade.

Hans Ægteskabs Indgaaelse var meget romantisk. I Familie-biblen skildrer han det selv med følgende Ord (meddelt af Biblens Ejer Redaktør Riedewaldt-Schiøtt): »1786, 6. August, min og min Svigerfaders Fødselsdag, blev jeg om Morgenen Kl. 7 i Kierte-minde viet til Jomfru Kirstine Marie Nielsen af Odense, en Datter af Hr. Mads Nielsen paa Sæbegaarden sammesteds. Denne gode Pige forlod sine Forældre og betroede sig i mine Arme, eftersom en slettænkende Mand, Uldall i Svendborg (en Skjændsel blandt sine Ordensbrødre) havde berøvet os hendes Faders Samtykke, da han dog fra først af billigede vor Kiærlighed. Ved Guds Førelse var vi dog snart forsonede med hendes Forældre. Gud lade dem og os nu uafbrudt nyde den Glæde og Velsignelse, som vi ved vore Pligtens Opfyldelse ville stræbe at fortiene. Aldrig glemme min Siæl, hvad jeg skylder denne kiære Pige! og vore Børn (om Gud forunde os nogen) glæde sig med os, at vor Kiærlighed vandt Seir over den onde Aands Sendebud og fordærvede Satan sin Glæde! Gud lade os altid stræbe at vedligeholde den Kiærlighed, der stif-tede vor Forbindelse! og saaledes kun den sildige Alder adskille vor Forbindelse«. Til yderligere Forklaring kan jeg anføre, at hun for at komme ud hin Bryllupsmorgen maatte liste Portnøglen ud under Moderens Hovedpude.

Hans Bøn gik i Opfyldelse. Han og hans Hustru gennemlevede et ualmindelig lykkeligt 41aarigt Ægteskab, under hvilket de, som

hans Enke skriver, ikke var adskilte over et halvt Døgn. Hans begavede og dygtige Hustru var ham en god Hjælp i hans udbredte Korrespondance og førte Bladets og Trykkeriets Regnskaber, samt vedblev at udgive Bladet efter hans Død. Han døde 10/3 1827.

Da Andersen for første Gang efter sin Afrejse fra Odense i 1819 fik Lejlighed til at gense sin Fødeby, skrev han til Iversen med Bøn om at unde ham Nattelogi. Brevet er fra Slagelse og er et af de første, vi kender fra Andersens Haand, skrevet som det er i Februar 1823. Det findes trykt i Bille og Bøghs Breve fra H. C. Andersen som Nr. 3 og lyder saaledes:

Til St. Hr. Bogtrykker
(og udgiver af Avisen) Iversen
Vestergade i Odense

Gode Hr Iversen

Jeg tager mig den Frihed at skrive Dem til om en lille Anmodning, som jeg haaber, at de ikke bliver vred for; da de dog har lovet, at vis de kunde være mig til nogen Tjeneste de da vilde. — Altsaa. — Jeg sagde dem sidst i Kjøbenhavn, at jeg ikke kom til Odense før jeg Nogenledes kunde vise mig peen i Klæderne, nu seer jeg mig, Gudskee-Tak, i stand dertil, og har derfor besluttet i Paasken at tage hjem til min gamle Fødebye, Moder, og mine Velyndere. — Vi faae Ferie her i Skolen, Mandagen før Paaske og jeg vilde da blive i Odense til næste Løverdage før Paaske, altsaa kun 6 Dage. — Men jeg veed, at min Moder har ingen Seng til mig da hendes Forfatning er Indskrænket, jeg tager mig derfor den Frihed at bede dem unde mig Nattely i de faa Dage, da det vil koste for meget at ligge paa en Gjestgivergaard. — Vil de ikke svare mig herpaa med første Post. — Hilsener til alle i deres Omgivning. —

ærbødigst

Andersen.

Adressen: til Studiosus Actium Andersen, Desipel i den lærde Skole i Slagelse. — Logerer hos Frue Henneberg. —

Desværre var det Iversen umuligt at huse ham denne Gang, hvilket vi ser af hans Svar, der er opbevaret i den Collinske Samling: IX:

S.T. Hr. Studiosus artium Andersen
Discipel i den lærde Skole i Slagelse
logerende hos S. T.
Frue Henneberg

Odense 23 Febr. 1823

Saa kjært som det vilde være mig at see Dem igjen i Odense i en heldigere Stilling end da De forlod same; saa ukjært er det mig at jeg ikke kan opfylde Deres Ønske at logere Dem hos mig, eftersom jeg ejer kun eet Gjestekamer, og deri logerer en Broderdatter¹ af mig, som har været her siden afvigte Sommer.

Lev vel! Gud lade Dem fremdeles gjøre heldig Fremgang! det ønsker af Hjertet

Deres Ven

Iversen

¹ Enten Erasmine Theodora Melchior, f. 1794, eller Christiane Sophie Elise Melchior, f. 1797, Døtre af Johannes Erasmus Melchior, Byskriver i Kalundborg, og hans Hustru Elise Sybilla de Bach. J. E. Melchior var Halvbroder til Chr. Iversen som Søn af dennes Moder i hendes andet Ægteskab med Politifuldmægtig i Kalundborg Christian Henrik Melchior.

I Januar 1824 skriver Andersen til Iversen med Anmodning om at trykke en Del Digte; (B. og B. Nr. 4):

St:

Hr. Bogtrykker Iversen
Vestergade i
Odense

Hermed en Pakke
mærket C. I. fra H. C. A.
1824.

Slagelse den 16 Januari 1824

Kiære Hr Iversen

Det er nu snart et $\frac{1}{2}$ Aar siden jeg havde den Glæde at skrive dem til, Aarsagen at det har varet saalænge er at jeg havde ventet

et par Linier fra dem, dels, at Tiden har været mig saa knap da jeg nu er kommet op i en høiere Classe. Jeg stod mig ret godt til Examen, og Hr: Rektoren skrev følgende Anmærkning i min Charakterbog som jeg troer vil glæde dem at læse.

Ved Skoleaarets Ende kan jeg ei undlade at tildele H C Andersen en velfortient Roes for den ufortrødne Flid han især i aarets sidste halvdeel har viist for at forskaffe sig de til videre Fremgang nødvendige Forkundskaber, til Belønning derfor samt for end mere at opmuntre ham, er han optaget i Skolens nest øverste Classe

Meisling.

Jeg har ellers i denne Juul været i Kiøbenhavn, og moret mig herlig, de mig mest kiære Presenter jeg fik, var fra Hendes Kongelige Høihed Caroline, Valter Skots Wærker og fra Øhlenslæger hans nye Digte. — Da jeg sidst skrev dem til, taledede jeg om nogle smaae Digte som jeg i den Tid jeg var i Kiøbenhavn havde skrevet; jeg har i Ferierne nu giennemlæst dem og uddraget de bedste som jeg har læst for Øhlenslæger og flere Mænd som kan bedømme sligt, og de have sagt at jeg nok tør vove at byde Publicum dem, af den Aarsag sender jeg dem Digtene om de vil læse dem igienem og og trykke dem, de kan (endogsaa, om ikke før, saa naar de ere solgte) give mig for dem hvad de vil, efter at de har faaet deres Umage betalt, kun at de vil give mig 16 Exemplare som jeg vil forære til Venner, de øvrige overlader jeg dem;

Nu lev vel! et glædeligt Nytaar ønsker jeg dem og Familie og haaber nu snart at høre nogle Linier fra dem.

deres

taknemlige

Andersen.

Min Adresse

Til H. C. Andersen

Deseppel i Slagelse lærde Skole

logerer hos Frue Henneberg

i Slagelse.

Kan, eller vil de ikke selv trykke dem, maaske de da vil skaffe mig af med dem, som de saa nok skriver til mig om. —

Iversens Svar paa dette lyder (Collin IX):

S. T.

Hr. H. C. Andersen
Discipel i Slagelse lærde Skole,
logerende hos Frue Henneberg

i

Hermed en liden Slagelse
Rulle i graae
Pap, hvori Tryksager
Mk H. C. A.

Odense
31 Jan. 1824

Kjære Hr. Andersen

Enhver Efterretning om Deres Velgaaende glæder mig og alle Mine inderligen, og især det skønne Vidnesbyrd af Deres Rector om den heldige Fremgang De gjør i Deres Studeringer, som maae være Dem en heldig Opmuntring. Jeg gik, som Patient, fra det Gamle ind i det nye Aar, som ved mit meget daglige Arbejde, kun levnede mig liden Tid til at læse Deres Manuscript igjennem; Imidlertid læste jeg dog hist og her Noget, som glædede mig paa Deres Vegne. Men, kjære Ven! De adresserer sig i Henseende til Trykningen af Deres Manuscript ganske til den Urette; thi i mere end 30 Aar har jeg været ude af al Connexion med Boghandlere, da jeg fra den Tid opgav Boghandelen, og ikke trykkede noget mere paa eget Forlag, heller ikke kan paatage mig at trykke Noget for andre formedelst at jeg ikke holder flere Folk i Trykkeriet end til Avisens Befordring fornøden. Skulle De faae det anbragt, maae det være hos en af Kbhvns unge Boghandlere, der ikke endnu har forbrændt sig Fingrene paa formange Forlags — Artikler.

Deres Manuscript følger i vedfølgende Pakke. Lev vel! Gid det fremdeles maa gaae Dem efter Ønske! og at De stedse maae conserve Deres høje Velyndere! Alle Mine hilse Dem venskabeligst.

Jomfrue Melchior som de saae her sidst, er nu i Callundborg hos sin Moder. Hun har haft den Sorg i Søm̄er at miste, ved Døden, en kjær Søster¹ og d. 18de Decbr. sin Fader, som var det værste Stød.

Stedse er jeg med sand Venskab

Deres

Iversen.

¹ Thora Juliane Vigoline, f. ca. 1802.

Trods Iversens Afslag og Tvivl om at han kan finde en Forlægger, sendte Andersen Digtene til Iversens Konkurrent i Odense, Hempel, idet han klogelig undlod at fortælle Hempel, at Iversen har afslaaet at trykke dem (Collin. IX), men heller ikke han vilde vove Forsøget. Af Andersens Breve ser vi, at han allerede i Julen 22 eller maaske tidligere har truffet Iversen i København og talt med ham om Besøg i Odense, samt at han i Sommeren 23 har skrevet til Iversen, hvilket Brev desværre ikke er opbevaret. At Iversen har gemt de to meddelte, er allerede bemærkelsesværdigt. Siden hører vi intet om Andersens Forhold til Iversen, men at Venskabet med Familien ikke blev afbrudt er sikkert, og rimeligvis har han i sine Feriebesøg i Odense allerede i disse Skoleaar boet ude paa *Marieshøj*.

Dette Landsted, paa hvilket Andersen oplevede saa mange muntre Sommerferier gennem Aarene op til 1840, kræver en nærmere Beskrivelse.

Dets gamle Navn var Tolderlund. Det laa ude ved Odense Kanal overfor Næsbyhoved Skov og havde tilhørt Iversens Stamfader Oluf Bager, den fra Frederik II's Tid bekendte Storkøbmand i Odense. Herude havde Iversen og hans Kone indrettet et efter den Tids Smag særpræget Hjem. Iversens Svigersøn Hanck har foreviget det i talrige Akvareller, medens Andersen selv flere Gange beskriver det. Første Gang i en Artikel i Kjøbenhavns-Posten for 17de og 18de September 1829. Nr. 148 og 149: Brudstykke af en Udflugt i Sommeren 1829. Heri skriver han: »Den i Odense afdøde Bogtrykker *Iversen* nedstammede i qvindelig Linie

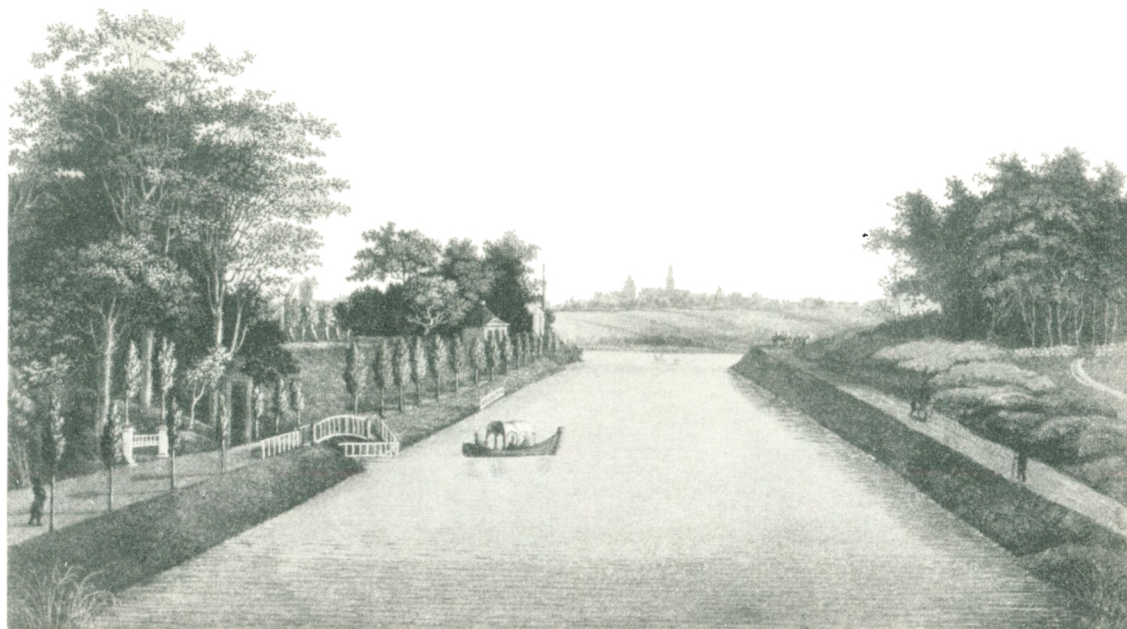
Marieshøj. Akvarel af J. Hanck 1807.

I Forgrunden Madam Iversen og Datteren Augusta; i Baggrunden Iversen foran Huset og Hanck og Hustru til venstre for det store Træ.

fra denne rige Raadmand [Ole Bager], og paa hans Sommerlyststed »Maries Høi« paa Tolderlund finder man en Stue, der ganske er indviet Alt hvad der angaar *Ole Bager*.« Og senere: »Hr. *Iversen* har ellers gjort sig meget fortjent ved de smukke Anlæg i Haugen og ved at have tilladt Enhver at spadsere der. Rundt om træffer man Inscriptioner og Hvilesteder; Canalen gaer tæt forbi; store tomastede Skibe trækkes ved Heste opad den; Landeveien mellem *Odense* og *Bogense* løber paa hiin Side Canalen og ligefor ligger Næsbyhoved Skov og Vandmølle. Tidt sad jeg som lille Dreng her paa Veien og saae over paa det lille Batteri i *Iversens* Skov; og ønskede da saa gjerne at kunne komme ind i den store Vagt, ret at bese Træ-Grenaderen i Skilderhuset samt Trommen og de mange Geværer.«

I et Brev til Edvard Collin dateret 7/7 1830 (Brevveksling I. S. 34) skriver han: »Her er ellers meget muntert ude paa *Iversens*

Sted, De veed, at den gamle Iversen var meget lunefuld [Skal forstaas: fuld af Lune. F. A.], og her er derfor en heel Deel ret snorrige Anlæg, saaledes har vi en heel Fæstning ved Canalen, med Træsoldater; i Haven er det enhver tilladt at spadsere og vi see derfor daglig en Mængde, foruden en Pokkers Hob, der gjøre Vesitter. Daglig er vi 13 til Bords hvoraf 11 ere Damer, og af disse ere de 9 mellem 22 og 12 Aar, saa De kan troe vi nok kan gjøre Løier.« Og senere, 21/7 (Brevveksling I. S. 46): »I forrige Uge havde vi, det vil sige Madam Iversen, hos hvem jeg boer, stort Selskab, paa en 100 Personer, der brændte Beegkrandse i Skoven, og alle Mand spadserede med Paraplyer det var et skjønn Syn!« — I »Mit Livs Eventyr« (pag. 89—90) skriver han under Beskrivelsen af Jylland-Fyensrejsen i 1830: »Hvor jeg ved Odense tilbragte som en velkommen Gjæst flere Uger ude paa Landstedet Mariehøj tæt ved Canalen under det gamle Næsbyhoveds Slotsbanke hos Bogtrykker Iversens Enke. Dette Sted var mig i min tidligste Barn-dom Idealet af et Landsted. Den lille Have var overlæst med Indskrifter og Vers, der sagde, hvad man paa hvert Sted skulde tænke og føle! Ud til Canalen, hvor Skibene gik forbi, var anlagt et lille Batteri med Trækanoner, der var en Vagtbygning med Skilderhus og Træsoldat, ganske barnagtigt smukt.« — Man kan skimte det paa Grosch's Stik efter Maleri af Hanck, benævnet: Udsigt langs Canalen ved Odense mellem den nye Landevei og et Parti af Iversens Anlæg ved Marieshøj. Andersen har benyttet Emnet i Eventyret Snedronningen paa det Sted, hvor Gerda kommer sejlene ned ad Aaen i sin Baad og lander ved Heksens Hus, udenfor hvilket der skuldrer to Træsoldater. Forøvrigt har Andersen selv givet Bidrag til ovennævnte Indskrifter og Vers. I Sommerferien 1829 har han lovet Madam Iversen at skrive fire Smaavers, der malede paa Bliktavler skulde hænges op paa fire gamle Poppeltræer, paa fyensk kaldet Abelliner, som stod nord for Huset, og som Iversen selv havde plantet. De skulde være et Minde om Iversen. Efter at være rejst fra Odense til Nørager skriver han 15/8 i et Brev til Madam Iversen (B. og B. I. S. 36): »Digtet til Poppeltræerne (jeg mener Apelinerne) har jeg alt færdigt som Skitse, men ikke ganske færdigt fra Formens Side, da jeg især maa see at con-

Stik af H. A. Grosch efter Maleri af J. Hanck.

centrere Tankerne for ikke at give Blikkenslager og Maler for meget at bestille«, og ender Brevet: »Med næste Brev Apelinerdigtet! paa min Digterære!!!!« Ak, Digteræren var ikke helt velbeholden, thi et Brev fra Augusta Søeborg (Collin X) dateret 27/3 1830 ender med følgende Efterskrift: »Drømmer De ikke undertiden om Deres Løvte angaaende *Pladerne til Abellinerne*; de skulde om De erindrer det, være indrettede som *Samtale mellem Træerne om deres afdøde Pleiefader*; men kun have et Postpapiirs Quartark i Størrelse.« — Det hjalp. I Moerskabs-Læsning og Curiosa Tillæg til Iversens Avis for Fredag 25/6 1830 læses efter et Aftryk af Andersens Digt »Avis aux lectrices« følgende:

Fra samme Digters Haand haves følgende, hidtil utrykte 4 Smaadigte — der snart ogsaa vilde blive at læse paa deres Bestemelsessted: de — alle Odenses Spadserende velbekjendte — fire gamle *Abelliner* udenfor *Marieshøi*:

Paa det første Træ.

Den, som mig plantede var selv en Børneven,
 Thi kom, I kjære Smaae, kun til mig hen;
 Her tør I lege, svinge jer i Dands,
 Mens Fuglen sidder i min grønne Krands,
 Og synger om, hvad den i Verden saae:
 Thi kom herhid, I Uskylds kjære Smaae!

Paa det andet Træ.

Naar Vaaren pynter Eng og Skov og Krat,
 Og Maanen skinner i den stille Nat,
 Kom da, I Elskende, paa Eders glade Gang.
 For Eder hvelver jeg mit Blade-Hang;
 Ei skal jeg røbe Eders rene Lyst,
 Om end I riste Runer i mit Bryst!

Paa det tredie Træ.

Naar Heden trykker i den snevre By,
 Og Søndagsklokken ringer høit mod Sky,
 Kom, brave Borger, med din fromme Viv,

Og glæd Dig ved Naturens Blomster-Liv!
 Hvil i min Skygge, medens hist paa Vang,
 Dig Lærken synger høit sin Sommer-Sang!

Paa det fjerde Træ.

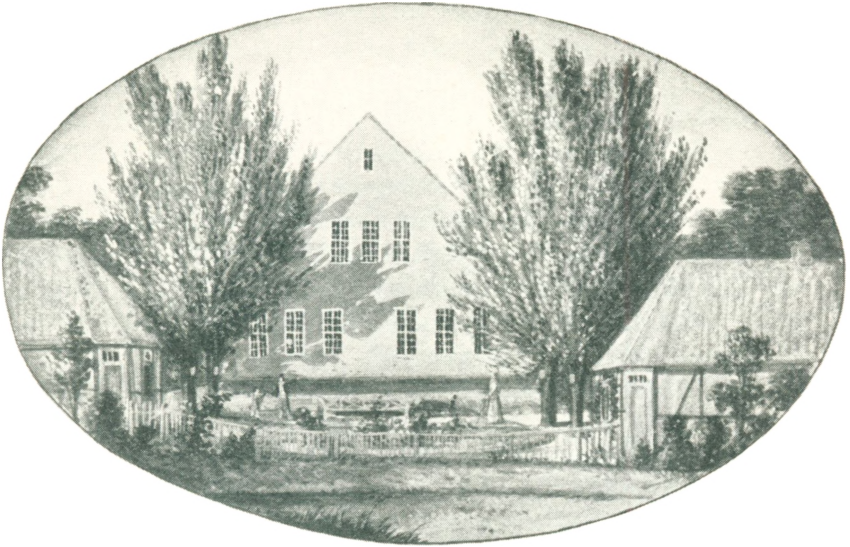
Han, som os satte, alt som spæde Smaae,
 Han lever nu, hvor Himlens Stjerner staae;
 Han pleied' os, vi havde ham saa kjær,
 Og tidt hans Aand vi see ved Aftenskjær,
 Naar Bedstemoder med sin hvide Lok
 Her sidder med den kjære Børne-Flok!

At H. C. Andersens Digte blev anbragt paa Abellinerne kan ses paa en af Adjunkt Hancks Akvareller af Marieshøj fra 1835 i H. C. Andersens Hus i Odense, paa hvilken man ser de fire Træer med smaa Tavler paa.

Inden jeg gaar over til at give Glimt af Ferielivet, som det fløj hen herude paa Marieshøj, maa jeg præsentere de øvrige Medlemmer af Familien.

Madam Iversen, hvis Fødenavn var *Kirstine Marie Nielsen*, var født i Odense 25/1 1767 og altsaa kun 19 Aar gammel, da hun blev gift. Efter Billedet har hun været en smuk og livlig ung Pige. At hun tillige var velbegavet og dygtig viser hendes Evner og Energi til at føre Bladet videre efter Mandens Død. Saavel i hendes som Datterens, Augusta Søeborgs Breve til H. C. Andersen forekommer stadig en Mængde forskellige Kommissioner, som Andersen maa udføre for hende i København, ligesom hun benytter Andersen til at forsyne hende med det sidste Nyhedsstof fra København til Bladet. Til Gengæld støtter hun Andersen med Annoncer om hans nyudkomne Bøger og med Forudsubskriptionstegning paa dem i Odense. Hun begyndte at indføre Andersens Digte i sin Avis Freddagen den 4de Januar 1828 med følgende Introduktion efter Digtet »Tanker ved en ituslagen Jydepotte«: »Ovenstaaende med flere Digte, som Forfatteren, — en her fordeeltigt kjendt *odenseisk Yng-*

ling, der nu videre uddanner sit Pund i Hovedstaden, — har indgivet til adskillige kjøbenhavnske Blade, ville ogsaa efterhaanden, med hans Tilladelse, vorde meddelte her, da de dog nærmest maae

Marieshøj 1835. Akvarel af J. Hanck.

interessere hans Provindsfolk.« Siden kom der mange saavel aftrykte som ogsaa enkelte originale Bidrag fra Andersen i Avisen. Hun følger ham med moderlig Interesse men ogsaa med moderlige Raad og Formaninger om at fortsætte med et Brødstudium. Hun døde 20/12 1837 og til hendes Begravelse skrev Andersen følgende Mindedigt, af hvilket kun første og sidste Vers er almindelig kendt:

MADAME K. M. IVERSEN

i

Odense.

De, som i Herren døe, de har det bedst,
 Vi Levende ei kunne Savnet glemme;
 Hver Dag blev Dig en lille Glædesfest,
 Naar Du saae dine Kjære om Dig hjemme.
 Og Ung og Gammel følte sig saa glad,
 Thi Du forstod dem, som de Dig forstode;
 Din lyse Tanke i dit Øie sad;
 Ak! Dig vi mistede, Du Eiegode!

I Tiden sløves let den Ældres Blik,
 Den Ældre kan ei hver en Stræben fatte;
 Men Du med Ungdoms Ild med Tiden gik,
 Det Gode i den vidste Du at skatte!
 En sjelden Qvinde var Du, mild og klog,
 Taalmodig, kristelig Du bar hver Smerte,
 Din anden Bibel var Naturens Bog,
 Den læste Du, som i dit eget Hjerte!

Naar man har levet og er mæt af Aar,
 Da, siger Verden, maa jo Døden komme!
 Men naar man selv med Sorg ved Kisten staaer,
 Da synes Aarene for hurtigt omme.
 Du gik til ham, som Du dit Hjerte gav,
 Du gik fra Jorden ind til evig Glæde;
 Men vi har for vort Øie kun din Grav —
 — Det gjør saa vel at kunne ret udgræde!

H. C. Andersen.

Iversen og Hustru havde fire Børn, af hvilke en Søn og en Datter døde som ganske smaa. Deres ældste Barn var *Madseline Antonette* f. 19/4 1788. Hun blev 30/7 1806 gift med Adjunkt ved Odense Kathedralskole og Stiftscondukteur i Fyens Stift *Johan Henrik Trützschler Hanck* f. 26/1 1776 i Norge. Han blev allerede 1804 Medarbejder ved Svigerfaderens Blad og overtog efter dennes Død sammen med sin Svigermoder Bladets Redaktion. Han har efterladt sig en Mængde Bygnings- og Landskabsbilleder, af hvilke adskillige har Interesse for Andersenstudiet, idet de som Motiv har Steder, hvor Andersen færdedes. Af et Par Breve paa det kongelige Bibliothek fra ham til Andersen ser vi, at han har givet Udkast til Scenedekorationer til Andersens i 1835 skrevne Toakter »Skilles og Mødes«, der imidlertid forandredes, saa at Handlingen i første Akt ikke kom til at foregaa paa Flakhaven, som det aabenbart først har været ment. Af økonomiske Grunde har Andersen maattet forandre det, som han formoder i et Brev til Hanck af 15/9 1835, hvori han skriver: »Endnu er det et Spørgsmaal, om min Vaudeville bliver antaget, dernæst om der males en ny Decoration, da man kan gjøre det af i en Stue. Men kommer Flakhaven ikke paa Scenen iaar, skal den nok komme i et andet Arbeide, man maa jo gjøre noget for sin Fødeby.« Næppe har Hanck haft nogen Betydning for Andersen. I de muntre Sommerferier var det Kvinderne, der flokkedes om ham, og som han underholdt med sine mange store og smaa Talenter. Da Hanck mod Slutningen af sit Liv — han døde paa Frederiks Hospital i København den 23/7 1840 — skulde indlægges paa Hospitalet, skrev hans ældste Datter Henriette til Andersen og bad ham om at fremskaffe Oplysninger om Udgifterne ved et saadant Ophold. Tjenstvillig som Andersen altid var, gav han omgaaende og udtømmende Besked og besøgte Hanck flere Gange paa Hospitalet, hvad vi ser af Hancks Dagbog fra det sidste halve Aar, han levede, og i hvilken han omhyggelig optegner, hvilke Visitter han modtog. Det er muligt, at det er Hanck, som Andersen giver en kort Karakteristik af i »De to Baronesser«, hvor han om Etatsraad Heimeran skriver: Faderen var en af disse gode, lattermilde Personer, der paa Tilskuerpladsen ere en Velsignelse for en Lystspildigter, hvis Stykke spilles; Etats-

J. H. T. Hanck.

raaden lo ved mindste Anledning. I Forretninger var han nøiagtig som et Regnestykke, der gaaer op, og Fader med hele sin Sjæl.

Hans Kone, *Madseline Antonette Hanck*, med hvem han levede i et lykkeligt Ægteskab og med hvem han fik seks Døtre, hører vi heller ikke saa meget om, som om hendes Moder, Søster og Døtre; hun havde nok at gøre i Hjemmet. Hun flyttede i 1841 til København, og her i Frederiksberggade, hvor hun boede til sin Død 14/12 1851, besøgte Andersen hende og sendte hende sine Bøger med de venligste De-

dikationer. Der foreligger dog smukke Breve baade til og fra hende, som viser hende som et omsorgsfuldt og følsomt Menneske, der med Kærlighed og varm Interesse fulgte Andersen i al hans Færd.

Fra hendes yngre Søster, *Augusta Søbørg* f. 16/8 1802, findes der derimod i den Collinske Samling en Række Breve fra 1829 til 1840, som giver en god Karakteristik af hende. Hun blev 1/1 1821 gift med Landinspektør og Forfatter bl. a. til den kendte Selskabssang »Om hundred Aar er alting glemt« *Carl Søbørg*, som en Tid havde været Skuespiller paa det kongelige Theater. Ægteskabet opløstes i 1828. De havde en Søn, *Christian Henrik Iversen Søbørg* f. 18/12 1823, som i Brevene kaldes »Haabet«, »Forstandsøveren«, »Forstandsøvelsen« eller »Ejeren af Nathuset«, hvilket alt hentyder til Oplevelser i Sommerferien.

Augusta Søbørg styrede Huset for Moderen ude paa Marieshøj og var tillige hendes Sekretær i privat Korrespondance optaget

som hun selv var af Bladets Redaktion. Andersen beder et Sted i et Brev til Madam Iversen (2/12 1837), om hun ikke kan skrive et Brev til ham eller lade Augusta gøre det, »De kan jo den Dag spise Øllebrød og Bankekjød, som jo Pigen kan lave uden hendes Passenpaa;«. Hendes Korrespondance med Andersen paa ialt 14 Breve fra hende indtager særlig Aarene 1829—1833 og afløses som Familiekorrespondance af Henriette Hanck, hvis Brevveksling med ham særlig strækker sig over sidste Halvdel af 1830'erne fra gamle Fru Iversens Død i 1837 til Familiens Flytning til København i 1841.

Augusta Søeborg skal som ung have været blond og farveløs, i Modsætning til Søsteren, der var mørk og med et interessant Ydre. Med Aarene blev hun ret trivelig, og Andersens Øgenavn til hende i Marieshjøaarene var »Risengrynspølsen med Sommerfuglevinger«, dette sidste paa Grund af hendes livlige Færden. Hun har været en velbegavet, men noget temperamentsfuld Dame, der ikke var bange for at sige sin Mening ligeud, ja Andersen har hun endog været efter med et Kasteskaft under en Uenighed, og hendes Svoger skriver 23/11 1835, at hun efter en Sygdom nu atter er ved at spille »Dominante«. Gennem hendes Breve skimter man en Utilfredshed med Livet, som heller ikke havde taget blidt paa hende, en Længsel efter større Forhold og mere Frigjorthed, end en Kvinde i de Tider kunde tillade sig. Tillige var hun ofte syg og skrantende, men blev dog 72 Aar, idet hun først døde 8/11 1874.

Madseline Antonette Hanck, f. Iversen.

Dernæst kommer vi til Hancks Døtre, af hvilke der var seks. Den ældste *Henriette (Marie Kristine Henriette) Hanck*, f. 19/7 1807, er den, der stod Andersen nærmest, ikke alene fordi hun var ham nærmest i Alder, men hun var et poetisk Gemyt, og blev senere selv Forfatterinde. Hun var vanfør, og Andersen antyder dette saa smukt, idet han siger om hende, at hun var født med én Svanevinge. Augusta benævner hende i et Brev (23/4 1832) som »Digtersjælen«. Hun døde ugift 19/6 1846. En nærmere Karakteristik af hende vil det være naturligt at knytte til Udgivelsen af hendes Korrespondance med Andersen.

Den næstældste var *Christiane (Claudine Christiane) Hanck*, f. 1/11 1808. Hun skal have været smuk og meget ombejlet i sine unge Dage. Hun havde en smuk Sangstemme og Talent for Dans, idet jeg erindrer, at der blev sagt om hende, at hun kunde gaa Stuen rundt paa Taaspidserne. Andersens Øgenavn til hende var »Venus, der er gaaet gennem et Køkken« paa Grund af hendes mørke Skønhed. Augusta Søeborg kalder hende Sangfuglen. Hun døde ugift i København 23/7 1881.

Den tredie Datter *Thea (Johanne Madseline Mathea) Hanck*, f. 21/1 1810, blev gift med Inspektør ved Eugenia-Stiftelsen i Christiania *Frederik Haslund*. Hun kaldes i Augusta Søeborgs Brev (28/4 1832) »Den longobardiske Guvernante«. Hun ernærede sig i sine unge Dage ligesom Christiane ved Undervisning.

Den fjerde *Augusta (Franziska) Hanck*, f. 25/1 1811, skal have været stille, kvindelig og opofrende. Hun plejede Faderen under hans sidste Sygeleje paa Frederiks Hospital og blev 30/12 1843 gift med senere Slotsforvalter paa Rosenborg *Ludvig August Læssøe* og som saadan min Mormoder. Hun døde allerede 22/10 1848. Hun benævnes af Augusta Søeborg (28/4 1832) »den kjøbenhavnske Christianshavnsvandrerse«, Oprindelsen hertil kan jeg ikke fastslaa.

Den femte Søster *Louise (Charlotte Camilla) Hanck*, f. 17/1 1814, skal have været den lyse Skønhed i Flokken. Hun kaldes af Augusta Søeborg (28/4 1832) for »den guullokkede Skjoldmøe« og er derfor sikkert Modellen i Andersens herlige lille Stemningsbillede »Graat-*Veir*«, hvori han saa levende i faa Ord skildrer en trist Sommer-

feriedag med tungt Graavejr, og som han skrev ude paa Marieshøj i Sommeren 1829:

Graat-Veir.

Den vaade Taage hænger dorsk over Mark og By,
 Det gider ikke regne engang fra Sorten Sky;
 Selv Gaardens Ænder ligge saa tavse hver og een,
 Med Hovedet bag Vingen og ligne Kampesteen.
 Ja Bedstemoer i Stolen smaanikker, sover ind,
 Den smukke Datterdatter med Haanden under Kind,
 Har gabet fire Gange, jeg veed hvad det spaaer,
 See, over Brystet falder det lange gule Haar;
 Jeg selv sidder søvnig med Benene paa tvers,
 Jeg gider ikke læse i mine egne Vers!

Louise har da været 15 Aar, i Bachfischealderen, med gule Fletninger og har derfor nok kunnet tillade sig at gabe demonstrativt. Hun blev senere, 30/5 1850, Ludvig Læssøes anden Kone efter Augustas Død. Det var Andersen, der bragte Familierne Hanck og Læssøe i Forbindelse med hinanden. Signe Læssøe og Henriette Hanck udvekslede Tanker sammen i Breve gennem Aarene, og disse Breve giver ogsaa mange Oplysninger af Betydning for Andersenstudiet.

Louise blev sin Mand en god Hustru. De levede i et lykkeligt Ægteskab til hans Død i 1878. Hun blev en opofrende Moder dels for de to Børn fra det første Ægteskab, dels for sine egne tre Børn, af hvilke en Datter døde som Barn. De fire Sødskende følte sig som én Flok med fælles Fader og Moder. Hun havde ingen særprægede Karakteregenskaber. Hun døde 30/12 1882.

Den yngste i Søsterflokket, *Caroline (Amalie) Hanck*, f. 25/10 1816, bar sit Andersenske Øgenavn: »Hanck's Dreng« med Rette. Paa Silhouetten fra hendes tidlige Barndom ser man tydelig det gaminagtige skinne frem. Hun var begavet, livlig og vittig og skal i meget have mindet om Ingeborg Collin. Kostelige er to Breve fra hendes

Haand i 1830, da hun var knap 14 Aar; en Blanding af alvorlig vurderende Kritik af hans sidste Digte og den mest løsslupne Bachfischmunterhed.

15. September 1830

Af bare Kjedsomhed sidder jeg mig hen for at skrive til den gode Andersen dersom det ellers kan være et *Remede* derimod, den eneste Afvexling jeg har er at græde og lee et Par Gange om Dagen, hvad jeg da ogsaa ærlig gjør. Heines Reisebilder¹ har jeg i denne Tid og det er endda en Trøst, jeg sværmer ogsaa af alle Livsens Kræfter for dem, Ostenfelds kan jeg ikke faa til at sværme med, thi den ældstes Forstand er bleven saa oplyst siden hun har begyndt at gaa til Confirmation, og den Anden har alletider været saadant et lille fornuftigt Dyr, saa jeg tror ikke engang hun behøver at *staae* (som Kjøbenhavnerne kalde det). Det er sandt, en Afvexling har vi faaet til, som par diable ikke er af den morsomste Slags, vi læse nemlig hver Aften høit i en fransk Bog, og var jeg ikke søvning før, saa bliver jeg det da nu, kan De ikke nok mærke at det Franske allerede begynder at bide paa. — denne Afvexling har Moder fundet paa.

Fra Jette skal jeg takke Deres Phantasie og Digtertalent ret meget, fordi den elskværdige Fru Læssøe synes godt om hende²; men Dem selv skal jeg gjøre en Compliment for det os tilsendte Digt³, især for det tredie og fjerde Vers, hvori de delige Linier forekommer. Det er saa tungt saa knusende tungt at døe naar Hjerteret endnu er ungt. Det hele er meget smukt og har hos hende næsten stukket endeel af Deres foregaaende Digte ud. Naar de skriver igjen maa De ikke glemme at fortælle hvorledes den strænge Kritiker Dr. Heiberg⁴ har recenseret deres Digte, de veed det vil interessere os Alle. Lev vel, skjøndt ubekjendt beder jeg hilse Kjøbenhavn. Jette gaar nu ikke mere omkaps med Ragatzo — det lille Dyr er gaet forud.

Caroline.

¹ Udkom 1826—27. — ² Se Andersens Brev til Madam Iversen 4. September 1830. — ³ Digtet Spillemanden (Phantasier og Skizzer, 1831. S. 48—49). — ⁴ Se S. 59.

Gode Andersen!

Tak for Deres lille Brev, som glædede mig meget især da det gaar saa sieldent paae at nogen skriver mig til; men nu vil jeg ogsaa til Gjengjæld glæde dem med en Efterretning. De bliver i Aften beundret af et heelt Høstgilde vores Pige Dorthea har i et Par Maaneder ret angreben sig for at lære Ordene og Melodien til deres døende Barn for at kunne synge samme ved denne passende Leilighed, — om der skal danses efter ved jeg imidlertid ikke. — De spørger hvad Jane siger? — ikke andet end alt godt, hun og Moder vedligeholde for det meeste Conversationen hjemme! — Hvordan Gusta svæver?¹ — Over Gulv med Læderskoe, thi de mørke regnfulde Skyer see ikke meget indbydende ud. — Louise gjør endnu samme Lykke som forhen. — De spørger ogsaa om min Skolemesterinde er noget bøs og traurig? jeg kan i Grunden ikke klage, hun kunde være værre. Det er vel at de i deres Overskrift erindrer mig om, at jeg ikke er confirmeret og altsaa endnu ingen fuldkommen Dame, jeg havde i modsat Tilfælde hverken kunnet eller villet skrive dem til, da jeg jo maatte befrygte, at de kunde faae isinde at udgive et Sidestykke til deres *Erindringsblad*² hvori der forekom Prøver af Damernes Brevstil — og der skyttede jeg sandelig ikke om at være med. — Jeg skal hilse dem fra Jette og rose dem fordi de var saa peen at sende os Corecturen paa deres 3 nye Digte som vi alle finde særdeles smukke — især *det Første*, det andet er maaske høiere og mere poetisk riigt; men det Første er saa rørende saa *heinisk* deiligt. — Forskjellen mellem disse to Digte er egentlig, at man interesserer sig for det Andet, og holder af det Første. — Men blandt Gjenstænderne for deres Kjærlighed³ har de glemt — *Ironie* og *Satire*. — Er Frøken Voigt endnu i Kjøbenhavn? Jeg gad nok seet de Øine⁴ som kan begeistre hendes Sanger til saa smukke Digte. — Baladen om *Kippe og Hans* er endnu ikke begyndt, men bi blot til Aanden kommer over mig (De maae have Taalmodighed om det skulde vare noget længe) thi naar den Tid engang kommer skal jeg nok behandle den con amore saa den *langt* skal komme til

at overgaae alle de erotiske Klagesange som jeg fra deres Haand venter, at see over samme Emne.

Da vi jo i dette Liv ikke har synderlig anden Glæde end den man gjør sig selv, saa besluttede vi for en fjorten Dage siden at spille en lille Comedie hvilket vi da ogsaa iværksatte i Onsdags, idet vi for en temmelig Forsamling af Damer med Assistance af Fløite og Fortepiano opførte Aprilsnarrene,⁵ for at give dem en lille Idee om det Heele vil jeg fortælle dem hvordan Hovedpersonerne vare besadte og tillige tilføie en Charakter for hver hvorledes de efter min ringe Mening udførte deres Roller. — *Fru Bittermandel* — Line Nissen meget godt med? Frøken *Tromphmeier* Tanta Gusta udmærket med? *Constance* Doris Krüger godt — *Siegfried Elskeren* Carl Krüger som i denne Tid er paa Besøg fra Schleswig godt med × — *Zierlig* Jfr. Gottschalk meget godt med × *Trine* Gusta udmærket godt med? *Hans Mortensen* Caroline meget godt med?, — Den *svenske Dandsemester* Jane udmærket godt med? En tydsk Aventurie Jette auch gut hun kunde nok fortjene 1 Skilling og en Glæde, Louise *Madam Rar* meget godt. De tænker vel ikke mere paa Norgesreisen.

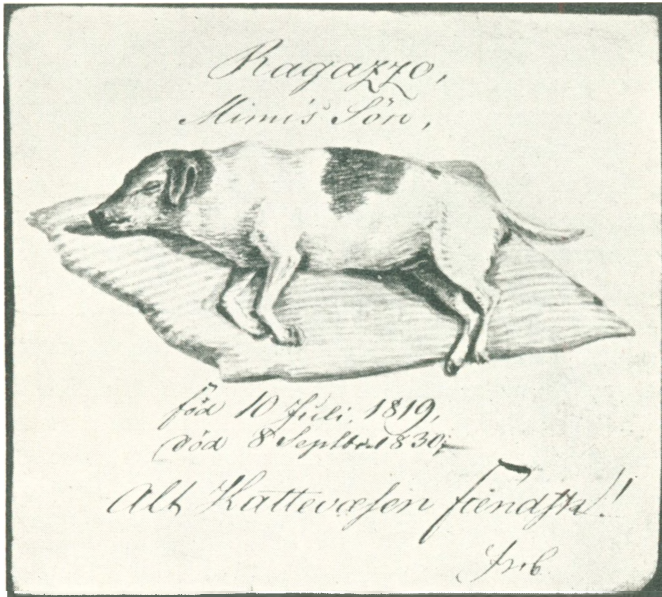
Caroline.

Det er jo herligt at Skræderen har gjort saadan et Mesterstykke. Naar nu blot Skomageren ikke lader dem leve paa for stor en Fod.⁶

¹ Hentydning til H. C. Andersens Brev til Madam Iversen 4. September 1830 med Omtale af »Lille Gustas Sky«. — ² »Erindringsblad fra Hovedstaden« trykt i Kjøbenhavns-Posten 22/9 1830. — ³ Digtet »Hvad jeg elsker« (Phantasier og Skizzer S. 1—2). ⁴ Digtet »To brune Øjne jeg nylig saa« (Phantasier og Skizzer S. 113). — ⁵ I. L. Heibergs Vaudeville »Aprilsnarrene« 1826. — ⁶ Hentydning til H. C. A.s store Fødder.

Hunden Ragatzo, som hun nævner i første Brev som gaaet forud, har nogen litterær Interesse. Jeg har en Akvarel, som Hanck har malet af den med Paaskrift: »Ragazzo, Mimis Søn, fød 10 Juli 1819, død 8 September 1830. Alt Kattevæsen fiendsk«. Den var altsaa død en Uge inden Brevets Dato. Den bidrager til Bekræftelsen af, at det er Caroline Hanck, der har staaet Model til Caroline Heimeran i »De to Baronesser«, idet Etatsraad Heimerans Hund

netop bærer dette Navn. Forøvrigt har Caroline Hanck selv bekræftet dette, idet Nielsine Bie, hendes unge Veninde fra Boller¹ skriver: (Se Nielsine Bie. En Mindebog. Ved Sigurd Elkjær og Jens

Peter Bie. Hillerød 1935. S. 32).« Hun fortalte om H. C. Andersen, der havde anvendt nogle Smaatræk om hende til en af sine Romanpersoner »Caroline Heimeran«.

Hun bevarede Livet igennem en søsterlig Kærlighed til Andersen og hans Minde. Fortalte gerne om ham og hans Værker, og Sommerferierne paa Marieshøj, naar han var derude og satte Liv i det hele, stod altid for hende med hele den straalende Glans, som saadanne Barndoms- og Ungdomsminder har. Naar hun senere i Livet trængte til Opmuntring og Poesi skrev hun til Andersen og klagede sin Nød for ham. Endnu til hans Fødselsdag i 1874 sendte hun ham en Rosenhilsen med Lykønskning og Tak for Minderne:

¹ Nielsine Bies Moder var af den grevelige Familie paa Boller antaget som Bestyrerinde for Børnehjemmet i Ut c. 1858.

Den 2' April 1874.

Kjære Etatsraad Andersen!

En glad velsignet Dag, og kommende Aar ønsker Deres gamle Veninde Dem af Hjertet. Lad Rosens Duft minde Dem om Rosen-gangen i Tolderlund, og bringe nogle Ungdomsminder frem; Jeg som er døv og derved udelukket fra mange lyse og glade aandelige Indtryk, blader saa gjerne i Mindets Billedbog, og dvæler da helst ved min Barndoms, og aller første Ungdomsdage, og mit Hjerte føler da altid en levende Tak til Dem kjære Etatsraad Andersen, for alt det Liv og den Sommerglæde De bragte til Bedstemoders Hjem, jeg kunde alt om Vinteren glæde mig i Forventningen om at Sommeren skulde bringe Dem, ja! jeg skylder Dem, mine morsomste og gladeste Barndoms og Ungdomsdage.

Den dejlige Barndomstid (idetmindste var min saaledes) hvor man saa sorgløs saa ubetinget hengiver sig til Øjeblikkets glade Indtryk. Tilgiv hvis jeg har trættet Dem kjære Andersen men jeg følte en levende Trang til at takke Dem for de glade Barndoms og Ungdomsdage. Med Glæde hørte jeg af Amalie Munch at Deres Helbred atter tillader Dem at deltage i Selskabelighed. Vidste Søstrene at jeg skrev, veed jeg at de vilde ønske Dem en glad og velsignet Dag.

Deres trofast hengivne

gamle Caroline Hanck.

Som den yngste i Flokken havde Caroline Hanck mange Kæle- og Øgenavne. Jeg har allerede nævnt et af Andersens: Hanck's Dreng, til hans Opfindelse hører ogsaa Navnene: Den lille Kanehest (naar hun slog med Nakken), den yndige qvindelige Gangerpilt og maaske »Thalias retmæssige Datter« fra Augusta Søborgs Samling af Øgenavne. (Se S. 30). Endelig blev hun i Hjemmet kaldt »Bidden«.

Hun er den eneste, jeg personlig husker, men hun har ogsaa lagt Grunden til min Kærlighed til H. C. Andersen, idet det gjorde et uudsletteligt Intryk paa mig, da hun engang under de hyppige

Besøg i mit Barndomshjem tog min yngste Søster og mig paa Skødet og fortalte os om Andersen og med sin slørede Stemme fremsagde hele »Det har Zombien gjort« for os. Hun var ugift som de to ældste Søstre. Hun var en Tid i sine unge Dage Plejerske paa det Orthopædiske Institut, hvor hun nogle Gange fik Andersen ud at læse op for Patienterne. Senere kom hun som Selskabsdame til Boller for den næsten blinde Komtesse Emmy Frijs, (f. 1825, d. 1863), der siden blev gift med Maleren Thorald Læssøe (f. 1816, d. 1878), en Broder til Caroline Hancks Svoger. Endelig kom hun som Oldfrue til Grev Raben paa Aalholm. Hun havde lært Komtesse Amalie Raben (f. 1832, d. 1905) at kende paa orthopædisk Institut, hvor denne laa et Par Aar som Patient. Komtesse Raben blev senere gift med den kendte norske Digter Andreas Munch (f. 1811, d. 1884) og Caroline Hanck boede i sine ældre Aar, da hun plagedes af en svær Døvhed, hos Fru Munch, hvis Datter Malerinden Anna Munch (f. 1876) træffende har bevaret hendes karakteristiske Træk for Eftertiden. Hun døde 12/10 1901.

At Sommerferielivet derude paa Marieshøj, naar Andersen var paa Besøg, har været fornøjeligt fremgaar af det allerede nævnte, og han var saavel for ung som gammel en velkommen Gæst, som med sin Munterhed og Aandfuldhed forstod at bringe Friskhed og Pust fra det misundelsesværdige Hovedstadsliv til det daglige provindsielle Liv. Træk fra Augusta Søborgs Breve viser, hvorledes Dagene gik. Der blev sørget omhyggelig for, at Ferierne ret kunde blive en Rekreation for ham. »Paa Døren staaer endnu om de tolv Timers Søvn for Digteren«. (Brev 17/7 1833). Og da der er Tale om hans store Italiensrejse, er hun ængstelig for, at hans Helbred ikke kan taale »Strabatzerne« (Brev 14/4 1833): »De skulde i Sommer endnu bleven i Friggas eller Herthas Lunde, drukken megen sød Mælk, lagt længe om Morgen; kort sagt, ikke længere Fodtoure, end fra Tollerlund og til Odense vilde jeg, var jeg Deres Læge, raadet Dem!« Han fik ogsaa et Kælenavn: »Vor gode Digt« kalder baade Augusta Søborg og Caroline Hanck ham. Ved Middagsbordet, hvor hele Flokken var samlet, holder han Forstandsøvelser med den lille Christian Søborg, hvem han har lavet et Natus til Katten. Han holdt jo af at undervise. Allerede for

Ludvig Læssøe var han baade Religionslærer og gav ham danske Stilopgaver. Det er dog næppe sikkert, at Forstandsøvelserne har været helt alvorlige. Om Eftermiddagen tog de Ture. Augusta mindes med Forfærdelse i Marts 1830, at hun rent har glemt at give ham tre Mark, som han forrige Sommer har lagt ud paa en Tur til Skibhuusene for noget daarlig Theepøjte, vi fik der, og gamle Mad. Iversen minder ham, da han ønsker hende ned til Paris i 1833 (30/8 1833) om: »den Gang De vilde have mig op i Marken i Gammelladegaard for at jeg skulde see et Kildevæld, som De der havde opdaget husker De, at De var saa god at bære en Stol bag-efter mig, at jeg hver 20'nde Skridt kunde hvile paa«. Han læste højt for gamle Fru Iversen i den røde Stue. Ogsaa Aftenerne gik fornøjeligt. Augusta Søeborg minder ham (27/3 1830) om Aften-
underholdningerne paa Trappen, Forelæsningerne tvers i Vinduet og Sangen paa Landeveien, naar vi havde fulgt gode Venner paa Veien til Byen, og skriver et andet Sted 15/9 1830: »Vor gode Digt! Vi alle savne Dem blandt os. Thevands-Underholdningerne var især i forskjellige genre, og mig ofte ret kiære«. Ja han var en velkommen Gæst, og han befandt sig vel derude. Da Hjemmet var brudt op til København, følte han sig fremmed i Odense i mange Aar. I »Mit Livs Eventyr« skriver han i Oktober 1845 (1. Udg. 1855. S. 341 f.): »I min Fødeby, det gamle *Odense*, blev jeg kun een Dag, jeg føler mig mere fremmed der, end i nogen af Tydsklands store Byer; som Barn var jeg eensom, har derfor ingen Barndomsvenner her; de fleste Familier, jeg her havde kjendt, ere døde, ganske nye Slægter gaa om i Gaderne, der ogsaa ere forandrede. Mine Forældres fattige Grave findes ikke mere, andre Døde ere igjen her nedlagte; Alt er forandret. — Jeg gik en af mine Barndoms-Vandringer ud til *Maria-Høi*, der havde tilhørt den Iversenske Familie, denne selv var spredt ad, ubekjendte Ansigter viste sig for mig bag Ruderne. Hvor mange Ungdoms-Tanker bleve ikke vexlede her; en af de unge Piger, *Henriette Hanck*, som stille med lysende Øjne dengang lyttede her til mine første Digte, da jeg som Discipel fra *Slagelse* og senere som ung Student kom her, sad nu langt mere stille i det larmende Kjøbenhavn og havde derfra alt sendt sine første Skrifter ud i Verden, Romanerne »*Tante Anna*« og »*En*

Skribentindes Datter«. Begge vare alt udkomne i Tydskland; den tyske Forlægger troede, at et Par Ord fra mig kunde være dem til Gavn og jeg, den fremmede, den maaske alt for vel Modtagne, har indført den beskedne Piges Skrifter i Tydskland (See: Samlede Skrifter XVIII, Side 117 [Forordet til »Tante Anna«]). Hendes Barndoms Hjem ved Odense Canal, der hvor den første lille Kreds havde givet mig Hyldest og Glæde, besøgte jeg; Alt var mig nu der fremmed, jeg selv en Fremmed; heller ikke hende skulde jeg mere see, da jeg Aaret efter vendte hjem fra Reisen naaede mig Efterretningen, at hun i Juli (1846) var død; Hun blev sine Forældre en kjærlig Datter, var et dybt poetisk Gemyt, og jeg har i hende mistet en trofast Veninde fra Barndomsaarene, som med Interesse og søsterligt Sind fulgte mig i onde og gode Dage.«

Udgivelsen af Brevvekslingen mellem Andersen og Henriette Hanck vil sikkert kaste et endnu klarere Lys over Billedet af hende og Andersens Forhold til Familien og Stedet, end det her givne.

DEDIKATIONER:

Phantasier og Skizzer 1831

Til

Louise Hanck.

Her voxte de Blomster: Glæde og
Smerte

Drivhuset var — et Digterhjerter.

til venlig

Erindring

om

Forfatteren.

Improvisatoren 1835

Henriette Hanck

med broderlig Hengivenhed

fra

Forfatteren.

Kjøbenhavn den 7de April 1835

Eksemplaret er forsynet med 3+4

Akvareller af Joh. Hanck.

En Digtets Bazar. 1842.

Til

Forfatterinden af

»en Skribentindes Datter«

med inderlig Hengivenhed

fra

Forfatteren

til *En Digtets Bazar.*

Nye Eventyr 1844

Henriette Hanck

Tak for det Solskin De har kastet

i mit eget Livs Eventyr!

Forfatteren

Nye Eventyr 1847

Fru Hanck født

Iversen.

med inderligt Venskab

og Hengivenhed

H. C. Andersen.

Digte gamle og nye. 1847

Frøken Caroline Hanck

et glædeligt Nytaar

fra hendes

gamle Ven

H. C. Andersen

Nye Eventyr 1848

Til

det kjære Hus

i

Frederiksberggaden

Hancks elskelige Familie

H. C. Andersen

Ole Lukøje. 1850.

Fru M. Hanck født Iversen

Med Venskab og

Hengivenhed fra

Forfatteren.

AF H. C. ANDERSENS BREVVEKSLING

MED KIRSTEN MARIE IVERSEN OG AUGUSTA SØEBORG 1827—30

S. T.

Hr. H. C. *Andersen*

Studiosus Artium

Viingaards Stræde No 131, 3die Sahl

hos Fru Swartz

betalt.

Kiøbenhavn.

Odense 14de Novbr. 1827.

Gode Andersen!

Foranlediget ved at jeg ikke kunde erholde Tirsdags Kiøbenhavneposten med Onsdagsposten hertil, men kun engang om Ugen om Søndagen, skrev jeg til min gamle Ven Conferentsraad Monrad i Postdirectionen, om det ikke kunne lade sig giøre at jeg til den sildigste Tid Tirsdagafte kunde fra en Ven faae et Brev indleveret med bemeldte Avis eller Blad. —

Han havde den Godhed at lade mig svare, at naar jeg ønskede det at have Bladet kunde jeg muelig erholde det, efter høiere Tillsættelse ligesom de andre Avisredactører, ved at bestille og betale det her paa Posthuset i Odense, og da faa det tilsendt 2 Gange ugentlig. — Derved besparedes betydelig Porto for mig. De har da den Godhed kiære Andersen ikke at modtage eller betale flere af Bladene, da jeg for Fremtiden faaer dem her paa Posthuset, og betaler det her for dette løbende Qvartal, dette vil de Godhedsfuldt sige den der udgiver eller Kiøbeshavnspostens Expeditur, at han kan vide, at det Blad som *De modtog* ey gaar af, men blot forandrer sit Tilsendelses Sted nu her til Odense hver Postdag!

Imidlertid takker jeg Dem for Deres Velvillie ved at ville have tilsendt mig såme paa den Maade jeg den Gang ønskede.

Meget takker jeg Dem ogsaa for hvad De ellers i Deres Breve skriftlig har meldt mig, som jeg og har afbenyttet i min Avis, kun

ikke hvad Skuespil der skal ugentlig gives, thi det kan neppe interessere her. Men *usigelig kiært* ville det for Fremtiden altid være mig, om jeg undertiden fra Deres *Aand* og *Haand* maatte glædes med nogle Nyheder. Hvad der staar i Kbhvnsposten¹ har jeg nu strax ved Postens Ankomst — men der kan dog gives mange Ting som kunde interessere mig at vide, og som jeg ved Valg kunde gjøre Brug af, naar det kun øyeblikkelig meddeelttes mig. De kan altid være forvisset at jeg skal viise mig erkjendtlig derfor.

Jeg har med megen Fornøjelse læst Deres Digte som De havde den Godhed at sende min Datter Søeborg, og haaber jeg at De ikke har imod at jeg undertiden i mit Moerskabs Blad afbenytter nogle af Dem f. E. Jydepotten², Poetisk Spiseseddel³ m. fl.: Dog uden Deres Tilladelse vil jeg ikke gjøre det.

Min Datter Augusta beder Dem meget hilset, ligesaa alle Hanckes.

Lev vel, kiære Andersen! mine bedste Ønsker for Deres Fremtids Held ville De modtage af

Deres oprigtige hengivne

K. M. Iversen.

¹ Kjøbenhavns-Posten (A. P. Liunge Udgever) begyndte at udkomme i Begyndelsen af 1827. — ² »Tanker ved en ituslagen Jydepotte« (Digte 1830. S. 102—104) stod allerede 12/10 1827 i Kjøbenhavns flyvende Post (Redaktør I. L. Heiberg), i Iversens Avis 4/1 1828. — ³ I »Fodrejsen«. 1829. S. 126—127, i Iversens Avis 14/3 1828.

Odense den 21nde
Fbr. 1829.

Kjære Andersen! —

I Haab om at De ikke vredes for min lange Tavshed, skriver jeg Dem disse Linier! —

Gid De frisk og veltilmode maa modtage same! Jeg har tre af Deres Breve liggende for mig og veed ei rigtig *hvilke* af dem, ere besvarede. Derfor faaer De nu Svar paa lidt af hvert! — Vi ere Gud skee Lov nu *Alle* ret friske igjen; jeg var den, som *sidst* holdt op at skranke: min Hoste som plagede mig i fulde 6 Uger var af en haardnakket slem Natur! — hos Hancks er de ogsaa Gud ske tak

ret vel! — Nu til Deres *Fodreise*¹. det er Dem ikke noget nyt at høre eloge over den, og dog kan jeg ei andet, end jeg ogsaa maa være eckko af hvad De haver hørt saa ofte — nemlig, at den er *ganske charmant*, det er mit fulde Alvor! — ikke allene jeg, men enhver som har læst den, har den satisficeret! — De maa troe, at den har skaffet mig en sand Nydelse; og jeg troer man med føye kan lykønske til dette Deres første Product for Offentligheden: det vil sikkert bringe Dem til det forønskede Maal! —

Herved følger 5 Rdl for de modtagne 5 Exemplarer. — tilligemed et Brev fra Deres gode Moder, (jeg har besørget det indlagte i mit Brev til hende): — ligeledes følger de Aviser hvori de sidste af Deres Digte har været indførte. — glæd mig snart med noget af Deres Phantasies Frembringelser igjen! jeg længes meget efter at læse Deres *Vaudeville*²), som De godhedsfuldt lovede mig! — Musiknumrene saavel som Idéegangen deri lover et herligt *Heelt!* — Deres Moder er vel, hun var hos mig forleden. — hun længes inderlig efter Deres Komme til Sommer! — I hvad Maaned troer De, det bliver? — De spurgte mig engang, om hvad man syntes om Deres Poesie her i Byen. — *De faae* her som forstaa at bedømme og skatte Poesie, — finde *megen Behag* i Deres Arbejder og læse dem med Interesse og Glæde! — *Mængden* som ei ere competente Domere, udraabe dog bestandig, »kommer der ikke snart i Moerskabsbladene nogle Digte af Andersen? — De ere dog deilige etc. etc. —« og saaledes seer De, at Deres Læsere ere velgjørende baade for den Eene som den Anden. Det sidstnævnte Parties Udraab, foranlediges især deraf, at enhver med Deeltagelse, beundrer og glæder sig, over den heldige Fremgang, Deres Foretagende har havt: — da Enhver med Godhed erindrer sig Dem! — De har Ret gode Andersen, at vist 300 Mēnesker læse de faae Exemplarer Deres Fødebye har subscriberet paa; — Alle vilde læse *Fodreisen* og jeg er overbevist om, at kun een af hvert tyvende Mēneske, som læser den, *fatter den*, eller er istand til at følge Deres Poetiske — Flugt: i Sandhed, den er meget original: — og har noget fremmed ualmindeligt, ved sig! —

Hofmān skal være den Forfatter, synes mig, som De maaske efterlignede lidt! — *Hvormeg* har den nu ialt indbragt Dem? —

Jeg længes meget efter at læse Dctr. Heibergs Recension over den! — vi holder *Morgenposten*,³ siden Heibergs Flyvepost⁴ gik ind. — Det er et godt Blad, i sit Slags. — Deres anden Examen,⁵ seer jeg forestaaer om en Maanedstid: — Gud give dem Held, og Mod, til gerne at overstaae same! — ikke sandt gode Andersen, De lover mig, at *De ikke gjør* som saa mangt et godt Hoved har gjort, — nemlig lader af at tage *alle Deres Examinere!* adskillige Digtere ere for tidlig blevne kjed af de tørre Studier, men det maae *De* ikke! — det er dog den *sikreste* Grundvold, og giver Digteren et endnu høiere Værd! — Jeg seer De har sendt den elskelige Tieck et Exemplar af Deres Fodreise; det kan jeg godt lide! — Af nyt her i Byen er ei meget; Bispinde Plum døde i Forgaars efter at have udstaaet haarde Lidelser. — Hos Oberstlieutnant Guldbergs er i Vinter paa Besøg: — en Baronesse Gyldenkrone med Datter; kjender De dem? — Ove Guldberg er et godmodigt lille Menneske; de veed han staar her ved Regimentet; — Vi har havt *det bedste tyske Skuespillerselskab* her i Vinter, som har nogetid her været! — Becker v Dürsted; Concerter har her ingen været af! — siden Bøhmerne⁶ var her! — Undskyld *Griseriet* paa deñe Side, min lille Christian er Skyld deri! — Vilde De beviise mig den Tjeneste at besørge *Indlagte?* — Nu levvel! — Skriv os snart til! — og vær vis paa, at vi tager Deel i Deres Vee og Vel! Deres forbundne Augusta Søeborg.

¹ »Fodreise fra Holmens Canal til Øst-Pynten af Amager« (Januar 1829). — ² »Kjærlighed paa Nicolai Taarn« Kgl. Teater, April 1829. — ³ Nyste Morgenpost begyndte at udkomme November 1828 med Johs. Chr. Lange som Redaktør. — ⁴ Kjøbenhavns flyvende Post udkom 1827—28 og i 1830. — ⁵ Anden Eksamen (Examen philologicum & philosophicum) tog Andersen først i Efteraaret 1829. — ⁶ 16. og 22. Oktober 1828 havde 7 bøhmiske Musici med Carl Süß som Dirigent givet Koncert i Odense Raadhussal.

Til

Mad: K. M. Iversen

Enke efter sal: Hr boghandler Iversen

i

Odense

frit.

Nørager den 15 August 1829

Kjære gode Mad: Iversen.

Inderlig Tak for al deres Artighed og Opmærksomhed mod mig; det var mig en sand Nydelse at være 3 Uger i min kjære gamle Fødebye, vel skrev jeg ikke et Digt, paa det ubetydelige lille: graat Veir¹, nær, men det kommer nok, Bien sætter jo heller ikke straks Honning, dog vil jeg ikke sige her med, at jeg er en Honning-Bie. Det var et fatalt Reiseveir til Slagelse; vi fik en stærk Torden paa Bæltet, Lynilden slog ned paa flere Stæder i Søen; siden kjørte vi fra Corsør, i et ravnescort Mørk, vi maatte lade Hestene gaae i Fodgang for ikke at vælte i Grøfterne, og imidlertid skylregnede det, saa der ikke var en tør Traad paa mig da jeg kom til Slagelse; her fik jeg paa Postgaarden, først efter en Times Forløb en Seng, men da den var varm endnu af en Dame der havde hvilet, maatte jeg nøies med at tage tørre Klæder paa, og lægge mig oven paa Sengen hvor jeg kun sov nogle Timer. Hvad synes Dem om den Tour? Paa Nørager² er jeg endnu, det er allerede paa tredie Uge; jeg har ikke kunde slippe derfra og morer mig ogsaa ganske fortræffelig, men imorgen (det er Søndag) reiser jeg ind. Jeg skriver Dem derfor til idag her fra Nørager, da der ellers vilde gaae en alfor lang Tid hen, før De fik Brev fra mig, og De med Rette da kunde undre Dem over min Mangel paa Opmærksomhed. Skrev jeg ingen Vers i Odense saa har jeg derimod skrevet her; jeg gjemmer alt en fem Stykker, hvoraf jeg sender Dem en Afskrift af de tre, det fjerde, et Digt til Cronprinsessen³ har De vistnok allerede læst i Kjøbenhavnsposten⁴; jeg var i en slem Forlegenhed med at faae Begyndelsen, som De vistnok alt har mærket; men dog skal det som Heelt, siger man, tage sig godt ud. — Egnen omkring Nørager er meget smuk, fra en Bakke tæt ved Gaarden seer man en 30 Kirker, hvorimellem er Ringsted og Slagelse. Her er behagelige Mennesker og smukke Værelser, men jeg maa ingen Mælk faae da der i denne Uge graserer stærk Sygdom i Egnen, fire af vore Folk ligge Alt; paa Selkowsdal⁵, tæt ved, døde Herremanden igaar, og Konen og Tjeneren ligge syge. — Næsten i hverandet Bondehuus

ere de syge og her laves hele Spande Mixtur paa Nørager; alle de Fremmede reise nu ogsaa bort, og jeg er een af de første; skjønt her ikke er serligt at befrygte, da det kun er mellem Bønderne at Sygdommen, en Art Thyphus Feber, existerer. — De maa da endelig hilse dem allesammen lige fra Dem selv til lille bitte Christian. Det gjorde mig sandeligt ondt at sige: »Farvel«; jeg er lidt blødhjertet, og naar man alt føler sig hjemme paa et Sted er der noget smerteligt i at reise bort til en ganske anden Omgivning, hvor der venter en Deel Puf og Stød i den store Menneskemasse. — Jeg glemmer ikke saa snart de behagelige Dage jeg nød hos Dem, det vil vare en Stund til jeg igjen føler mig saa frie og lykkelig. — Dersom De kan benytte et af de tre smaa Digte her, i Deres Blad, er det mig en Fornøielse; men jeg tænker ogsaa paa, at De dog engang skulde tage det døende Barn, der ere mange i Odense som ikke kjender det, og det er dog vist nok mit første alvorlige Digt. — Bed endelig Fru Søeborg at skrive mig til. Dem tør jeg ikke bede derom, men hun maa endelig engang imellem tænke paa mig. Digtet til Poppeltræerne (jeg mener Apelinerne) har jeg alt færdigt som Skidse, men ikke ganske færdig fra Formens Side; da jeg især maa se at concentrere Tankerne for ikke at give Blikkenslager og Maler for meget at bestille. — Vi havde forleden her: »Schattenspiel an der Wand«, som tog sig ganske fortræffeligt ud; jeg var *Columbine*, med lange Lokker af Hør og nøgne Arme, som tog sig ganske curiøst ud; men nu begynder alt Papiret at sige Basta, og jeg gad dog saa gerne sladre lidt længer; glem ikke at Hilse Hr: Hanck, hans Kone, Jette, Jane, Lovise, Caroline, Fru Søeborg, Christian osv og af udenfor Huset, især Jomfru Salomon, hvis Krands alt er paa Reisen med mit Tøj til Kjøbenhavn, Frøken Leth — dem begge to, mener jeg, og alle andre Bekjendte; men især beder, anmoder, anraaber og anbefaler jeg Dem at hilse Frøken Schleppegreel; — det er ellers nogle curiøse Hundedage, de ere bestemt ikke rigtige i Hovedet, det er ganske September Veir; jeg fryser og drikker Most og Mjød af bar Fortvivelse. Nu lev vel. Vil De ikke nok besørge dette Brev til min Moder; det kan leveres ind

til Jomfr: Lohmann paa Slottet⁶. Naar Deres Datter glæder mig med et Brev, venter jeg en Kritik over de medsendte Digte. —

Deres inderlig taknemlige

Andersen.

Med næste Brev Apelinerdigtet!

(paa min Digterære!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!)

¹ Digte 1830. S. 18. Kjøbenhavns-Posten 21/8 1829. — ² Hovedgaard i Sæby Sogn, Løve Herred, Holbæk Amt. Tilhørte 1823—37 Kammerraad Claus Chr. Bang. — ³ Digte 1830. S. 61—62. Den 1ste August 1829 (Til Kronprindsesse Caroline). — ⁴ Kjøbenhavns-Posten 11/8 1829. — ⁵ Selchausdal samme Sogn som Nørager. Ejer fra 1817 J. C. Selchau. — ⁶ Hendes Død anmeldtes til Skifteretten af Slotsgartneren.

S:T:

Hr. H. C. Andersen.

Studiosus.

Boende hos Frue Schrøder

i store Kongensgade No 33

3die Sahl. —

Kjøbenhavn.

ved Godhed.

Med virkelig Moderlig Glæde erfarede jeg det heldige Resultat af Deres Examend, at De nu ikke lader det blive derved! — derom er jeg fuldkom̄en overbeviist. Deres sande hengivne K. M. Iversen.

Odense den 20de Novbr.
1829.

Deres Brev af 22 Octbr. rigtig modtaget! — Tak for Sam̄e! — jeg kan ikke siige Dem gode Andersen hvor vi Alle bleve inderlig glade ved dets Indhold! — da det betraf *Deres Vel!* — dog er jeg vis paa De kjender den Interesse hos vores Familie, som bestandig har og stedse vil ledsage Dem! — Og De veed nok, hvor især min Moder, og jeg har været Dem sl̄me Plageaander hvad Examen betraf, hvorfor vi og tage dobbelt Deel i dens heldige Udfald! — Endnu større blev vor Glæde, da Deres Moder *idag* ude af sig selv af Glæde, kom og lod os læse Deres herlige, barnlig-kjærlige

Svar til hende; som bekræftede os vores Ønske, og Formodning, at den anden Deel af Examen, var gaaet saa fuldkomen *vel!* — Gud skee Lov! Jeg kan tænke mig Deres Beroeligelse, og *nu*, frie Aandedræt derover! — jeg er vis paa Deres gode lette Humeur, vil nu bevirke mangan herlig, kostelig Tanke, vunden for den poetiske Verden! — Da der gives en god Leilighed som befordre dette Brev til Dem, kunde jeg ikke undlade strax efter at have læst Deres Moders Brev, at sende Dem disse Linier, som en gratulation fra os Samtlige; en Bevidnelse om vores oprigtige Deeltagelse! — Jastrau skal nu just til Justitsraadinde Leth, De kan troe jeg glemer ikke strax at underrette denne Familie, og enhver som har Interesse for Dem, — om Deres Bravour! — Jeg sagde Deres Moder at naar jeg imorgen kunde faae et Brev fra hende til Dem saa skulde jeg besøge det inden i dette! — I Hendes Brev fra Dem, *blev os lovet Brev med næste Post;* — jeg haaber De bliver ved dette gode Forsæt, vi længes meget efter at høre noget udførligere fra Dem! Vi ere Gud skee Lov Alle raske! — jeg har en Maanedstiid skranted af Forkjølelse, men det skal jo ingen Sygdom være! — Jane Hanck er i Kbh. i Vinter; har De ikke seet hende? — hun logerer hos Apotheker Baagøe paa Svaneapotheket paa Østergade! — De skrev sidst til mig, at et *langt* Brev til mig laae engang færdig paa Deres Bord, og skulde være bort, det var ikke smukt, saaledes at opgive et godt Forsæt! — Er Øhlenschlæger ikke nu bleven Dem, tilsyneladende meere venskabelig igjen? — det var en underlig Adfærd af ham, den han viiste Dem til første Examen!² — Nu tager De nok snart alvorlig fat paa *Romanen*.³ — — — jeg længes meget efter dens Indtrædelse i Verden! — i disse Dage har jeg læst tvende Romaner, som forstørstedelen har behaget mig, nemlig Sidonia af J: Schoppenhauer; og, die Wiedereroberung von Ofen af Caroline Pichler. — Der er Momenter i disse, som er gandske overordentlige. — Vi have da i Vinter *et Slags* Skuespil her, som desværre ei satisfiserer synderligt; Hovedsmanden for Banden hedder Werlich — forhenværende Figurant ved det kngl: Tht: — han spiller *selv* ret brav, men Ensemble kan ei findes. — Deres Digt »*Dødsøieblikket*«⁴ yndede os Alle særdeles! — *Soldaten*⁵ — gjorde jeg oprigtig talt

mindre af! — De har *forvendt* os, man er nu vandt til at see ikke almindelige Ting fra Deres Haand; og gjør saaledes Fordringer! — Jeg længes meget efter at høre *hvad Musik* Bay har sadt til Deres *døende Barn*⁶: — Moder tog forleden Deres døende Barn, i vor Avis, med Bemærkning at *såme* nyelig har nyt en saa god grønlandsk Oversættelse⁷. — det er, og bliver, dog et *velsignet Digt!* Siig mig, hvorfor spiller Hvid aldrig? — jeg seer ham nu næsten aldrig omtalt. — Man maae tilstaae at Bournonvilles Engagement⁸ her, er antagelig! — De ønskede i Deres sidste Brev at jeg kunde faae seet *hans Dands*, ja! — De har Ret! — jeg ønskede det selv! — thi saa var jeg jo i det søde Kbh: — men — jeg maae nøyes med at see ham chassere her igjennem i en brilliant Reisevogn! — man maae være nøisom, naar man skal være Provindssialist! Nu lev vel! — Tak for Deres *Portrait* i forrige Brev! — ligne lidt gjør det! —

De spørger hvad man her i Byen syntes om Deres *Sømerudflugts-Meddeelse*⁹! som i Kbh:— *forskjellig* er jo Smagen; mange fandt den meget heldigt, andre mindre! — jeg for min Deel siger, at jeg ønsker De snart maae kome til at beskrive en *Udenlandsreise*, som vil give mere Stof.

Apropos! — var De saa god at besørge det *indlagte Brev* til *Mægler Bützow* som jeg tog mig den Frihed at sende sidst? —

Nu Adieu! — Alle hilse venligst! men især Deres hengivne

Augusta S.

¹ Anden Examens 1ste Del Philologicum 21. Oktober 1829. 2 Laud. (1ste Karakter) og 3 Haud. (2den Karakter). 2den Del Philosophicum 14. November 1829. 4 Laud. — ² Til Examen artium Oktober 1828 havde Andersen kun faaet Haud. i Udarbejdelse i Modersmaalet og Hovedkarakteren Haud. Oehlenschläger underskrev Exsomensbeviset som Dekan ved det filosofiske Fakultet. — ³ Andersen arbejdede paa en Roman om Christian den Andens Dverg. Se Anderseniana. Vol. III 1935. — ⁴ Digte 1830. S. 88. Kjøbenhavns-Posten 24/9 1829. — ⁵ Digte 1830. S. 6. — ⁶ Digte 1830. S. 17. Kjøbenhavns flyvende Post 25/9 1827. — ⁷ Kjøbenhavns flyvende Post 12/10 1829, Iversens Avis 16/10 1829. — ⁸ Bournonville 1830 engageret som Solodanser og Balletmester ved det kgl. Teater. — ⁹ »Brudstykke af en Udflugt i Sommeren 1829. Odense og Omegn«. Kjøbenhavns-Posten 17/9 og 18/9 1829.

S. T.

Hr. Candidatus philosophiae Andersen

Boende i store Kongensgade No. 33

3de Sal hos Frue Schrøder

frit.

Kiøbenhavn.

Odense den 19de December

1829.

Gode Andersen! — Tak for Deres sidste venlige Brev! — mit Sidste til Dem har De formodentlig modtaget af den unge Hansen¹ her fra Odense; det var skreven same Dag som jeg af Deres Moder erfarede Deres lykkeligt overstandne Examen! — I Søndags skulle De alt have havt *dette* da De jo ønskede Subscriptions-Planen² sendt om 3 Uger skrev De, men stedse i Haab om at flere Venner eller idetmindste Mennesker med Interesse for en ung Kunstner, og med Lyst til at opmuntre same skulde melde sig, opholdt jeg endnu Planen i 8 Dage. Herved følger *den*, men jeg beder Dem see ei paa den med *Forventning!* thi De kjender jo Odense heele 7 ædle Mennesker have 1 *Rdl* tilovers, er det ikke ynkeligt!!! — og dog kan ingen have gjort sig meere Umage dermed end Moder og jeg! — først blev det indrykket i Aviisen *tvende* Gange at Planen laae her til Paategning m. m. — kun *Een* lød dette Vink, nemlig Doctor *Ruge*, formodentlig sendt fra hans Svigermoder Madam Krag. — Dernæst bad jeg Apotheker Andersen interessere sig for Planen i Klubben, han gjorde det med Glæde og fik med Møje 4, som De seer! — Dernæst spadserede vor Ven /: Planen /: hen paa Viinkjældereren, men kun Værten selv den humane Hr. Jensen paategnede! — Fuldmægtig Petersen, Deres Skolekamerat, havde ogsaa Lyst til at blive Deeltager! — tilsidst kom Planen i *Klokkerhænder*; men saa — Gud bedre! — Holberg havde ei Uret — en Klokke er og bliver dog stedse en — Klokke! — Lýtken var Manden vi tilsidst sendte den til, han skulde lade den passere nede i det Nabolag hos Hirschfeldts, Foersom's m. v. men her troer jeg ikke man har megen æsthetisk Sands. Nu gad jeg bare vidst hvor mange Hempel, og Jastrau³ have faaet! — lad os det endelig vide! — De som Mænd kuene bedre i Deres Mandfolke-Selskaber erhverve *nogle*, end vi Fruentimer! De forbød jo min Moder og mig at subscribere, der-

for har vi adlydt! — Fra Moder mange Hilsener! hun er Gud skee Lov vel! — hun beder mig sige Dem, at for Annoncernes Indrykkelse i Aviiserne, angaaende Planen maae De være viss paa at hun af Dem *ingen Betaling tager!* —

De kan ikke tænke gode Andersen i hvilket Qvodlibet af Støi, jeg skriver dette Brev, derfor undskyld det gruelige Smørerie, som tillige absolut maa være fattig paa Meening; da der i same Værelse hvor jeg skriver *dandses, brydes, skrives og spilles* paa en *nederdrægtig Violin*. De maae vide, det er min Christians Fødselsdag og man maae jo vælge *Selskab efter Manden!* — og De kan nok begribe at en 16 Unger mellem 5 og 10 Aar kunne sætte Huuset paa den anden Ende! — Jeg maae dog for en Deel tage mine Ord i mig igjen; som jeg sidder komer Bud fra Klokkeren, og Anmodning om at tegne ham! — Saadan kan det løbe om i en Geistligmand. — Tusinde Hilsener fra Hanck's, og alle Venner og Veninder.

Deres Moder har jeg ei nyelig seet! — Gode Andersen var De saa god rigtig at besørge mit Brev til Mægler Bützow? — jeg kan ei begribe at den Mand ikke svarer det var mig af *Vigtighed*. — Ligeledes troer jeg at have benyttet mig af Deres Godhed med Besørgelsen af et Brev til *Borring*, paa Hjørnet af Farvegaden og Gaasegaden! var De saa god at tage Dem af det, thi der indløb heller ingen Svar! — Vil De ikke være af den Godhed at købe Moder hos *Schubothe* en lille Piece, om *Verdens nær forestaaende Ende* eller litterair Afhandling om den Forandring i Retningen af Æquator og Jordaxen. — af en viss Aloys v. Orchoski, koster 20 sk. — den kunde sendes i Pakken med Digtene. — Og vi kan sende de 20 sk. med de andre Penge! Nu Adieu! — Lev vel. og skriv snart!

Deres hengivne Aug. S.

Jette Hanck hilser Digteren og lykønsker Candidaten!

¹ Muligvis Chr. Henrik Hansen, Kragssbjerg ved Odense (1797—1868). — ² H. C. Andersen udgav Digte 1830 paa eget Forlag og udsendte derfor Subscriptions-Planer til Venner og Bekendte. — ³ H. C. A. har selv 44 Aar efter tilføjet »Fader til Sangeren og ansat paa Amtstuen«. Sangeren ∴ Operasanger Richard Jastrau (1828—1902).

Odense den 27de Marz
1830.

Kan, og vil De tilgive gode Andersen, vores utilgivelige lange Tavshed? — Grunden maae De søge, noget i Opsættelse, noget i huuslige Syslers Hindringer, og endeligt i Sygdom, som for en 3 Uger siden rammede mig; — da det deciderede sig, blev det til den nu saa fatale Koldfeber, som slemt har piint mig, og gjort Ansigtet smalt, og blegt! — Den er nu standset, ved Chinin; Forsigtighed, og streng Diæt, kan muelig frie mig fra Recidiver, blot jeg maae kunde nyde det mig saa usigelig kjære *Foraar* det er mig den kjæreste Aarstiid, og at maatte nægte sig at nyde deñe Gjenføðelsestiid, er næsten at give et Aar bort af sin Livstiid! — Vil De nu tage til takke med et usam̄enhængende Brev, /: thi af Mathed kan jeg endnu aldeles ikke ordne mine Tanker /: saa skal De faae et ret langt. —

Først venligt Tak for Deres lille Brev af Januar! ikke mindre fra min Moder, som fra mig selv for Presenten af Deres sidst udgivne Bog¹, med Glæde have vi læst den! — Og hermed følger de 5 *rbd*: — fra Subscribenterne, de 3 *rbd*: vilde De jo jeg skulde levere Deres Moder, hun kom ned til mig og fik dem i hendes egne Hænder! hun blev sjæleglad! 5 og 3 er saaledes 8 — og 8 Abonnenter veed De var Antallet! — Den unge Hr. Wiberg² som er saa god at medtage dette Brev, ønskede at faae Pengene løse, da Pengebreve ei godt kan føres; Naar De kommer herover til Sømer skal jeg afgjøre min Gjeld til Dem; nemlig baade takke, og betale Dem for Bogen om Verdens Undergang; — og som jeg skamfuld erindrер, lagde De 3 ½ ud for mig forrige Sømer i Skibhuusene³ for noget daarlig Theepøite vi fik der, disse glemte jeg at gjenbetale Dem, og det er min anden Gjeld! —

De spørger mig gode Andersen om min Meening om Deres samlede Digte; kan den virkelig interessere Dem, saa er den uforbeholden følgende: de fleste af dem kjendte jeg jo i Forveien, og deriblandt mange gode; ja af særdeles Værdi er i mine Tanker! — af dem jeg ikke kjendte ynder, jeg især No: 33 ved en Tragedies Dødsfald, No: 47 Klintekorset paa Møen. — No: 64 Flyttedagen i April.

Rimedjævelen⁴, kan jeg og godt lide, m. fl.: — det fyenske Eventyr⁵ holder jeg oprigtig talt ei just meget af; det er af den Natur, at det let trætter, sligt eventyrligt smager mig meget godt, som *Kryderie* betragtet, men noget heelt heraf bliver aldrig min Yndlings-Lectüre, jeg veed jo at Modetonen stemmer for det Eventyrlige, og Overnaturlige, men her følger jeg aldrig Strømmen! —

Hvor gaaer det med Deres *Roman*⁶? jeg gad gjerne hørt det nu færdige! — inderlig ønsker jeg Dem Held til same! — De skriver meget flittigt! jeg læser ofte Ting af Dem i Bladene! — Nyelig saae jeg har De og skreven en Prologus for Hass⁷, og 2 Numere af Dem declameres den Aften! — I Grunden lever De nu et yderst behageligt Liv! De virker i det Kald som er Deres Sjæls Attraae, De er ung, rask, yndet af mange agtværdige, og behagelige Mennesker, lever og aander i det kjære, kjære Kbh: — som sagt, jeg anseer Dem for et af Lykkens Skjødebørn! — Det er sandt, medens jeg erindrer det, (thi dette er i Ordets egentlige Forstand *Strøetanker*.) Jastrau lod mig svare, da jeg sendte Bud om Pengene til Dem, at de vare afsendte! har De modtaget dem? — Deres Moder fik Bogen og Hempel Brevet! — Jeg er ellers lidt vreed paa Dem for de korte afjagede Breve De de sidste Gange har afspiist os med; det maae De smukt ændre; næste Gang, og det lidt snart, venter jeg et fuldstændigt Brev! — Hr. Michelsen⁸ bragde rigtig Deres sidste Brev! jeg troer ogsaa han gjør Lykke, i siin Maneer! — Jeg er lidt vreed paa Heiberg for hans Feide med Hauch⁹, i Grunden har siidstnævnte Ret, at han holder sig meere til Ortografien, end til Aanden i det han recenserer! — Deres Svar¹⁰ til Hauch behagede mig meget! — De skriver at Componisten alt har taget fat paa Deres Opera¹¹, saa De bearbejdede virkelig den italienske Opera som De i Somer fortalte os Sujettet af? — *Hvem er Componisten?*¹² — Jeg kan klart tænke mig hvorledes Bay's himelske Toner absolut maae harmonere med Deres sjæfulde »Døende Barn«! —

I disse Dage har jeg læst tvende Noveller, (ei noget nyt, men gandske fortrinligt) af den uforglemelige Hauff; kjender De dem ikke, da maae De faae fat paa dem; nemlig: *Die Bettlerin vom Pont des arts*; og *die letzten Ritter von Marienburg*. —

Fra min gode Moder har jeg mange Hilsener, og hun beder mig

siige Dem, at De til Sömer, som til enhver Tiid er hende *hjertelig velkommen!* og at De ligesom ifjor kan betragte vort Huus som et venligt Asyl, hvor enhver gjerne seer Dem! — og længes efter Aftenunderholdningerne paa Trappen i Forstuen; Forelæsningerne tvers i Vinduet; — Sangen paa Landeveien, naar vi havde fulgt gode Ven̄er paa Veien til Byen! — m. m. — Om De end ikke bliver saa tynd som Alvar, Plads skal De nok faae! Hanck's hilser Alle venskabelige! — med fleere af Deres Ven̄er! — Frøken Fine Leth er bleven forlovet med en Ritmester Nielsen paa 30.000 Daler. — Nu lev vel! Skriv snart.

Deres hengivne Augusta S: —

Drömer De ikke undertiden om Deres Løfte angaaende *Pladerne til Abellinerne*; de skulde om De erindrer det, være indrettede som *Samtale mellem Træerne om deres afdøde Pleiefader*: men kun have et Postpapiirs Quartark i Størrelse. —

¹ Digte 1830. — ² Søn af Pastor A. F. Wiberg, residerende Kapellan ved St. Knuds Kirke i Odense, Albert eller Sophus. — ³ Ved Odense Kanal. — ⁴ Digte 1830. S. 1—5. Kjøbenhavns flyvende Post 1828. Iversens Avis 14/8 1829. — ⁵ Dødningen, et fyensk Folke-Eventyr. S. 105—136. Samme Emne som Rejsekammeraten 1835. — ⁶ Om Christian den Andens Dverg. — ⁷ Frem sagt ved en Aftenunderholdning 17/3 1830. Nyt Repertorium for Morskabslæsning (Udgiver A. P. Liunge) 25/3 1830. — ⁸ G. M. Michelsen. Fik efter i 1825 at have taget Dyrslægeeksamen et 3 aarigt Rejsestipendium for i Tyskland, Ungarn og Spanien at studere Veterinærvæsenet. Efter Hjemkomsten Dyrslæge ved de kgl. Gaarde (Se Eiler Nyström: Guldsmed Anton Michelsen S. 14—17). — ⁹ Da Heiberg havde kritiseret Oehlenschläger for »Væringerne i Miklagaard«, angreb Hauch 1830 Heiberg i den satiriske Komædie »Den babyloniske Taarnbygning i Mignature«. Ogsaa Andersen blev angrebet af Hauch. — ¹⁰ Kjøbenhavns flyvende Post 8/2 1830 »Til den babyloniske Taarnbygger i Miniature«. — ¹¹ Ravnen (efter Gozzis Il Corvo). — ¹² I. P. E. Hartmann.

Velædle

Madam K. M. Iversen

Enke efter Hr Boghandler Iversen

i

Odense

frit

Kjære Mad. Iversen!

Nu begynde vi da paa den gamle Maneer, at tale gjennem en

Brev-Lap¹, hu, hvor det er kjedeligt! det er ret som man gjorde Vesit med tilbundne Øine, men det er dog alletider noget; — Jeg savner Dem allesammen herhjemme, skjøndt jeg endnu ikke har været ene paa mit Værelse med mine Beskjæftigelser, men flagret om fra Vesit til Vesit. Jeg var nu bleven saa hjemme hos Dem, og jeg savner i Grunden et virkelig Hjem, det vil derfor vare længe før jeg ret bliver hjemme paa mit Værelse, i Byen selv er jeg det alt, det var kun den første Dag den pirrede mig for meget. Men nu maa der snakkes lidt om Reisen. Først Kl. 6 kom vi med Posten fra Odense, og jeg tog da et Skuur over mig med *Mikkelsen* og slap saaledes for al Regn. Kl: 10 kom vi til Nyborg og først henimod 12 gik vi om Bord. *Naturligviis* fik vi nu Storm, thi den skal jeg nu altid have, og det taassede Dampskib her, staar endnu daarligere paa sine Been end end *Dania*; Gud bevares hvor det gik! Søen gik mig over Hovedet, saa den løb ned under Halstørklædet; jeg lovede ikke at tage til Norge næste Sommer (men nu troer jeg dog, jeg gjør det). Alle Damerne vare søsyge, men jeg slap dog, skjøndt det var et stort Under, men havde vi blevne, blot et Qvarteer længer paa Søen, saa havde jeg nok kommen til at offre i Neptuni Sparebøsse. — I Slagelse skildtes jeg fra *Mikkelsen*, men beholdt min Kalesce lige til Roeskilde, men heller ikke længer, thi Veien var allerede begyndt at blive saa slem, at jeg var næsten slaaet reent i Stykker, det var en heel Tortur; Roeskilde-Veien var saa unaturlig, at Posthestene kun kunde slæbe os den halve Vei; vi maatte faae nye Heste i Roskilde-Kro, og æltede saa først til Kjøbenhavn henimod Kl: 12. Nu bleve vi opholdt en heel Time paa Posthuset, saa at det ikke var Tid til at komme til nogen Mennesker, hvorfor jeg tilligemed en Præst *Brummer* fra Odense-Kanten begave os hen paa et Hotel hvor vi bankede Folkene op, der ikke vilde lade os slippe ind i Huset, før vi havde viist dem vore Pas, da de troede vi vare nogle Sviregaster. Næste Morgen Kl: 8 tog jeg mig en Droske, kørte hen paa Posthuset og fik mit Tøi op i Vognen og rullede saaledes gennem Østergade og hjem. De kan ellers troe, at det i det hele taget, var en kjedelig Reise, jeg morede mig derfor med, at tænke paa, om nu alle Børnene vare med — (om Forladelse jeg mener de store Pigebørn) — hvad de vilde sige til dette og dette,

jeg kjørte forbi. der kunde godt have været Plads i Vognen til Caroline eller Luise, havde de bare været med! — Fru Lessøe, synes saa godt om *Jette*, thi jeg har beskrevet hende for hende. Jeg fortalte ogsaa ved Chocolate-Vesitten, den Længsel alle Jomfr: Hanckerne havde efter Byen, og deres poetiske Idee om den, og hun syntes da, at de nu havde *det bedste*, da kun her var de snevre Gader og himmelhøie-Huse, der syntes at ville udelukke os fra hele den deilige Natur. — Min Opera er da nu fuldkommen antagen til Opførelse, og *Manthey roser den meget!* — par djable! — Hos Lessøes synes de bedst om »(af mine nye Digte)«: *det første og det sidste*². Etatsraad Ørsted derimod mest om *Moderen* og Drengen paa Heden³, men Collins om Havblik⁴; — Moelbech skal være særdeles interesseret for mig siger Collin, og det vil vist være mig meget gavnligt. — Lad dem endelig allesammen læse mit Brev, dersom det kan more dem, thi jeg bilder mig ind, medens jeg skriver det, at jeg sidder midt imellem dem, og passiarer ret af Hjertens Lyst. der ere dog ingen vrede for de grusomme Lignelser, hverken Pølsen med Sommerfugle-Vingerne eller Venus i Kjøkkenet? thi de to ere jeg mest bange for! Bare de dog kom her til Byen; men de maa jo kunde komme; lille Gusta har vel sagtens saamegen Plads paa sin Sky, at hun kan seile over med dem, og naar de tage en stor Sky, kan de jo have Proviant med og saa er Reisen og Opholdet her en 8te Dage jo ikke saa dyrt. Alverden har læst Elmquists Anmældelse om mit Ophold i Aarhus⁵ og *Heiberg* sagde idag at han selv kunde have Lyst at komme derover for at modtages som en Rottschild. — Jette Wulff sidder, maaske, i dette Øieblik paa Bloksbjerg, thi hun er nu i Hartz-Egnen. I Løverdags, da jeg forlod Odense, blev Mad: Wexschall skildt fra sin Mand, hun skal nu i en Maaned være fritagen for at spille, og er desuden syg, (Betændelse i Halsen), Wexschall siger man har faaet Tilla-delse til at reise Udenlands i nogen Tid. Jomfru *Zrza* skal *ikke* have gjordt Lykke i *Doberan*⁶ hvor hun har opholdt sig. Mad: Liebe har faaet sin Afsked fra Theatret. Witt-Dørring, siger man, vil ned-sætte sig her i Byen for bestandig. Den nye Hovedvagt seer ret anseelig ud, den er bleven en Etage høiere og er vist nu snart fær-dig; Soldaterne have nu, imidlertid, et Træ Huus ude paa Torvet;

Theatret seer ogsaa nu ret pyntelig ud, i sin nye, hvidgraae Kjole. Lindbergs Pjese⁷ har jeg læst, det er en flau Ubetydelighed, og alt hvad han citere af Clausens Ord, er det eneste fornuftige, saa det er naragtig at see Sligt blive bekjæmpet; Lindberg vil have vi skal troe, at der ikke er Myther og Poesi i Bibelen, men at *Vor Herre* har skrevet den selv, og at Christus har været nede i Helvede 3 Dage, for at omvende Hedninger. — Til Jomf: Langes Bryllup med Larcher var der et udvalgt Selskab, saaledes parredes Konferentsraad *Collin* med den ækle Jomf: Werning, Konferentsraad Manthey med Figurantinden Jomf: Larcher, Dandseren Funk med Fru Bülow o. s. v. — I Bladet: *Dagen* er Bryllupet besjunget af Poeten Johannes Wildt. Iaftes (Torsdag den 2 Sept:) aabnedes Theatret med Øehlenschlägers nye Lystspil: *Trillingerne i Damask* med Musik af Kuhlau; Musikken skal have været ganske fortræffelig, og *Kuhlau førte selv Orkesteret an* og blev ved ethvert Nummer uhyre aplauderet; for Stykket blev der kun een, høist 2 Gange klappet under Handlingen, først ved Slutningen fik det sit; det vil neppe blive et Theater-Stykke, derimod skal det love mere at læse. Trillingerne, Bauer, Swartsen og Winsløw jun, lignede hinanden saa fortræffelig at de ikke kunde kjendes fra hinanden. — Jeg har endnu ikke været paa Komædie, thi Mantheu som skulde udstede mig min Billiet, vil ikke, da han siger at det først kan skee naar min Opera er opført⁹, men Collin siger at han vil gjøre mig Uret, nu skal Sagen for i Directionen paa Thorsdag, og det kommer da an paa om Molbech, der er paa mit Partie seirer; det er dog en slem Person, den Mantheu, jeg kunde næsten blive vred! dog, Herre Gud, han maa gjøre sig til mens han lever, naar han er død, saa er han og hele hans Herlighed glemt 10 Aar efter. Hertugen af Vendomes Pager¹⁰ skal være ret nydeligt; een af dem er nemlig forlesket i Hertugens Niesse, og giver hende en Serenade, Hertugen kommer der efter, men Pagen flygter, og Hertugen beholder kun hans Sjerf, men kommer dog ikke derved til at kjende ham, thi Pagen faaer Skjerfet af alle sine Kammerater og saaledes bliver det ved, da endelig Hertugen siden kommer efter ham og de andre sover i Teltet, lægger Pagen sig ogsaa som han sov og nu har Hertugen den smukke Idee, at føle paa alle Pagernes Hjerte, det som

banker stærkest er da den rette, og saaledes opdages han, er dette ikke smuk. Enden bliver vel sagtens god for Pagen, tænker jeg, jeg har glemt at spørge derom. Deres Brev har jeg besørget, kun det til Mad: Halling mangler, thi her mangler *aldeles* Adressen, og i Veviseren hvor jeg har søgt er der flere af dette Navn. Hils nu begge deres Døttre, Svigersøn og Jette, Jane, Lovise, Augusta, Caroline, lille Christian og alle gode Venner og Bekjendtere uendeligt meget fra mig, og naar de ikke have andet at tænke paa, saa tænk paa mig! — Nu lev vel! og tak for de mange lykkelige Dage jeg havde hos Dem, har mine Digte noget Værd, da var det vist Deres venlige Omgivning og rolig Landsted der indgav dem en stor Deel deraf. Lev vel!

Deres sønlig hengivne

Andersen.

Kjøb: den 4 September [1830].

Et nyt Digt har jeg skrevet.

Spillemanden.

1.

I Landsbyen gaaer det saa lystigt til,
der holdes et Bryllup med Dands og Spil,
der drikkes Skaaler i Viin og Mjød,
Men Bruden ligner en pyntet Død.

2.

Ja død hun er for sin Hjertenskjær,
Thi han er ikke, som Brudgom her,
I Krogen han staaer med Sorgen sin,
Og spiller saa lystig paa Violin.

3.

Han spiller til Lokkerne blive ham graae.
Han spiller saa Strængene briste maae!
Til Violinen med Sorg og Grue
Han trykker mod Hjertet reent itu.

4.

Det er saa tungt, saa knusende tungt
 At døe mens Hjertet endnu er ungt.
 Jeg mægter ei længer at see derpaa,
 Jeg føler det gjennem mit Hoved gaae.

5.

Saa Mændene holde ham fast i Favn —
 — Men hvorfor nævne i mig ved Navn?
 Vor Herre bevare enhvers Forstand!
 Jeg selv er en fattig Spillemand!

H. C. Andersen.

Paa Mandag mellem 2 og 3 sidder jeg hos Heiberg og læser alle mine nye Digte, han har lovet at være en streng Kritiker.

Min Adresse

store Kongensgade 33
 3 Sal.

¹ H. C. A. havde 31. Maj til 29. August været paa Rejse til Jylland og Fyn. — ² »Det Første og det Sidste« i Phantasier og Skizzer 1831 S. 118—120. — ³ »Drengen og Moderen paa Heden« i Phantasier og Skizzer S. 73—74. — ⁴ »Havblik« Phantasier og Skizzer S. 3—4. Kjøbenhavns-Posten 1/10 1830. — ⁵ Aarhus Stiftstidende 4. Juni 1830. — ⁶ By i Mecklenburg-Schwerin. — ⁷ »Er Dr. Prof. theol. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den kristne Kirke?« — ⁸ Betydningsfuldt Dagblad i Begyndelsen af det 19. Aarh. 1822—35 var Etatsraad Fr. Thaarup dets Redaktør! — ⁹ Ravnen blev først opført 29. Oktober 1832. — ¹⁰ Fransk Ballet, bearbejdet af Bournonville.

Odense d. 15de Septem. ¹
 1830.

Gode Andersen! —

De skrev /: naturligviis /: til min Moder og jeg svarer Dem, — det er i Grunden ude af sin Orden! — dog De faaer at tage til Takke — thi oprigtig talt skriver min gode Mutter saa meget af Nødvendighed, saa al venskabelig Corespondance gaaer hun lidt nødig til! — imidlertid hilser hun Dem kjærligst, at hun holder af Dem *veed De!* — og saa som vi Alle bliver oprigtig glad, naar vi i Posttasken

opdager Brev fra vor gode *Digt!* — Den gode Mutter sidder ellers hver Dag med oplagt Fod — da hun nu atter maae flytte sig frem ved Stok! —

Jeg og min Purk befinde os Gudskee Lov meget vel! — han pludrer meget ofte om Dem! — især Forstandsøvelserne ved Middagsbordet — og Kattens Nathuus, ere Ting som er ham i frisk Minde! —

Heele Hanck's Familie befinder sig Gud skee Lov *vel!* — Breve fra Thea ere og indløbende, med Efterretning om *Velbefindende*; Nu veed De vor physiske Tilstand; nu til vor *aandelige* —: Een Digter reiste, een kom, saaledes sørger Forsynet for at vi bliver holdt i Aande; Andersen fløi ud af Byen; Miller fløi ind i den; De kjender dog vel *Frithiof's* Miller²? — vi saae ham for første Gang, men ynde ham Alle meget; han var her i Byen en 8te-Dage; han har et meget beskedent Udvortes, og er vist et vakkert Meneske! da han saae Jettes Digt i Tollerlund ved Faders Minde, skrev han et Side-stykke dertil som han forærede Moder og hende! det var meget godt! — Forresten har hver Aand i Familien sin Function: De kjender jo Gemytterne, ikke sandt? — i det mindste troer det saa; — underlig nok — jeg kan ikke undlade at drille Dem lidt, skjøndt 22 Miile skiller os ad! — Lad mig ikke glēme at takke Dem for Deres rare Brev, i heele Familiens Navn! — Deres Reise seer jeg var ei af de behageligste — det var dog vel at De havde Michelsen med noget af Veien! tager jeg ei feil saa var den Pastor Brumer som senere drog paa Eventyr med Dem, vist en pudsig Prælat; ja næsten behandlelig i en Vaudeville; — Caroline takker for Pladsen ved *Fødderne* i Caleschen, thi jeg kan ei begribe at nogen anden efter Sandsynligheden kunde blive hende til Deel. — Fra de *store Børn* alle tilsāmen, mange hjertelige Hilsener! — Caroline siiger: gjerne skrev jeg til vor gode Digt, naar kun det kan passe sig; jeg meener *jo* — ikke sandt! — *Meget gratulerer* jeg til Deres Operas Antagelse; saavel som til Molbeck's affection for Dem! — hvilken ei er at for-kaste, især da det *søde* i Limonaden, viiser sig *suurt* mod Dem! — At Collin meest yndede Deres *Havblik* glæder mig,³ for min *egen* Skyld! — Ligeledes saae jeg i Aften til stoer Fryd for min Sjæl, at Kbhs-Posten fortæller, hvorlunde De har givet Slip paa den Lyst

at være Pottemager, og har forandret den tilkomende Titel af Deres hernæst udkomende Digte, til »Phantasier og Skizzer« istedet for »poetisk Jydepotte«. — den Titel De nu har bestemt finde vi passende og smuk. —

De maa troe gode Andersen at vi meget savner Dem blandt os. Thevands-Underholdningerne var især i forskellige genre og mig ofte ret kjære! —

Fra Pølsen med Sommerfuglevinger og Venus i Kjøkkenet skal jeg hilse Dem ingen af dem nærer noget Had mod Dem! — for den første veed jeg, at jeg har Lov at svare. — De har dog vel faaet Deres Comoedie-Billet fornyet igjen? det var en Skam af Manthey. Apropos — var De saa god at sende mit Brev til Helsingør? — der er endnu ingen Svar indløben, som undrer mig! — Tak for Besørgelsen af *de andre*; — har Frue Hartman faaet sit? Mdm. Hallings Adresse er Nyehavn 2 eller 3 Huuse fra *Qvæsthusgaden*. — Deres *Spillemand* finder jeg særdeeles vakker! fuld af levende Følelse! — Nu lev vel! man siger jeg skal holde op.

Deres hengivne

Augusta S.

¹ Caroline Hancks Brev S. 32 er fra samme Dato. — ² Jens Peter Miller havde oversat Esaias Tegners Frithiofs Saga til Dansk. — ³ Optaget i Iversens Avis 15/10 1830.

E. M A R Q U A R D

H. C. ANDERSEN SOM ANSØGER
OG
H. C. ANDERSENS SIDSTE VILJE

H. C. ANDERSEN SOM ANSØGER

I Arkivet for Fonden ad usus publicos i Rigsarkivet findes to Ansøgninger fra H. C. Andersen om Rejseunderstøttelse, der hver paa sin Vis er karakteristiske for ham. Den første (F. a. u. p. 7. Nr. 331/8 — 1833 Nr. 19), i hvilken han endnu kalder sig Student, er skrevet med en meget regelmæssig og omhyggelig, næsten lidt skolemæssig Skrift paa brækket Papir i Folio og er, selvom den er en Del særpræget, dog paavirket af den almindelige Form for Datidens Ansøgninger. Den blev af Direktionen for Fonden, der bestod af J. S. Møsting og A. V. Moltke, og hvis Sekretær H. C. Andersens Velynder Jonas Collin var, behandlet sammen med de andre Ansøgninger og forelagt Kongen ved Forestilling af 22. Marts 1833, hvorved H. C. Andersen indstilledes til en Rejseunderstøttelse af 600 Rbd. rede Sølv aarlig i to Aar, som ved kgl. Resolution af 13. April s. A. blev bevilget ham.

Desværre er de i Forestillingen omtalte anbefalende Erklæringer ikke bevarede, men selve Forestillingen giver et godt Billede af, hvorledes man dengang saa paa Digteren.

Til Kongen.

Kjøbenhavn den 7de December
1832.

Hans Christian Andersen, Student, ansøger allerunderdanigst om Understøttelse til en Reise.

Gjennemtrængt af Taknemmelighed for de Velgjerninger, Deres Majestæt allernaadigst har laded mig tilflyde, saavel førend jeg kom til Universitetet som i det første Aar efterat jeg i Aaret 1828 var bleven akademisk Borger, nærmer jeg mig, i dybeste Underdanighed, Deres Majestæts Throne. Min Tid og Flid har jeg siden helliget det Fag, hvortil jeg troede, at Naturen havde

skjænket mig noget Anlæg, Digtekunsten, og ved de litteraire Forsøg, saavel lyriske som dramatiske, jeg i de sidste tre Aar har leveret, har jeg, uden enten offentlig eller privat Understøttelse, været heldig nok til at skaffe mig en anstændig Existents. Imidlertid indseer jeg fuldt vel hvormeget jeg mangler, saavel i Kundskaber som Modenhed, for at kunne præstere noget, der kan have mere end Døgnets Interesse. Foruden det flittige Studium af ældre og nyere Tiders berømte Digterværker, er for den unge Digter intet gavnligere end udbredt Kundskab til Mennesker og Verden. I den Overbeviisning gjorde jeg, paa min egen Bekostning i forrige Aar, en kort Reise til Tydskland. Deres Majestæt har allernaadigst sat flere af vore ældre Digtere i deres yngre Alder i Stand til at nyde denne Lykke, og jeg nærer derfor det allerunderdanigste Haab, at min redelige Stræben paa den Bane, jeg har begyndt at betræde, vil bevæge min allernaadigste Konge til at skjænke mig saa stor en Sum at jeg, om endog kun paa eet Aar, kan besøge Frankerige og Italien. Maaskee kan jeg da engang paa en værdig Maade vise min Taknemlighed mod Kongen og Fædrenelandet. —
 allerunderdanigst

H. C. Andersen.

Allerunderdanigst Forestilling.

.....
 19. *Cand. philosophiæ* H. C. Andersen søger om Understøttelse til en Reise i Udlandet.

Supplicantens Ansøgning er ledsaget af anbefalende Erklæringer fra Digterne Oehlenschläger, Heiberg og Ingemann, samt Professorerne Ørsted og Thiele. Disse ere alle enige i at erkjende hos ham en sand poetisk Natur der, skjøndt fra hans tidligste Barn-dom kjæmpende med næsten alle ydre Forhold, bestandig har gjort sig meer og meer gjældende; men de ere ligesaa enige i at erkjende hans Trang til at uddanne dette Talent ved Reiser. — Det er at vente, at de Gjenstande, som en større Reise frembyder, ville give hans noget regelløse Phantasie en mere sikker Retning, at han ved forøgede Kundskaber vilde vinde en høiere Smag, en skarpere Sands for det Passende, og at han overhovedet vilde have

godt af i den nærværende Periode af hans Liv, der maa ansees som hans høiere Opdragelse, at rives ud af den Nødtørftighed, der kun altfor ofte har tvunget ham til at producere. —

Det var med Deres Majestæts allernaadigste Understøttelse, at Supplicanten blev sat i en latinsk Skole og siden blev demitteret til Universitetet, hvor han absolverede examen artium og den philosophiske Examen. — Siden den Tid har han maattet skaffe sig sit Udkomme ene og alene ved sine lyriske og dramatiske Arbejder. — Men Publicums Interesse for ham, som for Tiden er meget almindelig og i en høi Grad, vil svækkes med Tiden, naar hans digteriske Frembringelser, som en Følge af et bestandigt Ophold mellem de samme Omgivelser savne den Afvexling, man maa ønske; og denne kan kun bevirkes ved Forandring af Opholdssted.

Directionen skulde saaledes allerunderdanigst formene, at det for hele Andersens tilkommende Digterliv vil være af uberegnelig Indflydelse, om han i et Par Aar kunde reise i Udlandet, og indstiller derfor i dybeste Underdanighed,

at Cand. philos. H. C. Andersen allernaadigst maa bevilges en Reiseunderstøttelse af 600 Rbd. r. S. aarlig i 2 Aar.

600 Rbd. r. S. var imidlertid ikke noget stort Beløb, og H. C. Andersen klagede da ogsaa ret snart sin Nød til Collin, som under 29. Januar 1834 sendte Direktionen for Fonden følgende Skrivelse:

Da den Indtægt, som Student H. C. Andersen, der allernaadigst er bevilget Reiseunderstøttelse af Fonden ad usus publicos, havde gjort Regning paa af nogle literaire Arbejder, er slaaet ham feil, saa vil han ikke være i Stand til at opholde sig de bestemte 2 Aar i Udlandet, uden at benaades med en overordentlig Understøttelse. Derom har han tilskrevet mig fra Rom. Da jeg i endeel Aar, tildeels efter kongelig Befaling, har været Andersens Formyndere, saa tager jeg ikke i Betænkning at henvende mig til den kongelige Direction med Anmodning om, at der maatte udvirkes ham et allernaadigst Tilskud til hans Reises Fuldendelse af 100 Specier.

Underdanig

Kbh. d. 29. Januar 1834.

Collin.

Direktionen indrømmede i sin Forestilling til Kongen af 25. Marts s. A., at han, »der kun ved en høi Grad af Sparsommelighed med saa ringe Midler har kunnet tilbagelægge den lange Reise gennem Tydskland, Frankrig og Sveits til Italien, hvor han nu opholder sig«, ikke vilde være i Stand til at opholde sig de bestemte 2 Aar i Udlandet, og da den maatte »indrømme, at en saa udstrakt Reise neppe vil kunne fuldendes ved Hielp af Stipendiet alene«, indstillede den, at der bevilgedes H. C. Andersen et Tilskud af 200 Rbd. r. S., hvilket Kongen bevilgede 15. April 1834.

Dermed var H. C. Andersens Rejse sikret.

Den anden Ansøgning fra H. C. Andersen om Rejseunderstøttelse er dateret Rom den 22. December 1840 og er unægtelig interessanter. Han var rejst til Udlandet for sine egne Penge, var naaet til Rom og vilde nu videre til Sicilien og Grækenland. Tilsyneladende kunde han ikke komme videre. »Maurerpigen« svigtede, men, som den betænksomme Mand, han var, havde han forudset, at Indtægterne kunde glippe, og havde derfor før sin Afrejse fra København i en Audiens hos Kongen antydnet denne Mulighed. Nu henviste han i det Brev, som han sendte til Kongen selv, til denne Audiens og til Kongens Udtalelser ved denne Lejlighed og mindede om, at han havde tiltraadt Rejsen for sine egne Midler, og om den Antydning af et Løfte, som Kongen havde givet ham ved Audiensen.

Brevet er saare fornøjeligt ved den Menneskekundskab, det viser hos Digteren, og er trods de underdanige Udtryk, der jo hørte Tiden til, ligefremt og alt andet end krybende, en *captatio benevolentia*, der sikkert ikke har ladet Kongen upaavirket.

Kongen sendte med Reskript af 15. Januar 1841 Brevet til Direktionen for Fonden, og denne afgav derefter under 1. Februar s. A. en Forestilling til Kongen om at bevilge Pengene. Det har sikkert ikke været uden Betydning, at hans gamle Velynder, nu Konferensraad, Jonas Collin virkede for ham i Fondens Direktion, og at dennes Søn Edvard Collin havde afløst Faderen som Sekretær i Direktionen. (Forestillingen er her gengivet efter Koncepten).

Allernaadigste Konge!

Da jeg ved min Afreise havde den Lykke at fremstille mig for Deres Kongelige Majestæt var De, som altid, mig mild og god. Deres Majestæt spurgte, om jeg havde søgt nogen Slags Understøttelse til min Reise; jeg svarede nei, og fortalte, at jeg reiste dels for den lille Sum jeg havde henlagt af Honoraret for Mulatten, dels for hvad jeg mueligviis fik af Theatret efter Opførelsen af min nye Tragødie og at jeg saaledes frygtede, at jeg selv under de gunstigste Omstændigheder ikke kunde blive et Aar ude, end sige komme til Sicilien og Grækenland. »Ia saa faae vi nok see til at løse Dem hjem«, var Deres Majestæts kongelige, milde Ord. Jeg vovede da at bede Deres Majestæt tillade mig fra Udlandet, før jeg kom i nogen Penge-Forlegenhed, at turde søge om et Par hundrede Species, og min allernaadigste Konge svarede mig saa naadigt og mildt at jeg troer at jeg vel tør fordristige mig til, i dybeste Underdanighed at henvende mig her til min Konge selv!

Af et Brev dateret Kjøbenhavn den 5 December erfarede jeg igaar at mit Stykke endnu ikke er bragt paa Scenen, det seer altsaa langvarigt ud med at erholde Honoraret, og dette vil, selv under de gunstigste Omstændigheder kun skjænke mig et meget kort Ophold paa Sicilien; nu er det mit inderligste Ønske, for at komme did hen i en god Aarstid at tage med Dampskibet fra Neapel i Begyndelsen af Marts, men det vover jeg imidlertid ikke at gjøre før jeg veed hvad jeg har at reise for.

Det vil altsaa nu ganske beroe paa min ædle Konges Naade hvor langt jeg skal komme og hvorlænge jeg kan være ude. Med Guds Hjelp skal jeg i et nyt Arbeide vise god Frugt af min Reise og saaledes blive Deres kongelige Majestæts Naade nogenlunde værdig. Gud velsigne og bevare min milde Konge!

i dybeste Underdanighed

H. C. Andersen.

Rom den 22 December 1840.

Allerunderdanigste Forestilling.

Ved allerh. Rescript af 15de Jan. d. A. har Deres Majestæt allern. paalagt undertegnede Dir. at nedlægge særskilt all. Fore-

stilling i Anl. af Cand. philos. H. C. Andersens vedlagte Ansøgning om Underst. til Fortsættelse af hans Reise i Udlandet. I den Anledning tillader Dir. sig all. at yttre Følgende —

Andersen har, som Deres Majestæt bekjendt, tidligere foretaget en Udenlandsreise med kongelig Understøttelse, nemlig ifølge Kgl. Resol. af 13 April 1833: 600 ^r. aarlig i 2 Aar, hvortil der i Aaret 1834 bevilgedes ham et Tilskud af 200 ^r. Det tør imidlertid ikke lades ubemærket, at en anden Digter, som paa samme Tid havde Kongeligt Reiestipendium, nemlig Cand. Hertz, havde af Fonden erholdt 800 ^r. aarlig i 2 Aar, og ligeledes senere fik et Tilskud af 400 Rbd. — Med Hensyn til hvad der forøvrigt kan tale for Andersens nærværende Andragende, skal Dir. all. oplyse Følgende. Andersen tiltraadte denne Reise med en Sum han ved Flid og Oekonomie havde sammensparet, nærmest ved Indtægten af hans Drama »Mulatten«. — Det heldige Udfald af dette Arbeides Fremstilling paa Scenen, som bragte ham den ikke ubetydelige Indtægt af 800 à 1000 ^r., lod ham haabe en lignende Indtægt af hans sidste dramatiske Arbeide »Maurerpigen«; paa dette Haab var hans Reiseplan og Beregning grundet, og denne er nu aldeles tilintetgjort ved det ikke heldige Udfald, da han kun har erholdt . c. 300 ^r. — At han derfor nu befinder sig i stor Forlegenhed, at hans kjæreste Ønske, paa denne Reise at kunne besøge Grækenland, dermed maa blive uopfyldt, er Directionen meddeelt ved Conferentsraad Collin, som derhos, ifølge de Oplysninger, han ved et i disse Dage ankommet Brev fra Andersen har modtaget, har erklæret, at dennes Reiseplan, selv i en mindre Udstrækning, ikke vil kunne realiseres uden en Hielp af 2 à 300 Species. —

Med Hensyn til det her all. Anførte maa Dir. i dybeste Underdanighed henstille dette Andragende til

D. M.s allern. Resolution.

H. C. ANDERSENS SIDSTE VILJE

H. C. Andersens Testamente af 18. Februar 1860 med Tilføjelserne af 2. April 1873, 2. Juli og 7. Juli 1875 ejes af H. C. Andersens Hus i Odense. Det vilde imidlertid ligne en forsigtig Mand som H. C. Andersen daarligt, om han ikke skulde have nedskrevet forberedende Notater og Udkast til Testamentet, og om disse skulde være tilintetgjort. Det viser sig da ogsaa, at der findes en hel Række af saadanne bevaret. De findes i den Collinske Samling 3, 2° i Det Kongelige Bibliotek. De bestaar dels i et ældre, noget formløst Testamente af 15. Maj 1852, dels i en Række Udkast til det endelige Testamente og dets Codiciller, nemlig følgende:

- I. Testamente af 15. Maj 1852.
- II. Udkast til Testamentet, dateret 16. Februar 1860.
- III. Udateret Udkast til samme, Brudstykke.
- IV. Udateret Udkast til Tillæg 1 til Testamentet.
- V. Udkast, dateret 7. Juli 1875, til Tillæg 3 til Testamentet.

Om selve Testamentet og dets Indhold er der ikke Grund til at sige ret meget, det taler for sig selv. Det giver et klart Billede af H. C. Andersens Hengivenhed for og Taknemmelighed mod Familien Collin og den Kreds af personlige Venner, mod hvem han ønskede gennem sine testamentariske Gaver at vise sig taknemmelig for deres Venskab.

Det er i denne Forbindelse saare karakteristisk, baade for H. C. Andersen og for Familien Melchior, hos hvem han paa Landstedet »Rolighed« tilbragte sin sidste Tid, at det eneste, som denne Familjes Medlemmer fik testamenteret, var det berømte, af H. C. Andersen klippede og klistrede Skærmbraedt, som han testamenterede til Fru Dorothea Melchior, men tillige at han i Tillæg 2 udnævnte Grosserer Moritz Melchior til sin Executor Testamenti ved Siden af Etatsraad E. Collin.

Men ellers er det Collinerne, der helt behersker Testamentet; Etatsraaden er hans Vejleder ved Udarbejdelsen i formel Henseende, sikkert baade af selve Testamentet og bevisligt ved Udarbejdelsen af Codicillerne, og dennes Søn Jonas Collin hjælper ham med Nedskrivningen af Tilføjelserne. Indholdet derimod kendte hverken de eller nogen ellers. Etatsraaden siger det udtrykkeligt i sit nedenfor gengivne Brev til Moritz G. Melchior, og Notarius publicus maa udtrykkelig bemærke det, og da han i Notarialattestationen til selve Testamentet ikke har bemærket dette, maa han efter H. C. Andersens Forlangende i Attestationen indføje Ordene: af mig ulæste.

Da H. C. Andersen i sin sidste Levetid vil foretage nogle Tilføjelser til Testamentet, befinder dette og Codicillet (d. v. s. Tillæg 1) sig i E. Collins Jernskab i Sparekassens Hvælving, og det er til dennes Søn, Grosserer Moritz G. Melchior henvender sig for ikke at forstyrre Etatsraadens »landlige Ro« paa hans Landsted i Hellebæk (Ellekilde), da der er Tale om nye Tilføjelser til Testamentet.

I sit Svar paa denne Forespørgsel til Sønnen giver E. Collin Anvisning paa, hvorledes en saadan Tilføjelse skal affattes, og selv om denne Anvisning ikke er benyttet ordret, saa er den dog helt igennem lagt til Grund for Udarbejdelsen af Tillæg 2. Dette fremgaar ikke blot af Ligheden i visse Vendinger i Brevet og i Tillægget, men navnlig af, at H. C. Andersen følger Brevet ved at indsætte Etatsraaden til Universalarving af Boet med dets Rettigheder efter Opfyldelsen af de testamentariske Bestemmelser.

Brevet har følgende Ordlyd:

Kjære Hr. Grosserer Melchior.

Jeg har læst Deres Brev til min Søn og vil i Anledning af dette bemærke følgende.

Min »landlige Ro« bør ikke i nogen Maade afholde mig fra at tage til Byen. Hvis min Nærværelse skulde findes nødvendig eller hvis Andersen skulde yttre et Ønske om at see mig, kommer jeg strax. Men jeg kan ikke troe, at det nu kan være til nogen Nytte, at jeg kommer.

Andersens Testamente og Codicil ligger i mit Jernskab i Sparekassens Hvælvning. Min Søn faar mine Nøgler og kan udlevere disse Dokumenter.

Men her er vel neppe Tale om en ganske ny Testation, men om en ny Codicil, der i sin Almindelighed kunde komme til at betegne:

Medens mine tidligere Dispositioner i alt Andet, end hvad her- efter nævnes, skulle staae ved Kraft, bestemmer jeg som min sidste Villie følgende Forandringer og Tilføjelser. f. Ex.

Bestemmelsen om at N. N. skal have det og det bortfalder.

N. N. det, M. M. det o. s. v.

Det er mit Ønske, at mit Bo uden Skifterettens Mellekomst maa blive behandlet af N. N. som Executor testamenti, eller, hvis han dør før jeg, af N. N.

Dernæst maa jeg fremhæve Nødvendigheden af at A. indsætter en Universal-Arving.

Jeg kjender, ligesaa lidt som De, Indholdet af Andersens Testa- menter, men jeg kan indsee, at han ikke med Fordeling til Enkelte, kan have disponeret over det Hele. Hvad der ikke udtrykkeligt er disponeret over, er jo arvingsløs Capital og tilfalder Statskassen, hvilket jo ikke kan være hans Mening. Forsigtighed byder derfor, at det til Slutning hedder:

»Efterat alle mit Bo paahvilende Omkostninger ere udredte og efterat mine forhen nævnte testamentariske Bestemmelser ere op- fyldte, skal alt Øvrigt mit Bo tilhørende af Penge, Gods eller Rettigheder, intet i nogen Maade undtaget, tilfalde N. N. som min Universalarving.«

Dersom A., som jo er muligt, har stiftet et Legat, kan han jo, hvis han ikke vil nævne en bestemt Person som Universal-Arving, bestemme, at dette Legat skal være Universalarving.

Deres ærbødige

E. Collin.

Vil De tale med A. herom, saa faa ham til at opskrive eller lade opskrive hvad han bestemmer; naar Notarius da møder (thi dette

bør ikke forsømmes), bliver det kun at oplæse for ham; og naar han da mundtlig erklærer, at dette er hans rette og sidste Villie, saa er Acten færdig.

(Langs Forsidens Kant er skrevet følgende:) *Min Søn kommer Torsdag Eftermiddag og opsøger Dem straks.*

Brevets Tone synes præget af en vis Skarphed og Kølighed, hvis Aarsag vel ikke just maa søges i, at Moritz Melchior henvendte sig til den yngre Collin og ikke til Etatsraaden selv, men denne har maaske ikke været helt tilfreds med, at Melchior blev indblandet i Spørgsmaalet om H. C. Andersens sidste Vilje. Det var jo netop i denne Tilføjelse til Testamentet, der blev affattet paa Grundlag af Collins vejledende Brev, at Moritz Melchior blev udpeget til Executor testamenti, saaledes at der nu var to Executores i Stedet for, som oprindeligt fastsat i det endelige Testamente, én, nemlig Etatsraad Edvard Collin, subsidiært Etatsraad A. Drewsen.

At Moritz Melchior har taget sin Part af Udførelsen af Testamentets Bestemmelser, ses bl. a. af, at det er ham, der forsyner Dokumenterne med Paategningerne om disses Fremlæggelse i Boet, og det er sikkert nok ham, der har haft det egentlige Arbejde med Ordningen af H. C. Andersens Dødsbo — H. C. Andersen boede jo ved sin Død paa »Rolighed« — men det er E. Collin, der er den ledende ved Boets Behandling. Det er ham, der i Overensstemmelse med H. C. Andersens Tanke og med Testamentets Ordlyd træffer Afgørelsen om Fortolkningen af de tvivlsomme Punkter i Testamentet.

Af saadanne fandtes der væsentlig to, nemlig Forlagsretten til H. C. Andersens indtil da trykte Skrifter hos Reitzel og Spørgsmaalet om Behandlingen af hans utrykte Manuskripter og Brevene. Disse sidste skulde udleveres til C. St. A. Bille og Nicolai Bøgh, selvfølgelig med en Udgivelse for Øje, og derefter tilbageleveres til E. Collin. Under Forberedelserne til Udgivelsen stødte disse to Mænd paa ikke faa Vanskeligheder fra E. Collins Side. Ti den Ret, som han ved Testamentet havde faaet til at raade over H. C. Andersens litterære Efterladenskaber som sin Ejendom,

benyttede han ogsaa souverænt. Saaledes skriver han i et Brev af 13. Oktober 1875 til Moritz G. Melchior om de Breve til H. C. Andersen, som fandtes blandt dennes Papirer:

»Til Efterretning for Dem og Deres Familie tjener, at jeg anser det for min Pligt at udlevere til alle Nulevende de Breve, der maatte findes fra deres Haand blandt Andersens Papirer. Jeg seer straks efter Underskriften og sorterer derefter, og Alle kunne stole paa, at Brevene ere ulæste.«

Det vilde have været af den største Interesse, om dette Brevmateriale var forblevet samlet, selvom det var blevet gjort utilgængeligt for en længere Aarrække.

Den for den Collinske Familie vigtigste Bestemmelse i H. C. Andersens Testamente var imidlertid den førstnævnte Bestemmelse om Forlagsretten til H. C. Andersens indtil da trykte Skrifter, der af E. Collin — ogsaa i nøje Overensstemmelse med H. C. Andersens Ønske — blev overdraget til Boghandlerfirmaet Reitzel & Sønner. Betalingen herfor blev 40,000 Kr., hvoraf de første 5000 Kr. blev betalt den 15. Januar 1876. Af disse Penge, med Fradrag af Arveafgiften o. a., oprettedes »Digteren Hans Christian Andersens Legat for kvindelige Descendenter af Geheimekonferentsraad Jonas Collin samt hans mandlige Descendentes Enker«, for hvilket E. Collin udarbejdede en — udateret — Fundats, der fik sin endelige Form i den af Fru Henriette Collin, født Thyberg, den 6. Januar 1887 underskrevne Fundats. Kapitalen maatte herefter ingensinde nedbringes under 20,000 Kr. Fra 6. Januar 1950 af maatte Kapitalformuen ikke forringes, men skulde da bringes op til 30,000 Kr. Renterne skulde uddeles til kvindelige Descendenter af Jonas Collin og i anden Række af Hans Christian Ørsted. Fandtes der ikke mere kvindelige Descendenter eller mandlige Descendentes Enker efter disse to Mænd, skulde Legatets Midler overgaa til Københavns Kommunalbestyrelse til Uddeling af Renten til fattige danske Digtere eller Musikere — Mænd eller Kvinder — eller disses trængende Efterladte.

Paa det første Udkast til denne Fundats har Collin iøvrigt skrevet et Notat om H. C. Andersens Grav: »Andersens »Gravsted« paa Vor Frelsers Assistents-Kirkegaard skal vedligeholdes for

Legatets Regning«, et Notat, der i Fundatsen af 6. Januar 1887 fik følgende endelige Udformning som Punkt 9:

»Geheimkonferentsraad Ionas Collins Gravsted paa Frederiksberg-Kirkegaard skal for Legatets Regning bestandigt holdes i sømmelig Tilstand, ligesom Jordens Fornyelse altid skal bekostes af Legatet, som ogsaa har Forpligtelse til at vedligeholde Monumentet og Gitteret. I samme Udstrækning skal H. C. Andersens Gravsted vedligeholdes for Legatets Regning«.

Indtægten af Forlagsretten til de trykte Skrifter havde H. C. Andersen i sit Testamente bestemt til Oprettelse af et Brudeudstyerslegat for den Collinske Familje, men i Tillæg 2 af 2. Juli 1875 tillagde han E. Collin den til fri Disposition, og den blev derfor ved Repartitionen i H. C. Andersens Dødsbo udlagt til E. Collin uden nogen Betingelse. I en »Legat-Protokol«, som E. Collin nedskrev »den 6. Januar 1876, 100 Aarsdagen efter at vor heden-gangne Fader Ionas Collin fødtes« og som danner Grundlaget for Fundatsen, skriver han, at han paa Grund af Uklarheden i Udtrykket »Disposition over Forlagsretten« efter sin Samvittighed ikke vilde tilegne sig denne Arv som sin Ejendom, men at han paa den anden Side betragtede det som sin fulde Ret at træffe Bestemmelse om Beløbets Anvendelse. »Grundlaget for denne Bestemmelse«, skriver han, »er for mig: Andersens formodede Villie. Hans Tanker og Interesser spredte sig i hans bevægede Liv vidt omkring, men de vendte i hans sidste Øieblikke tilbage, saagodt-som udelukkende rettede paa den Familie, til hvilken han fra sin tidligste Tid havde været knyttet . . . Hans Blik har hvilet paa de mange af denne Familie, som han personlig kjendte og som han havde Godhed for«. Derfor bestemte Collin, at hans Hustru Henriette, f. Thyberg, og hans Søstre Ingeborg Drewsen og Louise Lind i deres eventuelle Enkestand skulde nyde en Enkepension paa 600 Kr. hver, medens hans to Halvsøstre Marie Boye og Hanne Boye samt deres Børn og Børnebørn, forsaavidt de var født før H. C. Andersens Død den 4. August 1875 og opholdt sig her i Landet, skulde have Adgang til Understøttelse af Legatet. Søsteren Marie skulde paa Grund af sin høje Alderdom og »fordi Andersen havde særlig Godhed for hende«, straks have en Under-

støttelse af 200 Kr. aarlig. Saa længe Collin og hans Hustru levede, skulde de uindskrænket kunne bestemme, hvor meget og til hvem, der skulde uddeles, og først efter deres Død skulde Fundatsen træde i Kraft.

Dermed var alle Bestemmelserne i H. C. Andersens Testamente gennemført. Han havde gennem sin sidste Vilje vist sin Taknemmelighed mod sin Barndoms Skole, Fattigskolen i Odense, mod sin Fødeby Odense, mod sine Venner og først og fremmest blandt disse mod Medlemmerne af Familjen Collin, denne Familie, som han skyldte saa meget og som han forstod, hvad han skyldte. Og i Forstaaelse af H. C. Andersens Tanke og i Fortsættelse af den havde den gamle Etatsraad i Uselvskhed, skønt han kunde have forbeholdt sig selv Indtægten af Forlagsretten af H. C. Andersens Skrifter, af denne dannet et Legat, der i første Række kom de kvindelige Medlemmer af Familjen Collin til Gode, som H. C. Andersen havde holdt af, og først efter deres Død andre kvindelige Medlemmer af Slægten.

Dermed var H. C. Andersens sidste Vilje sket Fyldest.

Vi gaar nu over til en Beskrivelse af de enkelte Dokumenter, de ovenfor under I—V nævnte Udkast og som VI det endelige Testamente. Af Udkastene meddeles, efter en redegørende Beskrivelse af dem, kun de Stykker, der afviger fra den endelige Udformning, og kun forsaavidt som Afvigelserne har nogen Betydning. Helt meddeles foruden det endelige Testamente kun Testamentet af 15. Maj 1852. Saavel Ortografien som Tegnsætningen er nøje bibeholdt efter selve Aktstykkerne. Hvor intet andet udtrykkelig er meddelt, er Aktstykkerne egenhændige.

I

Testamentet af 15. Maj 1852.

Arket, paa hvilket Testamentet er skrevet, er 21,6×22,2 cm. og har været lagt sammen 1 Gang vandret og 2 Gange paa tværs, saa at det sammenlagt er 7,5×11,5 cm. Det bærer ingen Paaskrift. Ved samme ligger et halvt Folio-

ark, hvidt, der har været sammenlagt to Gange lodret og vandret til en Konvolut (13×9 cm.), forsegleet med et ottekantet Laksegl uden Indskrift af nogen Art og af H. C. Andersen forsynet med følgende egenhændige Udskrift:

Dette Brev maa ikke aabnes før
 efter min Død og aabnes da af Etatsraad
 E. Collin eller Excellensen Collin.

Naar det er fuldkomment vist at jeg er død, da skal de Penge og Sager jeg eier, fordeles saaledes.

Min Diamants Brystnaal	}	gives Baronesse Jonna Stampe.
Og Dickens Værker paa to Exemplarer nær		
Min svenske Guld-Medallie faaer Ionas Collin.		
Min østeriske Guld-Brystnaal faaer Einar Drewsen.		
To Exemplarer af Dickens med hans Haandskrift faaer Iette Wulff.		
Mit Album, den kongelige Haandskrift Samling.		
Mine Skilderier G. Collin.		
I rede Penge eier jeg hos Etatsraad E Collin 2500.		

Af disse faaer Viggo Drewsen 600 Rdlr til en Reise til Rom.

Dr: Th. Collin 600 Rdlr

Fru Louise Lind født Collin 300 Rdlr

Frøken Mathilde Ørsted 300 Rdlr.

Frøken Iane Hanck Søster til Ludvig Læssøes Kone 200 Rdlr.

Enke Fru Balling til en Møens Tour 100 Rdlr.

Resten af Pengene anvendes til min Begravelse og hvad Udgifter der kan være for mig, hvad der bliver tilovers gives der hvor det kan være en god Gjerning.

Mine øvrige Bøger tager Etatsraad Collin 20 Exemplarer af, og Resten overlades Einar Drevsen.

Hvad øvrige Sager og udenfra mig tilfaldende Penge, uddeler Fru Ingeborg Drevsen efter bedste Skjøn, Rigmor, Sophie Gade, Christin(?) Hornemann maa hver have en lille Erindring, ligesom Børnene i hele den collinske Slægt. —

Af Obligationer, E. Collin har for mig i Gjemme, gives Einar Drewsen 600 Rdlr.

Etatsraad Collin overdrages Udgaven af mine samlede Skrifter med Biographie, han kan jo overdrage det f. Ex. til Pastor Boye, der anstændig betales derfor, Resten af hele Honoraret, Eiendomsretten senere tildeles E. Collin.

H. C. Andersen.

Kjøbenhavn den 15 Mai 1852.

Til Vitterlighed
Dahlstrøm. E Collin.

II

Udkast til Testamente af 16. Februar 1860.

Udkastet er skrevet paa et blaåt Kvartark (21,5×27,8 cm.), som har været lagt sammen en Gang. Kun de tre første Sider er beskrevet, fjerde Side er blank. Det første Afsnit er betegnet med I, de følgende med Tallene 2—13. Ordlyden er ikke helt den samme som i det endelige Testamente, men Afvigelserne er uden Betydning, undtagen for de her gengivne Afsnits Vedkommende.

Afsnit I svarer ganske til Afsnit I i det endelige Testamente. Afsnit 2 svarer til Afsnit II i Testamentet, Afsnit 3—4 til Testamentets IIIa og b, Afsnit 5 til IV, Afsnit 6 til V, Afsnit 7—8 til VIIa og b. I Afsnittene 2—8 er kun anført Legatarernes Navne og de dem tildelte Beløb, der er overensstemmende med det endelige Testamentses Summer. Afsnit 9, der svarer til VIa, lyder her:

»9. Frøken Iane Hanck, lever fattig og ene, er en Datter af Lærer ved Latinskolen Hanck og Madseline Iversen . . . 500 Rdlr.«

Afsnit 10 svarer til VIb, Afsnit 11 til VIc, kun at Beløbet her er 400 Rdlr. mod 300 Rdlr. i det endelige Testamente. Afsnit 12, der svarer til VIIIa, lyder:

»12. Den meest lovende af Componisten Professor I. P. E. Hartmanns Sønner og som oieblikkelig har meest Gavn deraf . . . 400 Rdlr.«

Afsnit 13 svarer til VIIIb.

Derefter følger et saalydende Afsnit, der atter er overstreget:

»Dersom ved min Død findes færre Penge end her er angivet, da bortfalder først N°. 13, dernæst N°. 12 — N°. 8 og N°. 4 uden at denne særligt skulde behøve det.«

Det følgende Stykke, der ikke er forsynet med Nummer (Til mit Bo henhører . . . Brude-Udstyr), er væsentlig overensstemmende med det tilsvarende Afsnit i Testamentet af 18. Februar 1860.

Fordelingen af de enkelte Genstande i det følgende Afsnit er noget anderledes end i det endelige Testamente, og dette Afsnit gengives derfor her:

»*Jonna Stampe* erholder

Min Diamant Brystnaal og een af Dickens Romaner med hans Haandskrift.

Jonas Collin min svenske Guldmedallie og

Louise Collin Min Ring med den røde Steen midt i.

G. Collin og Kone, alle mine Malerier og Skilderier paa fire nær, nem[lig] to Søstykke af Meelby som sendes Frøken Clara Heinck i Breslau, Portræt af Jerichau som tildeles Hr Worsaae til Samlingen han tænker paa, og de brylske Terrasser af Dahl, som foræres Edgard Collin.

Det kongelige Bibliothek mid (!) store Album og 4 Exemplarer af de Dickenske Skrifter med hans Haandskrift foran i.

Mine øvrige Sager overlades E Collin og Fru Drevsen paa bedste Maade at fordele mellem sin Familie og mine mange Venner. —

Sølvkaffekanden — Clara Hartmann. Fru Iette Collin mine smaa Ordener.«

Det følgende og sidste Afsnit af Udkastet er saa godt som enslydende med det sidste Afsnit i det endelige Testamente; dog er Executors og hans eventuelle Stedfortræders Navn ikke indført, hvilket ogsaa viser, at der foreligger et Udkast.

Udkastet er dog dateret og underskrevet:

Kjøbenhavn 16 Februar 1860

H. C. Andersen.

III

Udateret Udkast til Tillæg 1 til Testamentet.

Udkastet er skrevet paa et Brevark i Oktav af samme Størrelse og Art som det, hvorpaa Tillæg 2 af 2. Juli 1875 er skrevet. Haandskriften er ikke H. C. Andersens, men den samme stejle Haandskrift, der genfindes i 3. Tillæg og i Koncepten til dette. Ved Mathilde Ørstedes Navn er intet Beløb angivet. Afsnittet: Hendes Søster Caroline osv. er tilføjet med en anden Haand over Linjen. Underskriften er egenhændig. Navnetrækket Jonas C. under hans Underskrift er skrevet med Blyant og har samme stejle Karakter som selve Udkastets, der saaledes sikkert er skrevet af Jonas Collin.

Beløbet til Odense Fattigskole har først været 15 Rdlr., men er, vistnok af H. C. Andersen selv, rettet til 10 Rdlr.

»Skomager Gredsted i Odense (til Stiftelsen)..... 150 rd.
 Frøken Mathilde Ørsted (efter min Død)
 Sophie Rasmussen i Sorø (Ingemanns Pige) aarligt... 5 rd.
 Frøken Jane Hanck (aarligt)..... 50 rd.
 Hendes Søster Caroline (nærmere Oplysning om hendes Indtægter)

Odense Fattigskole. Aarligt til Bøger som Præmier til de to flinkeste Drengene 10 rd.

H. C. Andersen.

Jonas C.«

IV

Udateret Udkast til Tillæg 1 til Testamentet.

Udkastet er skrevet paa et hvidt Kvartark, kun den første Side er beskrevet. Det bryder af midt i Navnet Re. Det er antagelig skrevet kort før 2. April 1873.

For nogle Aar siden skrev jeg mit Testament, med de tilbørlige Underskrifter, leverede jeg samme til min Ven Etatsraad Eduard Collin. De givne Bestemmelser blive uforandrede ved Kraft, men da min lille Formue siden er blevet forøget, ønsker jeg af denne Forøgelse, maa gjøres følgende Brug, naar jeg er død og borte.

Etatsraad Eduard Collin har af mig laant 2500 Rdlr, disse tilfalde ham og hans Hustrue.

Frøken Caroline Hanck fra Odense faaer 300 Rdlr.

Frøken Næbo og Fru Balling erholde tilsammen 200 Rdlr (altsaa 100 Rdlr hver.)

Frederik VII Stiftelse for fattige Haandværkere i Odense, (Skomager Re

V

Udkast, dateret 7. Juli 1875, til Tillæg 3 til Testamentet.

Tillægget, der er skrevet paa et løst Blad, er næsten enslydende med Tillæg 3 og er rimeligvis paa Grund af Rettelserne befundet uanvendeligt og derfor omskrevet. Den første Del er skrevet med samme stejle Haand som første Del af Tillæg 3, altsaa af Jonas Collin, og er ganske enslydende med denne.

Det følgende Afsnit, der gengives her, er skrevet med H. C. Andersens egen Haand. Skriften er nok noget rystende og gammelig, men dog helt igennem klar, tydelig og let læselig. I Teksten er efter Ordet »Eduards« Navnet »Collins« tilskrevet over Linjen. Blækket i dette Navn er udtværet. Endvidere er det følgende »i« tilskrevet over Linjen og de to følgende Ord »Collins Søn« tilskrevet udenfor Linjen. Teksten er derved blevet korrumpet.

Nedenunder er med Blyant af en samtidig Haand, sikkert den samme som har skrevet Tillæg 2 til Testamentet, skrevet:

Dette er vel det Sidste der er skrevet med Andersens egen Haand.

Edv. C.

Derefter er nævnte Tillæg 2 nedskrevet af Etatsraad Edvard Collin.

Det af H. C. Andersen skrevne Stykke lyder saaledes:

»Kommer Ionas Collin, Etatsraad Eduards Collins Søn, i Collins Søn i en pludselig Pengeforlegenhed, og han er, som jeg er forvisset om, værdig til strax at hjælpes, erholder han i Gave, 1000 Rdlr. og om det behøves endnu 1000 Rdlr. i *rentefrit Laan*.

H. C. Andersen

»Rolighed«, 7 Juli 1875.«

VI

*H. C. Andersens Testamente af 18. Februar 1860
med Tilføjelser af 2. April 1873, 2. Juli og
7. Juli 1875.*

Testamentet, der ejes af H. C. Andersens Hus i Odense, er egenhændigt og er skrevet paa et Ark Stempelpapir (21,8×36,5 cm.). Selve Testamentet fylder 3½ Foliosider. Dateringen er skrevet af Notarius publicus N. C. L. Abrahams, og under denne følger H. C. Andersens egenhændige Underskrift, der er skrevet med fast og sikker Haand og med større Eftertryk end Skriften i Testamentet. Alle Paategningerne om Fremlæggelse i Boet er skrevet af Moritz G. Melchior. Paategningerne: Protokol Bilag Nr. 2 osv. er skrevet af en almindelig Skriverhaand.

Tillæg 1 af 2. April 1873 er skrevet paa et Kwartark Brevpapir (21,3×27,1 cm.). Det er skrevet egenhændigt af H. C. Andersen (S. 1—2.). Paategningen til Vitterlighed (nederst paa S. 2) er skrevet af Etatsraad E. Collin, medens Notarius publicus (cst.) har skrevet Attestationen (S. 3). Arkets 4. Side er blank. Det er sammenhæftet med en rød og gul Silkesnor med Tillæggene af 2. Juli og 7. Juli 1875. H. C. Andersens Skrift er her noget ældet, og Underskriften er mindre sikker end den paa selve Testamentet.

Tillæg 2 af 2. Juli 1875 er skrevet paa et Ark Brevpapir i Oktav (13,2×20,8 cm.). Det er ikke egenhændigt, kun Underskriften er egenhændig. Skriften i Teksten er Edvard Collins, hvilket fremgaar af, at der paa første Side nederst under Ordet »Album« med Blyant er skrevet: Edv. C.

Tillæg 3 af 7. Juli 1875 er skrevet paa et Ark Brevpapir i Oktav af samme Størrelse som Tillæg 2. Den første Del er skrevet med den fra Udkastene kendte, stejle Skrift, sikkert Jonas Collins, det sidste Stykke, fra Ordene »Kommer Jonas Collin« og ud, er egenhændig skrevet af H. C. Andersen. Hans Skrift er noget sikrere end i Tillæg 1.

Endnu skal kun bemærkes, at Notarialattestationerne under Tillæg 2 og 3 er ganske enslydende med den tilsvarende Attestation under Tillæg 1 og derfor ikke er medtaget her. Alle tre er daterede 7. Juli 1875, udfærdigede af konstitueret Notarius Th. Ginderup med N. West og L. Christensen som Vidner og alle tre »paa hans Bopæl paa Gl. Kalkbrænderivej N°. 4, 2^{den} Sal.«

I Testamentet er i VIII b Ordene »ovennævne a) nævnte« Fejlskrift for: ovenfor under a) nævnte.

Stempel
3 Rigsdaler
48 Skilling

Foreviist den kgl. Landsover- samt
Hof og Stadsrets Skiftekommission
den 12. Aug. 1875.

F. C. Falckenthal.

Frl. i Boet efter afg. Konferentsraad

Protokol-Bilag No. 2.

H. C. Andersen den 13de Aug. 1875.
 Moritz G. Melchior.
 Stempeltaxt 599 Kr. 75 Ø.
 16/6 76 (Stempel).

Naar jeg ved Døden er afgaaet, er det min Bestemmelse, at der skal forholdes med mine Efterladenskaber saaledes som jeg bestemmer i dette Testament.

Naar nødvendige Udgifter og muligt noget Regnings Krav er berigtiget, antager jeg, at der vil være 8000 Rdlr., (siger og skriver otte tusinde Rigsdaler) i Penge og Værdipapirer, saameget omtrent eier jeg nu; disse vil jeg saaledes deles:

- I. Jeg har i Odense gaaet i Fattigskolen paa Fattiggaarden; existerer endnu samme Skole, da til denne, eller er den hævet, da til en lignende Fattigskole i Odense giver jeg 1000 Rdlr (Tusinde Rigsdaler); disse skulle staae fast, men Renterne af samme, (jeg antager at det bliver omtrent 40 Rdlr aarligt) gives den flittigste Dreng der, i Skoletiden, til Hjælp og Opmuntring, samme Legat kaldes: »H. C. Andersens Hjælp«.
- II. Viggo Drewsen, Dattersøn af Excellensen Jonas Collin, erhoder udbetalt 1000 Rdlr (Tusende Rigsdaler).
- III. Ovennævntes to Brødre: a) Einar Drewsen erhoder 600 Rdr (sex hundred Rigsdaler) og b) Harald Drewsen 400 Rdr. (fire hundred Rigsdaler).
- IV. De tre Søstre: *Ingeborg, Anna og Agnete*, Døttre af Lind og hans Hustru født Louise Collin, erhoder at dele lige imellem sig 1000 Rdlr (Tusinde Rigsdaler) i Alt.
- V. Frøken Mathilde Ørsted, Datter af vor berømte H. C. Ørsted erhoder 1000. Rdlr (Tusinde Rigsdaler).
- VI. a) Frøken Jane Hanck, Datter af Lærer ved Odense Latin-skole Hanck og hans Hustru født Iversen, (begge døde), erhoder 400 Rdlr (fire hundred Rigsdaler).
 b) Enkefru Helene Balling og hendes ugifte Søster Augusta Næbo, eller den Efterlevende af disse, erhoder 300 Rdlr (tre hundred).

Nr 7.

1860. Fjerde Klasse

alt Dokumenter eller Skrivninger
særligt af 1800 og 1810 Aar

3 Nilsdaler 48 Skilling.

Møllevej 1860. Møllevej

Protokoll. Delag. N. 2.

DEN KÖNIGL. MANUSKRIFTBIBLIOTEK

Testament af den afdøde Kandestøber
Jens Jørgen og hustru Mette
Jensdatter den 18. Febr. 1860.

Testament

Fre. Bred. efter afv. Kompensations
akt af 15. Febr. 1875.

Konfirmation

STEDSKIFT 599 nr 78.

1876. P. Pedersen

Naar jeg med Døden er afgaaet, er det min Bestemmelse
at det skal forfoldes med mine efterladte Gælder saaledes som
og bestemmes i dette Testamente.

Naar nødvendige Udgifter og omkostninger af den
Sag er betinget, antager jeg at det vil være 8000 Rdlr.
(Sjovt og skatte alle bef. i de følgende Artikler) i Sagen og Hermed
= opgives, saameget omkostet, naar jeg dør; Rest vil jeg saaledes dele

I. Jeg er i Odense gået i Sallinghølen paa Sallinggaarden;
og jeg er i Odense gået i Sallinghølen paa Sallinggaarden;
den først, da til næstgjængende Sallinghøle i Odense gået
jeg 1000 Rdlr (Løstinde af Gælden), Rest skal staa
færdig, man skænktes af Sallinghølen, jeg antager at
det bliver omkostet 40 Rdlr (omkostet) gået den fløt-
stige Sagen der i Odense, til Gylde og Omkostninger,
saameget siget kaldes i G. S. Odense og Gylde.

II Viggo Drewsen, Sallinghøle af Sallinghøle Sallinghøle,
saaledes indbetalt 1000 Rdlr (Løstinde af Gælden).

III Omkostninger til Rejser: Enaar Drewsen saaledes 600 Rdlr
(Løstinde af Gælden) og 1/2 Aarsad Drewsen 400 Rdlr
(Løstinde af Gælden).

IV. De tre Døttre: Ingeborg, Anne og Agnete, Døttre af
Sallinghøle og Sallinghøle først Sallinghøle, saaledes at de
lige emalles for 1000 Rdlr (Løstinde af Gælden).

V. Sallinghøle Mette Sallinghøle, Døttre af Sallinghøle og Sallinghøle
saaledes 1000 Rdlr (Løstinde af Gælden).

alt 579/76

- c) Enkefru Boye, en Datter af Birkner i Corsøer, erholder 300 Rdlr (tre hundred Rigsd), men er hun død naar dette Testament gjelder, da hendes Datter Enkefru Jette Petersen *disse* hende tilstaaede Penge.
- VII. a) Jonas Collin, Søn af Etatsraad Eduard Collin 500 Rdlr (fem hundred)
- b) Edgar Collin, Søn af Gottlieb Collin 500 Rdlr (fem hundred)
- VIII. a) *Den* af Componisten Professor I. P. E. Hartmanns Sønner, som øieblikkelig har bedst Gavn deraf, gives 400 Rdlr (fire hundred).
- b) Hvad der endnu, efter at ovennævne a) nævnte 400 Rdlr ere tagne fra dette Tusinde, bestemmer jeg, naar andre nødvendige Udgifter ere gjorte, at gives til det af Studenterne for 1828 stiftede, saakaldte »Andersen-Paludanmüllerske Legat for en fattig Digter«.

Til mit Bo maa jeg henregne ogsaa Honorar for eventuelle nye Udgaver af mine Skrifter (efter Loven 29 December 1851 p: 3, om Eftertryk); til at ordne og forestaae dette Forhold med Forlæggeren, (som saadan ønsker jeg fremdeles Reitzels Boghandel, der vil give et Honorar passende efter Tids Omstændigheder,) *bemyndiges Hr Etatsraad Eduard Collin*, eller om han er død, der da af Excellensen Jonas Collins Børn eller Børnebørn, vælges Een imellem sig, som overtager det. De forskjellige tusinde Rigsdaler som indkomme, bestemmer jeg sættes paa Rente og denne, og denne,(!) i de tredive Aar Sagen er under den collinske Beskyttelse, gives, det vil sige *Renten for to Aar*, som Brude-Udstyr til unge Piger i den collinske Familie. Dette Brude-Udstyr kan saaledes erholdes hvert andet Aar, mælder Ingen sig da lægges Rente til Kapital, efter de tredive Aar bliver Renten af Kapitalen givet hvert andet Aar til »en fattig Kunstners Datter« dog ere Døttre af Digtere nærmest, Legatet kaldes »H. C. Andersens Brude-Udstyr.«

Af andre Eiendele jeg besidder, gives saaledes:

- a) *Ionna Stampe* født Drewsen erholder min Diamants Brystnaal

- og een af Dickens Romaner, hvori hans Haandskrift findes.
- b) Min Guddatter *Rigmor Stampe* faaer Ingemanns og Øehlenschlägers samlede Skrifter.
 - c) Fru *Henriette Collin*, født Thyberg, erholder mine smaae Ordener, blandt hvilke »Nordstjernen« er baaret af Øehlenschläger.
 - d) *Louise Collin* (Eduard Collins Datter) faaer min Ring med Fred VII Navnetræk.
 - e) *Jonas Collin*, skal have min svenske Guldmedallie og den tydske Udgave af Brockhauss Conversations Lexicon.
 - f) Digteren *Carl Andersen*, af Gades Famelie faaer Auerbachs gesammelte Schriften og Chamissos Gedichte med dennes Haandskrift i
 - g) Det kongelige Bibliothek erholder mit store Album og fire Exemplarer af Dickens Værker med hans Haandskrift fori.
 - h) Etatsraad E. Collin tildeles mine to i Fløiel indbundne Album, dernæst Resten af mine Bøger som ikke her ere tilstaaede andre, ligesaa gives ham, men til at dele, som han vil, med Professor Abrahams, alle mine Breve og Manuskripter.
 - i) *Clara Heincke*, Datter af afdøde Politipræsident i Breslau, (jeg troer Faderen var Politipræsident) skal have de to Olie Malerier jeg har af Meelby: (det er to Søstykker).
 - k) Fru Serre i Dresden faaer Photographi af Storhertugen af Weimar, min egen Photographi og det lille Oliemaleri af Petzholdt, ligesom Theekopperne med Glorup paa.
 - l) Clara Hartmann, Datter af Componisten, faaer min Sølvkaffekande.
 - m) Fru Louise Lind født Collin, de to Oliemalerier af Dahl.
 - n) Professor Worsaae erholder Jerichaus Portræt til Samling af danske Mænd og klæber bag paa en Sæddel at det er givet af H. C. Andersen.
 - o) *Min Guddatter*, (Professor Hornemann og Hustru født Hohlenbergs Datter) gives min Ring med den røde Steen.
 - p) Professor Theodor Collin, min Brystnaal med den blaa Steen.
 - q) Gottlieb Collin erholder Resten af de Billeder som ikke her er givet til Andre.

r) Min Gudsøn Daniel Swane, Søn af Præsten, der var Lærer i Sorø, erholder mine samlede Skrifter paa tydsk og dansk samt Ørsteds og Christian Winthers samlede Skrifter.

Mine øvrige Efterladenskaber overladet (sic!) det Fru Ingeborg Drevesen og hendes Broder Eduard Collin at fordele, som de bedst synes, dels mellem sig, Familien og mine Venner, dem jeg kan ønske have en lille Erindring om mig.

Da jeg fremdeles ikke ønsker at mit Bo tages under ordinair Skifterets Behandling, bestemmer jeg herved at min sidste Villie udføres af en exsecutor testamenti, og at denne *strax* indgiver Ansøgning om at maatte behandle Boet som Skiftecommission. Som exsecutor testamenti vælger jeg herved nuværende Hr Etatsraad Eduard Collin, i Tilfælde af at han skulde være død, eller paa anden Maade hindret, ønsker jeg det besørget af Hr Etatsraad A. Drewsen, gift med Ingeborg Collin, *ere disse døde, da* een eller anden Dygtighed mellem de Collinske Børn eller Børnebørn — eller een af mine efterlevende dygtige Venner, maa da træde til.

Jeg forbeholder mig selvfølgelig Tid efter anden at gjøre saadanne Forandringer eller Tilføielser til ovenstaaende Bestemmelser, som jeg maatte finde passende.

Til Bekræftigelse at jeg egenhændig og ved min Fornufts fulde Brug har underskrevet dette Testament, skeer denne Underskrift i Overværelse af Notarius publicus i Kjøbenhavn, dog uden at Testamentets Indhold oplæses.

Kjøbenhavn d. 18 Februar 1860

H. C. Andersen.

Jeg underskrevne Notarius publicus Regius i Kjøbenhavn bevidner herved, at Herr Professor Hans Christian Andersen, Ridder af Dannebrog og flere Ordener, Dannebrogsmænd, mig personlig bekendt, har ved sin Nærværelse paa Notarialcomptoiret egenhændig underskrevet foranstaaende af mig ulæste Testament, hvilket han erklærede selv at have skrevet og hvis Indhold han rathaberede ved fuldkomne Sindskræfter.

Dets til Bekræftelse under min Haand og mit Embedssegel.

Som Notarialvidner vare tilstede dHrr. H. Kruse og V. Roelsgaard.

Kjøbenhavn den 18 Februar 1860

HMCKK_{Kruse} }
VRoelsgaard } Vidner

N. C. L. Abrahams
Not. publ.

Geb. og Till. 1^r 5 $\frac{1}{2}$ 6 β

(Segl)

20% Afg. »- 2- 4-

2rd 1 $\frac{1}{2}$ 10 β

To Rigsdaler een Mark ti Skill.

NCLA.

Frl. i Boet efter afg. Konferentsraad H. C. Andersen d. 13de Aug. 1875

Moritz G. Melchior.

Protokol Bilag No. 3.

Stempeltaxt 6 Kr. » Ø.

16/6 76 (Segl)

For nogle Aar siden skrev jeg mit Testament, og med de tilbørlige Underskrifter overgav det til min Ven Etatsraad Collin.

De i samme givne Bestemmelser blive uforandrede ved Kraft, men da min lille Formue siden er blevet forøget ønsker jeg at der maa, efter min Død, gjøres følgende Brug af Forøgelsen.

Hos Etatsraad Collin staaer 2500 Rdlr, disse tilfalde da ham og hans Hustru.

Frøken Caroline Hanck fra Odense faaer 300 Rdlr

Fru Balling og Frøken Næbo erholde *hver* 100 Rdlr

»Til Stiftelsen af 18 September« i Odense 200 Rdlr

»Frederik den VII Stiftelse« i Odense — 200 Rdlr

»Haandværker Bibliotheket« i Odense, stiftet af Pastor Møller — 100 Rdlr (∴: hundred Rdlr.).

Børnepleie-Foreningen i Kjøbenhavn 200 Rdlr.

Jonas Collin, Dr. ing: foruden det tidligere bestemte endnu 300 Rdlr.

Hr Martin Henriques Thorvaldsens Portræt, oliemalet.

Fru Dorothea Melchior født Henriques: Havfruen af Fru Jerichau, Engelen af Kaulbach, det forgyldte store røde Glas, Skjærmbrædtet jeg fik af Grevinde Danneskjold.

Rigmor Stampe erholder Skizzen af Carl Blochs Osteri-Scene, samt det Elbe-Maleri af Dahl.

Louise Drevsen født Collin min Lehnstol og hvid marmor Vase eller Skaal.

Renterne af 2500 tilfalde aarligt den syge Einar Drevsen, efter hans Død gives Renten til een eller anden trængende nyttig Stiftelse.

Fru Ida Koch det bedste Exemplar af mine samlede illustrerede Eventyr paa Dansk, ligesaa den samlede Udgave paa Engelsk fra New York.

Dr: Professor Th: Collin — 600 Rdlr.

H. C. Andersen
den anden April 1873.

Undertegnede, som af Etatsraad H. C. Andersen ere anmodede om at underskrive Ovenstaaende til Vitterlighed i hans Nærværelse erklære herved, at han egenhændig har underskrevet dette Document, hvis Indhold forøvrigt er os ubekjendt, men som han har affattet og for os ratihaberet ved sin Fornufts fulde Brug.

Kjøbenhavn, d. 7de April 1873

<i>E Collin</i>	<i>I Collin</i>
Etatsraad	Cand. mag.

Stempel 2 Kr.

Jeg underskrevne Thomas Ginderup, constitueret Notarius publicus i Kjøbenhavn bevidner herved, at Herr Conferentsraad Hans Christian Andersen, C. af Dbrg. og Dbrmd., mig bekjendt, har ved min Nærværelse paa hans Bopæl paa Gl: Kalkbrænderivei No. 4, 2^{den} Sal, for mig erklæret egenhændig at have skrevet og underskrevet det foranstaaende af mig ulæste Document, hvis Indhold han, der var sin Fornuft fuldkommen mægtig, i enhver Henseende ratihaberede. —

Som Notarialvidner vare tilstede dHrr. N. West og L. Christensen.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Notarialseglet.

Kjøbenhavn den 7de Juli 1875

N. West.	} Vidner.		
L. Christensen		Th. Ginderup	cst. Not. publ.
			(Segl)

Frl. i Boet efter afg. Konferentsraad H. C. Andersen d. 13de Aug. 1875
Moritz G. Melchior.

Protokol. Bilag No. 4.

Stempeltaxt
16/6 76 6 Kr. - Ø.

Mit Testamente af 18de Februar 1860 og min Codicil af 2 April 1873 skulle fremdeles staae ved Magt, men dog med følgende Forandringer:

I Testamentet.

8de Post. a. og b. om Gave til en af Hartmanns Sønner og til det Andersen-Paludan-Müllerske Legat *bortfalder*.

Dispositionen over Forlagsretten til Andersens Skrifter hos Reitzel tilkommer alene Etatsraad E. Collin, eventualiter hans Søn Jonas eller hvem af disse dertil maatte bestemme.

En Gulddaase med Fr. d. 7des Navnetræk gives Etatsraad Collin til Opbevaring. En Seddel i samme bestemmer den for Dandseren Scharff, men denne Bestemmelse *bortfalder*.

Litr. f. Gaven til Digteren Carl Andersen *bortfalder*.

h. De Etatsraad Collin tillagte 2 Albums tilfalde Kongens Bibliothek. —

Alle Manuscripter og Breve af Interesse vedkommende Andersen udleveres C. St. A. Bille og Nicolai Bøgh til Afbenyttelse, men tilbageleveres derefter til Etatsraad Collin som dennes Eiendom.

Litra i. Bestemmelsen om Clara Heincke *bortfalder*.

l. k. om Fru Serre ligeledes, da hun er død.

litr. q og r. *bortfalde* ligeledes.

Til Executor testamenti ved Siden af Etatsraad E. Collin indsættes — i Stedet for Conferentsraad A. Drewsen — Grosserer Moritz Melchior.

I Codicillen: Bestemmelsen om Renten af 2500^r til Einar Drewsen og eventualiter: en trængende Stiftelse, *bortfalder*.

Naar alle de af mig nu vedtagne Bestemmelser ere udførte, og ligeledes de Bestemmelser, som jeg mulig senere vil paategne denne min sidste Disposition, og alle mit Bo paahvilende Omkostninger ere udredte, skal alt andet mig Tilhørende af Penge, Effecter eller Rettigheder tilfalde Etatsraad Edvard Collin som min Universal-Arving, eller i Tilfælde af at han dør før mig, hans Søn Jonas Collin.

Skrevet paa »Rolighed« hos Grosserer Moritz Melchior. d. 2^{den} Julii 1875.

H. C. Andersen.

[Derefter følger Notarialattestationen.]

Frl. i Boet efter afg. Konferentsraad H. C. Andersen d. 13. Aug. 1875.

Moritz G. Melchior.

Protokol Bilag No. 5.

Stempeltaxt 1 Kr. - Ø.
16/6 76.

Mine mange Venner, hvortil jeg særligt regner Fru Konferentsraadinde Koch, Justitsraadinde Lind, Fru Louise Drewsen — de Efterlevende mindes flere — vælge selv Et og Andet i Boet, de kunne have Interesse for. Sølv-Skræppebladet fra Frk. Zahles Skole og Lignende, der har kunstnerisk Betydning, bortgive Executorerne efter bedste Skjøn.

Det af mig klippede og klistrede Skjærmbredt erholder Fru Dorothea Melchior.

Kommer Ionas Collin, Søn af Etatsraad Eduard Collin, i pludselig Pengeforlegenhed, og han er, som jeg er forvisset om, værdig til strax at hjælpes, erholder han, i Gave, 1000 Rdlr. og, om det behøves, endnu 1000 Rdlr., *i rentefrit Laan.*

Ved min Død, gives, eengang for alle, til »Børnepleie-Foreningen« 300 Rdlr.

H. C. Andersen.

Rolighed 7 Juli 1875.

[Derefter følger Notarialattestationen.]

Efterskrift:

Efter at ovenstaaende var sat, har Hr. Museumsinspektør Chr. M. K. Petersen ved Gennemgangen af en større Samling Papirer af forskellig Art, som H. C. Andersens Hus i 1935 modtog fra Frk. Louise Melchiors Dødsbo, fundet en Seddel, som indeholder nogle Bestemmelser vedrørende den testamentariske Fordeling af H. C. Andersens Ejendele, og som Museumsinspektøren venligst har stillet til min Raadighed. Den gengives her som Supplement.

Bladet, der er af ret tarveligt Papir, er ca. 13×21 cm stort og noget beskadiget, idet det øverste venstre Hjørne mangler og dermed Begyndelsen til Navnet Melchior og antagelig Ordet: Fru. Endvidere er det revet over paa tværs paa Midten og klæbet sammen med to Stykker Frimærkepapir, et paa Bagsiden

og et paa Forsiden, hvor det næsten helt dækker Ordet »som«, der dog kan læses igennem det.

Haandskriften er fra H. C. Andersens sidste Tid og ret flygtig; det hele er øjensynlig kun et Notat, der ikke er blevet benyttet.

Det er hverken underskrevet eller dateret.

Hvem H. C. Andersen har villet testamentere de her omhandlede Genstande, kan ikke afgøres med Sikkerhed, da det Hjørne af Papiret, hvor Navnet har staaet, er revet af, saa at der kun findes Resten: . . . elchior. At der har staaet: Fru Melchior, sandsynliggøres ved, at den sidste Post omhandler det af ham selv lavede Skærmbædt, som han i den 3. Codicil havde bestemt til Fru Dorothea Melchior (se ovfr. S. 92). Meningen har aabenbart været, at hun skulde have Inventaret — eller en Del af det — i de Stuer, som han beboede i sine sidste Levedage, en ganske naturlig Tanke for den gamle Digter, og maaske har han tænkt sig dette Notat benyttet til en ny Codicil; men da Skærmbædtet tildeles Fru Dorothea Melchior i Codicillen af 7. Juli, kan denne Bestemmelse ogsaa være det eneste, der er blevet tilovers af Notatet. I alt Fald er Sedlen sikkert skrevet i H. C. Andersens sidste Dage paa Ro-lighed og giver saaledes dog lidt Oplysning om, hvad der dengang fandtes i hans Stuer. Derfor og da den har været et Led i hans Affattelse af hans sidste Vilje, er den medtaget her.

Den har følgende Ordlyd:

». . . [M]elchior vil, foruden det modtagne.

Dyhn varne *min Seng med Sengeklæder*. Mit Skrivebord med hvad der findes i samme.

Mine *to Reoler* som staae i min Stue ud til Gaden; med disse følger de godt indbundne Bøger, svøbt med Aviser og Seglgarn.

Vindues- *Puderne*.

Malerier og Skilderier som hænge paa Væggen.

Det *Skjærmbædt* jeg selv har lavet.«

PERSON-REGISTER

Ved Chr. M. K. Petersen.

- Abrahams, N. C. L. (1798—1870), Professor, 1852 Notarius publicus, 83, 87, 88.
- Andersen, Anne Marie (d. 1833), H. C. Andersens Moder, 11, 15, 43, 46, 47, 48, 50, 52, 53.
- Andersen, Carl (1828—83), Forfatter, 87, 91.
- Andersen, Hans Christian (1805—75).
- Andersen, Jannik (1774—1854), Apoteker, Odense Løveapotek, 50.
- Auerbach, Berthold (1812—82), tysk Forfatter, 87.
- Baagøe, Johannes Schönberg (1798—1837), Apoteker, Svaneapoteket Kbhvn., 48.
- Bager, Oluf (Ole) Nielsen (ca. 1522—1602), Købmand, Odense, 19, 20.
- Balling, Helene, f. Næboe (1799—1893), Enke efter Forvalter Jonathan B., 78, 82, 84, 89.
- Bang, Claus Chr. (1778—1855), Kontorchef, Kammerraad, 47.
- Bauer, Johan Daniel (1798—1880), Skuespiller, Kgl. Teater, 57.
- Bay, Rudolph (1791—1856), Komponist, 49, 53.
- Becker v. Dursted, Carl, tysk Teaterdirektør i Odense 1822—35, 44.
- Bie, Nielsine, f. Madsen (1845—1933), g. 1882 m. Husmand Laurs B., 35.
- Bille, C. St. A. (1828—98), Redaktør af Dagbladet, 74, 91.
- Birckner, M. G. (1756—98), Præst og Filosof, Korsør, 86.
- Bloch, Carl (1834—90), Maler, 89.
- Borring, Lauritz Stephan (1798—1884), cand. theol., Lærer i Fransk, 51.
- Bournonville, August (1805—79), Balletmester, Kgl. Teater, 49, 59.
- Boye, Caspar Johannes (1791—1853), Sognepræst, Søllerød, 79.
- Boye, Johanne, f. Birckner (1797—1881), D. af M. G. B., g. 1818 m. Rektor Mathias B., Christiansand (1796—1872), 76.
- Boye, Maria, f. Birckner (1796—1880), D. af M. G. B., g. 1818 m. Pastor C. J. B., 76, 86.
- Brandt, P. V. (d. 1778), Bogtrykker, Odense, 13.
- Brockhaus, Friedrich (1800—65), Forlagsboghandler, Leipzig, 87.
- Brockhaus, Heinrich (1804—74), Forlagsboghandler, Leipzig, 87.
- Brummer, Nicolai (1775—1857), 1825 Sognepræst, Paarup ved Odense, 55, 60.
- Bruun, Carl (1846—99), Forfatter, 13.
- Bülow, Sophie Eleonore, f. Baronesse Selby (1785—1842), g. m. General Frantz B. (1769—1844), 1833 Fadder til et af Larchers Børn, 57.
- Bützow, Thies Christopher (1792—1835), Vekselmægler, 49, 51.
- Bøgh, Nicolai (1843—1905), Forfatter, 74, 91.

- Carl Alexander (1818—1901), Arvestorhertug af Sachsen-Weimar-Eisenach, 1853 Storhertug, 87.
- Caroline Amalie (1796—1881), Kronprinsesse, g. 1815 m. Christian VIII, 17, 45, 47.
- Chamisso, Adalbert v. (1781—1838), tysk Digter, 87.
- Christian VIII (1786—1848), Konge 1839, 68.
- Clausen, Henrik Nicolaj (1793—1877), Professor i Teologi, 57, 59.
- Collin, Augusta, f. Petzholdt (1801—65), g. 1833 med Gottlieb C., 80.
- Collin, Edgar (1836—1906), S. af G. C., Journalist, 80, 86.
- Collin, Edvard (1808—86), S. af Jonas C., Departementschef, Sparekassedirektør, 20, 68, 71, 72—74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92.
- Collin, Gottlieb (1806—85), S. af Jonas C., Kammerassessor, 78, 80, 86, 87.
- Collin, Henriette (Jette), f. Thyberg (1813—94), g. 1836 m. Edv. C., 75, 76, 77, 80, 81, 87.
- Collin, Ingeborg, se Ingeborg Drewsen.
- Collin, Jonas (1776—1861), Finansdeputeret, Direktør for Kgl. Teater 1821—29 og 1842—49, Gehejmekonferensraad, 56, 57, 60, 65, 67, 68, 70, 75, 76, 78, 84, 86.
- Collin, Jonas Sigismund (1840—1905), S. af Edv. C., cand. mag. i Zoologi, 72, 73, 74, 78, 80, 81, 82, 83, 86, 87, 89, 90, 91, 92.
- Collin, Louise (1839—1920), D. af Edv. C., g. 1872 m. Viggo Drewsen, 80, 87, 89, 92.
- Collin, Theodor (1815—1902), S. af Jonas C., Teaterlæge, tit. Professor, 78, 87, 90.
- Dahl, J. C. (1788—1857), norsk Landskabsmaler, Dresden, 80, 87, 89.
- Dahlstrøm, Fr. (1815—94), Stiftamtmand, Aalborg, 79.
- Danneskiold-Samsøe, Wanda, f. Zahrtmann (1842—1916), D. af Viceadmiral Z., g. 1863 m. Grev Chr. D.-S., 89.
- Dickens, Charles (1812—70), engelsk Digter, 78, 80, 87.
- Dorthea, Pige hos Hancks, 33.
- Drewsen, Adolph (1803—85), Justitiarius, Etatsraad 1852, Konferensraad 1869, 74, 88, 91.
- Drewsen, Einar (1833—73), S. af Ad. D., Assistent i Nationalbanken, 78, 79, 84, 90, 91.
- Drewsen, Harald (1836—78), S. af Ad. D., Arkitekt, 84.
- Drewsen, Ingeborg, f. Collin (1804—77), D. af Jonas C., g. 1826 m. Ad. D., 31, 76, 78, 80, 88.
- Drewsen, Louise (1839—1920), se Louise Collin.
- Drewsen, Viggo (1830—88), S. af Ad. D., 1873 Kontorchef, filosofisk Forfatter, 78, 84.
- Elmquist, Adolph Frederik (1788—1868), Udgiver af Aarhus Stiftstidende, 56.
- Falckenthal, Fred. Chr. (1830—1911), Skifteskriver, Kbhvn., 83.
- Foersom, Peter (1769—1856), 1790 Organist St. Knuds Kirke, Odense, 50.
- Fredrik II (1534—88), Konge 1559, 19.

- Frederik VI (1768—1839), Konge, 65, 68.
- Frederik VII (1808—63), Konge 1848, 87, 91.
- Frijs (Krag-Juel-Vind-Frijs), Emmy (1825—63), g. 1857 m. Thorald Læssøe, 37.
- Funck, Poul Erik (d. 1837 47 Aar gl.), kgl. Solodanser, 57.
- Gade, Niels W. (1817—90), Komponist, 87.
- Gade, Sophie, f. Hartmann (1831—55), D. af I. P. E. H., g. 1852 m. N. W. G., 78.
- Ginderup, Thomas (1813—98), konst. Notarius publicus 1871—96, 83, 90.
- Gottschalck, Henriette Christiane Lovise (1789—1848), D. af Hospitalspræst H. J. G. (d. 1816), Odense, 34.
- Gozzi, Carlo (1720—1806), italiensk Forfatter, 54.
- Gredsted, Hans (1813—81), Hofskommager, Odense, 81, 82.
- Grosch, Heinrich August (1763—1843), norsk Landskabsmaler og Kobberstikker, 21, 22.
- Guldberg, se Høegh-Guldberg.
- Güldenchrone, Emma (Sophie Emilie) (1803—86), g. 1836 m. Sognepræst N. C. Weisner, 44.
- Güldenchrone, Juliane Marie, f. Høegh-Guldberg (1770—1856), Enke efter Baron Vilhelm G. (1768—1806), 44.
- Halling, B. C., Madam, 58, 61.
- Hanck, Augusta Franziska (1811—48), f. 1843 m. Ludv. Aug. Læssøe, 12 (Bill.), 30, 33, 34, 56, 58.
- Hanck, Caroline Amalie (1816—1901), 12 (Bill.), 31—37, 40, 46, 56, 58, 60, 81, 82, 89.
- Hanck, Henriette (Marie Kristine Henriette) (1807—46), Forfatterinde, 7, 12 (Bill.), 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 40, 46, 56, 58, 60.
- Hanck, Jane (Claudine Christiane) (1808—81), 12 (Bill.), 30, 33, 34, 46, 48, 58, 61, 78, 79, 81, 84.
- Hanck, Johan Henrik Trützschler (1776—1840), Adjunkt og Stiftskonduktør, Odense, 12 (Bill.), 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 28 (Bill.), 29, 30, 34, 39, 40, 46, 58, 79, 84.
- Hanck, Louise Charlotte Camilla (1814—82), g. 1850 m. Ludv. Aug. Læssøe, 12 (Bill.), 30—31, 33, 34, 40, 46, 56, 58.
- Hanck, Madseline Antonette, f. Iversen (1788—1851), g. 1806 m. Adjunkt H. 12 (Bill.), 20 (Bill.), 27, 28, 29 (Bill.), 33, 39, 40, 46, 58, 79, 84.
- Hanck, Thea (Johanne Madseline Mathea) (1810—98), g. m. Inspektør Fred. Haslund, 12 (Bill.), 30, 60.
- Hansen, Christian Henrik (1797—1868), exam. juris, Forpagter, Borgerrepræsentant i Odense 1846—50, Folketingsmand, 50, 51.
- Hartmann, Clara Johanne Frederikke (1839—1925), D. af I. P. E. H., g. 1864 m. Komponisten August Henrik Winding (1835—99), 80, 87.
- Hartmann, Emma, f. Zinn (1807—51), g. 1829 m. I. P. E. H., 61.
- Hartmann, I. P. E. (1805—1900), Komponist, 53, 54, 79, 86, 91.
- Haslund, Frederik (1818—96), Inspektør Eugenia-Stiftelsen, Christiania, 30.
- Hass, Joseph Ehlert (d. 1860), Skuespiller, Kgl. Teater, 53.
- Hauch, Johannes Carsten (1790—1872), Forfatter, 53, 54.

- Hauff, Wilhelm (1802—27), tysk Forfatter, 53.
- Heiberg, Johan Ludvig (1791—1860), Forfatter, 32, 34, 44, 53, 54, 56, 59, 66.
- Heine, Heinrich (1797—1856), tysk Digter, 32.
- Heinke, Clara (1825—92), tysk Portrætmalerinde, D. af Politidirektør Ferd. H., Breslau, 80, 87, 91.
- Hempel, Søren (1775—1844), Boghandler, Avisudgiver, Odense, 13, 19, 50, 53.
- Henneberg, Erikke Marie, f. Grønberg (1767—1839), Enke efter Herredsfoged A. P. H. 1813, 15, 16, 17, 18.
- Henriques, Martin R. (1825—1912), Vekselmægler, 89.
- Hertz, Henrik (1798—1870), Forfatter, 70.
- Hirschfeldt, Johan Georg Christian (d. 1853 66 Aar gl.), Klædefabrikant, Odense, 50.
- Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus (1776—1822), tysk Digter, 43.
- Holberg, Ludvig (1684—1754), Forfatter, 13.
- Hornemann, Christiane, f. Hohlenberg (1829—97), g. 1852 m. Professor Emil H., 78, 87.
- Hornemann, Emil (1810—90), Læge, Professor, 87.
- Hornemann, Emilie Birgitte Marie, f. 1854, g. 1879 m. Skolemanden Niels Bache (1841—95), 87.
- Hvid, Christoffer (1803—72), Skuespiller, Kgl. Teater, 49.
- Høegh-Guldberg, Christian (1777—1867), Oberst i Rytteriet, senere Generallejtant, 44.
- Høegh-Guldberg, Ove Vilhelm (d. 1848 41 Aar gl.), 44.
- Ingemann, B. S. (1789—1862), Forfatter, 66, 87.
- Iversen, Augusta, se Augusta Søbørg.
- Iversen, Christian Henrik (1748—1827), Bogtrykker, Bladudgiver, Odense, 11, 12 (Bill.), 13—15, 16, 17, 18, 19, 20 (Bill.), 21, 23, 24, 60.
- Iversen, David, Broder til Johs. Erasmus I., Boghandler, Altona, 13.
- Iversen, Henriette Antonette, f. Dahlmann (ca. 1728—1812), g. 1) m. Koncertmester I., 2) m. Politifuldmægtig C. H. Melchior, 12 (Bill.), 13.
- Iversen, Johannes Erasmus (ca. 1713—55), Koncertmester, Kantor, 13.
- Iversen, Kirstine Marie, f. Nielsen (1767—1837), g. m. Chr. H. I., 12 (Bill.), 14—15, 19, 20 (Bill.), 21, 24—26, 28, 34, 36, 38, 41—42, 45—47, 50, 51, 52, 53 f., 54—59, 60.
- Jastrau, Henrich Matthias (d. 1867 70 Aar gl.), Amtstuefuldmægtig, Odense 48, 50, 51, 53.
- Jastrau, Richard (1828—1902), S. af H. M. J., Operasanger, 51.
- Jensen, Niels (1793—1860), Vinhandler, Odense, 50.
- Jerichau-Baumann, Elisabeth (1819—81), Malerinde, g. 1846 m. J. A. J., 89.
- Jerichau, Jens Adolf (1816—83), Billedhugger, hans Portræt malet til H. C. Andersen af Fru E. Jerichau-Baumann, 80, 87.
- Kaulbach, Wilhelm v. (1805—74), tysk Historiemaler, 89.
- Koch, Ida, f. Wulff (1806—76), D. af P. F. W., g. m. Hofbygmester, Konferensraad I. H. K. (1787—1860), 90, 92.

- Krag, Cathrine Marie, f. Møller (1769—1831), g. 1790 m. Peter K., Ejer af Munke Mølle, Odense (d. 1826), 50.
- Krüger, Carl Th. C. (1813—63), cand. pharm., S. af Apoteker F. T. K., Odense, 34.
- Krüger, Doris (Pauline Erasmie Dorothea) (1811—1907), D. af Apoteker K., g. 1843 m. Sognepræst Joh. Chr. Balslev, Haarslev (1798—1885), 34.
- Kuhlau, Frederik (1786—1832), Komponist, 57.
- Lange, Frederikke Nicoline (1812—92), Skuespillerinde, Kgl. Teater, g. 1830 m. P. Larcher, 57.
- Lange, Johs. Chr. (1785—1850), Forfatter, Redaktør af Nyeste Morgenpost, 44.
- Larcher, Eva Elisabeth (d. 1882 82 Aar gl.), Balletdanserinde, 57.
- Larcher, Pierre Joseph (1801—47), Solodanser, 57.
- Leth, Ludolphine Sophie (1804—74), g. 1830 m. Ritmester V. T. W. Nielsen, 46, 54.
- Leth, Otilie Birgitte, f. Falkenskiold (1779—1839), Enke efter Byskriver i Faaborg, Justitsraad M. C. L. (1766—1825), 48.
- Liebe, Anna Dorothea (1784—1838), Skuespillerinde, g. 1811 m. Skuespiller G. J. L. (d. 1845), Kgl. Teater, 56.
- Lind, Agnete (1849—1915), D. af W. L., 84.
- Lind, Anna (1843—1915), D. af W. L., 84.
- Lind, Ingeborg (1841—1924), D. af W. L., g. 1874 m. Arkitekt Harald Drewsen, 84.
- Lind, Louise, f. Collin (1813—98), D. af Jonas C., g. 1840 m. W. L., 76, 78, 84, 87, 92.
- Lind, W. (1807—91), Kontorchef, Justitsraad, 84.
- Lindberg, Jacob Christian (1797—1857), Teolog, Adjunkt, Metropolitanskolen, 57.
- Liunge, A. P. (1798—1879), Journalist, 54.
- Lohmann, Maren (d. 1840 63 Aar gl.), 47.
- Lütken, Otto Didrik (d. 1841 58 Aar gl.), Klokker St. Knuds Kirke, Odense, 50.
- Læssøe, Augusta, se Augusta Hanck.
- Læssøe, Louise, se Charlotte Louise Hanck.
- Læssøe, Ludvig August (1808—78), Slotsforvalter Rosenborg, 30, 37, 38, 78.
- Læssøe, Signe, f. Abrahamson (1781—1870), Enke efter Toldinspektør N. F. L. (d. 1831), 31, 56.
- Læssøe, Thorald (1816—78), Landskabsmaler, 37.
- Manthey, Joh. Daniel (1771—1831), Konferensraad, 1829 Medlem af Kgl. Teaters Direktion, 56, 57, 61.
- Meisling, Simon (1787—1856), Rektor Slagelse og Helsingør, 17, 18.
- Melbye, Anton (1818—75), Marinemaler, 80, 87.
- Melchior, Chr. Henrik (d. 1799 74 Aar gl.), Politifuldmægtig, Kalundborg, 16.
- Melchior, Christiane Sophie Elise (d. 1880, 83 Aar gl.), D. af Byskriver J. E. M., g. m. Pastor Fred. Oldenburg, Marslev (1799—1866), 16.
- Melchior, Dorothea, f. Henriques

- (1823—85), g. 1846 m. M. G. M., 71, 89, 92, 93.
- Melchior, Elise Sybilla, f. de Bach (d. 1845 75 Aar gl.), g. m. Byskriver J. E. M., 16.
- Melchior, Erasmie Theodora (d. 1871, 77 Aar gl.), D. af J. E. M., g. m. Apoteker Bayer (d. 1870), 16, 19.
- Melchior, Johannes Erasmus (d. 1823 58 Aar gl.), Byskriver Kalundborg, Chr. Iversens Halvbroder, 16, 19.
- Melchior, Louise (1849—1934), D. af M. G. M., 92.
- Melchior, Moritz Gerson (1816—84), Grosserer, 71, 72, 73, 74, 75, 83, 89, 90, 91, 92.
- Melchior, Thora Juliane Vigoline (ca. 1802—23), D. af J. E. M., 19.
- Michelsen, Gustav Michael (1800—46), Dyrlæge, fra 1830 Inspektør Lerchenborg, S. af Smedemester og Stiftsdyrlæge Peder M. (1774—1830), Odense, 53, 55, 60.
- Miller, Jens Peter (d. 1864), Sekretær i Postvæsenet til 1829, Skuespiller, Teaterdirektør i Aarhus, 60, 61.
- Molbech, Chr. (1783—1857), Litteraturhistoriker, 1830—42 Medlem af Kgl. Teaters Direktion, 56, 57, 60.
- Moltke, A. W. (1785—1864), Lensgreve, Bregentved, 65.
- Monrad, David (d. 1847 85 Aar gl.), Konferensraad, Generalpostdirektør, 41.
- Munch, Andreas (1811—84), norsk Digter, 37.
- Munch, Anna E. (f. 1876), D. af Andreas M., Malerinde, 37.
- Munch, Anna Marie Amalie, f. Norberg, adopt. Raben (1832—1805), g. 1865 m. Andreas M., 36, 37.
- Møller, Johannes (1832—1923), Skoleinspektør, Præst, Odense, 89.
- Møsting, J. S. v. (1759—1843), Statsminister, Gehejmekonferensraad, 65.
- Nielsen, Mads (ca. 1727—1800), Fuldmægtig, Sæbegaarden, Odense, 14.
- Nielsen, Vilh. Th. Wegener (1793—1882), Ritmester, senere Generalløjtnant, 54.
- Nissen, Elline Claudia (f. 1803), D. af Købmand, Billettør Jens N., Odense, konfirmeret 1817 sammen m. Augusta Iversen, 34.
- Næboe, Augusta (d. 1900 95 Aar gl.), 82, 84, 89.
- Orchowski, Aloys v. (1765—1847), polsk Advokat, 51.
- Ostenfeld, Hanne Marie Magdalene (1815—83), D. af Stiftsrevisor, senere Sparekassedirektør Chr. Nik. Lind Ostenfeld, Odense (1783—1849), 32.
- Ostenfeld, Sophie Susanne Cathrine Nathalia (f. 1816), Søster til Hanne O., 32.
- Paludan-Müller, F. (1809—76), Digter, 86, 91.
- Pedersen, Henriette Sophie Dorothea (1821—95), f. Boye, D. af C. J. B., g. 1843 m. Distriktlæge Vilhelm P., Herning, 86.
- Petersen, Peter E. (1805—72), Fuldmægtig, senere Prokurator, Odense, 50.
- Petzholdt, Fritz (1805—38), Landskabsmaler, 87.
- Pichler, Caroline v. (1769—1843), tysk Forfatterinde, 48.
- Plum, Marie Sophie (1765—1829),

- f. Munk, g. m. Biskop Frederik Plum (1760—1834), 44.
- Raben, Amalie, Komtesse, se Amalie Munch.
- Raben, G. Chr. (1796—1875), Dr. phil., Greve, Aalholm, 37.
- Rasmussen, Sophie (1827—97), Fru Ingemanns Pige, 81.
- Reitzel, C. A. (1789—1853), Boghandler, 74, 75, 86, 91.
- Reitzel, Carl (1833—1911), S. af C. A. R., Boghandler, 74, 75, 86, 91.
- Reitzel, Theodor (1828—1906), S. af C. A. R., Boghandler, 74, 75, 86, 91.
- Riedewaldt-Schiøtt, Kaj (f. 1901), Redaktør, 14.
- Rigmor, se Rigmor Stampe.
- Rothschild, tysk jødisk Bankierfamilie, 56.
- Ruge, Carl Johan Friderich (1801—76), Læge, Odense, senere U. S. A., 50.
- Ruge, Caroline Petrine, f. Krag (1809—76), g. m. C. J. F. R.
- Salomon, Hanne (1809—1900), D. af Købmand Juda S., Odense (d. 1824), 46.
- Schall, Anna Margrethe, f. Schleuther (1775—1852), Solodanserinde, 11.
- Scharff, Harald (1836—1912), Solodanser, 91.
- Schlepppegrell, Christiane Charlotte Louise v. (1774—1841), Konventualinde, Odense adelige Jomfrukloster, 46.
- Schopenhauer, Johanna (1766—1838), tysk Forfatterinde, 48.
- Schröder, Charlotte, f. Westerberg (d. 1868 82 Aar gl.), Enke efter F. D. v. S., H. C. A.s Værtinde Store Kongsgade, 47, 50.
- Schubothé, Johan Heinrich (1761—1825), Boghandler, 51.
- Schwartz, Kirstine, f. Hybert (d. 1842), Enkefrue, H. C. A.s Værtinde Vingaardsstræde, 41.
- Schwartzén, Julius (1802—75), Skuespiller, Kgl. Teater, 57.
- Scott, Walter (1771—1832), engelsk Digter, 17.
- Selchau, J. C., Godsejer (d. 1829 25 Aar gl.), 45, 47.
- Serre, Friederike, f. Hammerdörfer (1800—72), g. m. Major F. A. S., Maxen ved Pirna (1789—1863), 87, 91.
- Shakespeare, William (1564—1616), engelsk Digter, 13.
- Stampe, Jonna, f. Drewsen (1827—78), D. af Ad. D., g. 1850 m. Baron Henrik S., Christinelund, 78, 80, 86.
- Stampe, Rigmor (1850—1923), D. af Jonna S., 78, 87, 89.
- Swane, Hans Jørgen (1821—1903), Adjunkt Sorø, senere Biskop Viborg, 88.
- Swane, Peter Daniel (1852—1929), S. af H. J. S., Borgmester, Randers, 88.
- Süss, Carl, bøhmisk Musiker, 44.
- Søeborg, Augusta, f. Iversen (1802—74), D. af Chr. H. I., g. 1821—28 m. Carl S., 11, 12 (Bill.), 20 (Bill.), 23, 24, 28—29, 34, 36, 37, 38, 41, 42—44, 46, 47—49, 50—51, 52—54, 58, 59—61.
- Søeborg, Carl (1775—1852), Skuespiller, Forfatter, Landinspektør, 28.
- Søeborg, Chr. Henrik Iversen (1823—1904), S. af Carl S., Inspektør under Fattigvæsenet, 28, 37, 44, 46, 51, 58, 60.
- Tegnér, Esaias (1782—1846), svensk Forfatter, 61.

- Thaarup, Frederik (1766—1845), Journalist, 59.
- Thiele, Just Mathias (1795—1874), Forfatter, Direktør Kobberstiksamlingen, Etatsraad, 66.
- Tieck, Johann Ludwig (1773—1853), tysk Digter, 44.
- Uldall, Johannes (1745—1806), Byfoged, Svendborg, senere Landsdommer over Fyn og Langeland, 1806 afskediget ved Højesteretsdom, 14.
- Voigt, Riborg Kristine (1806—83), D. af Købmand, kgl. Agent V., Faaborg (1779—1859), g. 1831 m. Skovrider Poul Jacob Bøving, 33.
- Werligh, August (1795—1841), Teaterdirektør, 48.
- Werning, Marie, Solodanserinde, 57.
- Wexschall, Anna, f. Brenøe (d. 1856), g. 1823—31 m. Fr. W., 56.
- Wexschall, Frederik Thorkildson (1798—1845), Medlem af Kgl. Kapel, 56.
- Wiberg, Albert Christian (1807—82), S. af Kapellan i Odense A. F. W. (1779—1856), Cand. med. 1828, Distriktslæge, 52, 54.
- Wiberg, Sophus Vilhelm (1811—82), Broder til A. Chr. W., Student 1828, Cand. theol. 1832, Adjunkt, Præst, 52, 54.
- Wildt, Johannes (d. 1836 54 Aar gl.), Digter, 57.
- Winsløw, Carl (1796—1834), Skuespiller, Kgl. Teater, 57.
- Winther, Christian (1796—1876), Digter, 88.
- Wit v. Dørring, Johannes (1800—63), tysk politisk Eventyrer, 56.
- Worsaae, J. J. A. (1821—85), Arkæolog og Historiker, 80, 87.
- Wulff, Henriette (1804—58), D. af Admiral P. F. W. (1774—1842), 56, 78.
- Zahle, Nathalie (1827—1913), Skolebestyrerinde, 92.
- Zrza, Christine (1797—1862), Operasangerinde, 56.
- Oehlenschläger, Adam (1779—1850), Digter, 17, 48, 49, 54, 57, 66, 87.
- Ørsted, Hans Chr. (1772—1851), Fysiker, Etatsraad, 56, 66, 75, 84, 88.
- Ørsted, Mathilde (1824—1906), D. af H. C. Ø., 78, 81, 84.

H. C. ANDERSEN SAMFUNDET

har paa Ejnar Munksgaards Forlag tidligere udgivet følgende Bind af

ANDERSENIANA

1933. Vol. I.

H. C. Andersen og Odense 1866—1875.

Ved Chr. M. K. Petersen og Svend Larsen.

136 Sider

Kr. 6.00

1934. Vol. II.

H. G. Olrik:

Om Personer af H. C. Andersens mødrene Slægt.

Eiler Høeg:

Af og om H. C. Andersen i Illustreret Tidende.

108 Sider

Kr. 5.50

1935. Vol. III.

H. C. Andersen:

Tre ufuldførte historiske Digtninge.

Ved Tage Høeg.

120 Sider

Kr. 5.50

1936. Vol. IV.

H. C. Andersens Dagbog fra hans sidste Slagelse-Aar 1825-26.

Ved H. G. Olrik.

178 Sider

Kr. 7.50

1937. Vol. V.

H. C. Andersen paa Holsteinborg. Blade af et Venskabs Historie.

Ved H. Topsøe-Jensen.

144 Sider

Kr. 7.50

Første Halvbind.

1938. Vol. VI.

H. C. Andersen paa Holsteinborg. Blade af et Venskabs Historie.

Ved H. Topsøe-Jensen.

192 Sider

Kr. 8.00

Andet Halvbind.

H. C. Andersen Samfundets Medlemmer faar Anderseniana udleveret gratis.

Medlemsbidraget er 5 Kr. aarlig.

INDMELDELSER

i H. C. Andersen Samfundet modtages af Formanden, Museumsinspektør

Chr. M. K. Petersen, Odense.

Er man bosat i København, kan man indmelde sig i Københavnsafdelingen,

hvis Formand er Redaktør *Carl Behrens.*